

[Mette Madsen.]

Venstre vil endvidere arbejde for, at lovgivningen i fremtiden indrettes sådan, at den ikke kan misbruges, sådan som vi mener det er sket her."

Og så sagde jeg, at jeg personlig kunne tænke mig en ordning, der lignede teaterloven.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det skal kun blive en kort bemærkning, for jeg synes, at det, fru Mette Madsen sagde, alligevel skal have tid til at sætte sig. Der må kun gives støtte til det, det danske folks flertal kan gå ind for — sådan blev der sagt. Prøv lige at tænke konsekvenserne igennem. Der kan med andre ord af danske film, af danske kunstnere, kun laves ting, som det store flertal går ind for. Vi kan aldrig få fornyelse i kulturlivet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 5 medlemmer og 5 stedfortrædere til Europarådet.

(Jfr. tidenden sp. 8305).

Formanden:

Til dette valg er anmeldt følgende valggrupper:

en gruppe på 67 medlemmer: socialdemokratiet og det radikale venstre;

en gruppe på 79 medlemmer: venstre, fremskridtspartiet, kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne.

Valgt blev:

Arne Christiansen med stedfortræder

Mette Madsen

Erlendsson med stedfortræder Eva Rot-henborg

Honoré med stedfortræder Ninn-Hansen
Erik Holst med stedfortræder Lasse
Budtz

Edele Kruchow med stedfortræder Knud
Damgaard.

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af folketinget Poul Schlüter og Stetter har meddelt mig, at de ønsker til økonomiministeren at stille følgende:

Forespørgsel.

„Hvilke oplysninger kan regeringen give om valutakrisens virkninger og om landets økonomiske situation, og hvad agter regeringen at gøre for at sikre landets økonomi og vor økonomiske selvstændighed?“

(Foresp. nr. XVIII).

Erhvervsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om mål og vægt. (Lovf. nr. 171). Eksemplarer vil blive omdelt.

Boligudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om bygnings- og boligregistrering. (Lovf. nr. 159). Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Boligudvalget (23/4 76):

Udtræder: Hans Bjerregaard

Ny stedf.: Jørgen Parning

Markedsudvalget (23/4 76):

Udtræder: Kai Nyborg

Ny stedf.: Glistrup

Udvalget vedr. Grønlandslove (23/4 76):

Udtræder: Maisted

Nyt medl.: Halvgaard

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 27. april kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Nyborg.*

[Formanden.]

- 2) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Rosing.*
- 3) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*
- 4) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til økonomiministeren af Poul Schlüter og Stetter.*
- 5) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om vaccination mod kopper.
- 6) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om tilskud til læplantning [af Svend Haugaard m. fl.].
- 7) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om udlån til yngre landmænd.
- 8) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om ophavnsretten til litterære og kunstneriske værker. (Søfolks fjernsynsbetjening) [af Glistrup m. fl.].
- 9) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Forhøjelse af arbejdsgivernes bidrag til arbejdsløshedsforsikringen).

10) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om forskningscentret ved Hørsholm.

11) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om bygnings- og boligregistrering.

12) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om invalidepension m. v. (Ændringer som følge af invalideforsikringsrettens og invalideforsikringsfondens ophævelse m. v.).

13) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om kortlægning og prioritering af relevante arealindvindingsarbejder. (Beredskabsplan for arealindvinding) [af Hovmand m. fl.].

14) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om ferie [af Jørgen Jensen og Knud Jespersen].

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste formanden til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 14.41.

Man vendte herefter tilbage til dagsordenens første punkt, der var:

Forespørgsel til økonomiministeren af Poul Schlüter og Stetter.

Forhandlingen genoptoges.

Christoffersen (V):

Jeg vil gerne ligesom hr. Stetter allerførst takke økonomiministeren for den pæne, afdæmpede tale præget af departementale vendinger, som vi havde fornøjelsen af at lytte til. Hvis socialdemokratiets ordfører, hr. Erling Olsen, havde haft mulighed for at være til stede her under debatten, så ville jeg også have takket ham for hans pæne og afdæmpede tale. Men jeg må samtidig sige, at jeg er aldeles uenig med økonomiministeren og også med hr. Erling Olsen i den relativt optimistiske fremstilling, de gav af de økonomiske problemer. Jeg beklager i og for sig, at både økonomiministerens og hr. Erling Olsens tale var præget af en relativt optimistisk grundtone, for det gør det efter vor bedste opfattelse vanskeligere end nødvendigt på et senere tidspunkt, om et par måneder, at skabe den fornødne forståelse i befolkningen for, at der må gennemføres en meget stram politik, en politik præget af alvorlige og upopulære indgreb.

Hvorfor er vi kommet i en situation som den, vi er i i øjeblikket? Det økonomiske råds formandskab har jo i sin sidste redegørelse for de økonomiske problemer beskæftiget sig meget med det, de kalder den fundamentale skævhed i den danske økonomi. Det, som er vanskeligheden for os, kan vel meget kort sammenfattes derhen, at vi gennem en årrække næsten systematisk har forringet vores internationale konkurrenceevne. Det gik nogenlunde upåagtet hen i en periode, hvor vi kunne sælge næsten alt, hvad vi fremstillede, også næsten uanset til hvilken pris det skulle være, men nu, hvor vi er kommet i en situation, hvor det på de internationale markeder virkelig drejer sig om at være konkurrencedygtig på prisen, så afslører denne fundamentale svaghed sig altså.

Der er sket det i Danmark i modsætning til andre lande, at vores omkostninger, og først og fremmest vores lønomkostninger og renteomkostninger, er vokset i et overordentligt kraftigt tempo. Sammenligner vi

f. eks. med lønudviklingen herhjemme, så er den jo de sidste 4-5 år løbet ca. 20 pct. hurtigere end udviklingen i de fleste andre industrilande, og det er denne svækkelse af vores konkurrenceevne, som skaber to selvstændige danske problemer.

Det giver os et selvstændigt arbejdsløshedsproblem, som ikke forsvinder, bare fordi der bliver fuld beskæftigelse ude omkring i den øvrige verden. Vi vil stadig stå tilbage med 120.000, 130.000, måske 150.000 arbejdsløse både i 1977 og i 1978, selv om det internationale opsving skulle skabe virkelig gang i økonomien i USA, i Tyskland, i Norge og i Sverige.

Det skaber også et andet selvstændigt dansk problem, nemlig et stort betalingsbalanceunderskud. Jeg vil godt her understrege det, hr. Stetter bad om, for jeg synes, det er helt rimeligt, at vi ved en lejlighed som denne får svar på spørgsmålet om, hvor stort det underskud nu efter regeringens skøn bliver. Da vi omkring årsskiftet fik regeringens og Nationalbankens vurdering af, hvordan situationen ville tegne sig i 1975 og i 1976, så fik vi jo at vide dengang, at mens underskuddet i 1975 blev på ca. 3½ mia kr., så måtte vi nok regne med omkring 5 mia kr. i 1976, men det tal ved vi jo alle sammen ikke længere kan holde. Derfor lyder mit spørgsmål altså ligesom hr. Stetter: er det 6, er det 7, eller er det 8 mia kr., eller er det måske et endnu højere tal, vi skal op på? Det økonomiske råds formandskab siger jo 7-8 mia kr., og der er dem, der har været højere oppe endnu. At vi kommer højt op, giver sig jo af sig selv, for alene i de tre første måneder af i år har vi jo haft et underskud på omkring 3 mia kr. I april måned slipper vi næppe med at skulle lægge mindre end yderligere 1 mia kr. til de 3 mia kr., og sådan som udviklingen har været i importen i april måned, kan vi næppe heller regne med, at betalingsbalancetallene for maj bliver særlig lystige, og så har vi jo allerede nået et underskud, som efter det oprindelige skøn skulle have gået på hele året. Jeg lægger altså vægt på, at vi nu får regeringens bedste vurdering af, hvad det er, vi står til, hvis ikke der sker en ændring i den økonomiske politik.

Så kan man jo spørge: ja men hvad er det så, der har ført til specielt valutaproblemerne i dette forår, for det kan vel ikke

[Christophersen.]

bare være forholdet med den svigtende konkurrenceevne? Nu spiller dette forhold uden tvivl en meget stor rolle. Jeg synes, at noget af det mest bedrøvelige har været den manglende vækst i vores eksporttal. Selv om det i marts gik en lille smule fremad, så er det jo slet ikke noget, der kan måle sig med udviklingen i importtallene. Men derudover har vi jo haft en stigning i det private forbrug herhjemme, en stigning, som bl. a. hænger sammen med en faldende opsparing, en stigning, som hænger sammen med, at pengeindkomsterne stadig har fået lov til at vokse, og en stigning, der hænger sammen med den uligevægt, der er på statsfinanserne.

Det blev jo i hr. Stetters udlægning til, at det var septemberforliget. Den melodi har vi hørt før, men endnu en gang hørte vi altså, at det var dette septemberforlig, som havde ført til, at man havde hældt en bunke penge ud. Jeg må sige til hr. Stetter og også til andre, som kunne have lyst til at bruge dette argument — jeg ser, at hr. Maisted opmærksomt noterer ned — at det er at tillægge septemberforliget alt for meget indflydelse på statsfinanserne. Det, som er problemet — det har jeg før nævnt, men jeg synes, det er rigtigt at nævne det i dag — er, at udgiftsautomatikken, de store udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse, den automatiske regulering af skatteskalaer, af personfradrag osv., altså alt sammen ting, som næsten alle partier i denne sal, inklusive hr. Stetters, har et parlamentarisk medansvar for, har bragt os i den situation, at der er et stort underskud på statsbudgettet. Og det er dette store underskud, som altså er en medvirkende årsag til, at forbruget får lov til at vokse for hurtigt. Så har vi de klare konsekvenser af det: en rask udenlandsk låntagning, lån, som staten må optage, trækningsrettigheder, man gør brug af. Det hænger desværre også sammen med, at de privates interesse for at optage lån i udlandet i det sidste halve års tid er svundet ind til næsten et minimum, og det tvinger staten til at optage større lån end nogen sinde for statens egen regning.

Når vi er stillet over for disse problemer, så er det naturligt dernæst at spørge: hvor længe kan det så vare ved, hvor går grænsen, hvornår når vi et bristepunkt? Efter

venstres opfattelse ligger grænsen ganske få måneder fremme. Jeg er enig med økonomiministeren i hans bestræbelser på at afdramatisere forløbet omkring valutakrisen i marts. Jeg mener, det var en korrekt fremstilling, ministeren gav, men der er jo det sande i debatten om den store kredit i Den tyske Forbundsbank, at vi jo kun kan betale denne kredit tilbage, såfremt vi i de kommende måneder er i stand til at gennemføre den fornødne låntagning, såfremt vi i de kommende måneder ikke plages af så store underskud på betalingsbalancen, at vi ikke selv kan finansiere dem, såfremt vi ikke tørlægger vore lånekilder, og såfremt der ikke opstår en ny international valutauro. Kun under disse forudsætninger kan vi komme frelst gennem situationen. Det skaber jo, kan man sige, en usikkerhed, som vi ikke kan leve med i det uendelige, og derfor må det altså efter venstres opfattelse være nødvendigt, at vi i løbet af kort tid fastlægger retningslinjerne for den økonomiske politik.

Hr. Stetters fremstilling af det konservative folkepartis syn på tingene og hr. Stetters kommentar til økonomiministerens redogørelse var, at nu var det altså konstateret, at septemberforliget var utilstrækkeligt. Jeg må sige til hr. Stetter, at vores konklusion er en anden. Vor konklusion er, at nu må septemberforliget føres igennem, også på de punkter, hvor det ikke er ført igennem, for det, som nu i al sin tydelighed viser sig som en påtrængende nødvendighed, er, at den centrale del af aftalen fra september, den del, der drejer sig om omkostningspolitikken, er det, som mangler i den økonomiske politik. Jeg erindrer, at det konservative folkeparti ikke stemte imod hensigtsrklæringen i september, og det giver jo håb om, at det konservative folkeparti ikke står helt uforstående, når vi når frem til Alvorens time, over for, at det er en rigtig politik. Det er altså den, som efter vores opfattelse nu må føres igennem, og som efter vores opfattelse hurtigt må føres igennem.

Jeg må sige, at vi gerne havde set, at vi var længere fremme i de forhandlinger, der skal til, end vi er. Vi har den opfattelse, at som tiden går, vokser de problemer, vi sidder med, og alle ved, at vi allerede for lang tid siden har opfordret til, at man sætter gang i drøftelserne. Jeg tror, at de sidste par

[Christoffersen.]

måneders økonomiske forløb har understreget, at det snart ikke kan gå hurtigt nok.

Et vigtigt punkt i det, som så må gennemføres i konsekvens af aftalen fra september, må være en styrkelse af det danske omkostningsniveau. Dér synes jeg økonomiministeren kom med en meget interessant betragtning, for økonomiministeren sagde, så vidt jeg erindrer, at tilrettelæggelsen af den politik også måtte påvirkes af, at man i andre lande, i Tyskland, i Norge og forhåbentlig også i Storbritannien, nu fører en tilsvarende politik, og at man i disse lande har formået at træffe aftaler om en meget langsom stigning i lønomkostningerne og dermed i det samlede prisniveau. Jeg kan ikke opfatte ministerens redegørelse på anden måde, end at ministeren dermed ønsker at sige, at der nu er brug for en endnu strammere omkostningspolitik, end vi måske i september forestillede os.

En anden målestok for, hvad det er for en opgave, vi er stillet over for, finder man, hvis man studerer det økonomiske råds formandskabs betragtninger over situationen. Jeg skal ikke fordybe mig alt for meget i den rapport, de er kommet med, men de opstiller et sted i kap. IV en forudsætning om, hvordan en kommende 2-årig lønudvikling kunne være. Det, som de siger, er: Lad os nu forestille os, at der gennemføres en generel lønstigning på 40 øre den 1. september 1977, 40 øre den 1. marts 1978 og 40 øre den 1. september 1978, altså 3 gange 40 øre. Lad os endvidere forestille os, at der i de to år udløses 2 dyrtidsportioner i hvert af årene, og at der så bare er en normal lønglidning, som vi havde det i 1975. Hvad vil resultatet så blive af det, som man vel på baggrund af 1960ernes forløb må sige ville være et ganske beskedent overenskomstresultat og en beskedent lønudvikling? Det ville være — siger det økonomiske råds formandskab — en mellemtung mellem en march på stedet og en antiløsning.

Også det, synes jeg, understreger, at hvad enten vi kan lide det eller ej, så står vi nu over for et ufravigeligt krav om en meget stærk tilbageholdenhed på omkostningssiden, og det er baggrunden for de tanker, for det udgangspunkt for forhandlinger, som mit parti har lagt frem.

Jeg har bemærket, at der fra forskel-

lige steder er kommet kritik af, at vi er kommet med et sådant udspil, også kritik fra regeringens medlemmer. Jeg kan ikke sige andet til den kritik, end at vi finder den aldeles uacceptabel. Det er aldeles uacceptabelt, at venstre ikke skulle have adgang til eller lov til at forklare, hvad der er vores udgangspunkt for de forhandlinger, som nu skal i gang. Vi kan ikke i dette her folketing i 4 måneder forhandle, uden at befolkningen ved, hvad det er, vi forhandler om, og hvor det er, partierne begynder deres drøftelser. Så kan vi drøfte, på hvilke områder vi kan indgå et kompromis, men jeg må minsanden understrege, at hvis venstre skal deltage i realistiske forhandlinger, så har venstres vælgere og venstres medlemmer og befolkningen som helhed et ganske uomgængeligt krav på at vide, hvad det er, vi sigter mod, og hvad det er for en løsning, vi mener er den rigtige.

Vi har som hovedpunkterne i vores linje sagt, at skal der være mening i tingene, ja, så må vi altså have en overenskomst afsluttet mellem organisationerne på arbejdsmarkedet, men afsluttet inden for en ramme, som lægges af den overordnede politiske myndighed, nemlig dette folketing. Det er en overenskomst, i hvilken der efter vores bedste opfattelse ikke er plads til reelle generelle lønstigninger, og hvor det er nødvendigt, at man bryder dyrtidsreguleringens onde cirkel, og en overenskomst, som så til gengæld med det indhold, der bliver tilbage i form af mulighed for at imødekomme specielle krav, mulighed for at lade lønsystemerne fungere, ledsages af en lempelse i den direkte beskatning.

Jeg skal blot her til sidst sige, at den politik naturligvis stiller krav både til den skattepolitik, der skal udformes, og til den politik, der skal udformes på de offentlige udgifters område. Jeg må dér bare meget kort erklære for vores vedkommende, at sådan som den almindelige økonomiske situation nu har udviklet sig, så ligger de besparelsesnødvendigheder, der er i situationen, efter vores opfattelse ud over de mindstemål, der blev aftalt i september. Det kan vi lige så godt erkende først som sidst.

Maisted (FP):

Baggrunden for denne debat er regeringens og økonomiministerens udtalelse om den

[Maisted.]

økonomiske situation, hvor befolkningen kun kan få den opfattelse, at det hele går strygende, der er ingen grund til bekymring, eller, som økonomiministeren har udtalt det, at der ingen ko er på isen.

Regeringens økonomiske politik bygger på det såkaldte septemberforlig, der har til formål at afskaffe arbejdsløsheden og virke omkostningsdæmpende. Regeringen har altså påtaget sig et ansvar for en veldefineret økonomisk politik.

Resultaterne af regeringens anstrengelser kender vi. Arbejdsløsheden er ikke afskaffet, men tværtimod blevet cementeret til et langvarigt problem, såfremt den socialdemokratiske regering forbliver ved magten, fordi en forøgelse af de offentlige udgifter med den hensigt at fjerne arbejdsløsheden er blevet en tydelig fiasko. Det vil tværtimod medføre varige arbejdsløshedsproblemer, når omkostningsniveauet stiger på grund af større direkte og indirekte skatter.

Momsnedsættelsen, der skulle sætte gang i forbruget og derved skabe øget beskæftigelse, blev en fiasko. Vi skabte øget beskæftigelse i udlandet, og vor import steg til uanede højder, så vor betalingsbalance over for udlandet blev forringet med et beløb, der får katastrofale følger for valutakassen.

Samtidig skabte andre valutasvage nationer en valutakrise, og på trods af, at regeringen kunne forudse denne krise, stimulerede man byggesektoren, ja, opfordrede byggesektoren til at øge produktionen med en hensigtserklæring om et faldende eller i det mindste et stabilt renteniveau.

Senere er det blevet bekræftet, at alle familier, enkeltpersoner og firmaer inden for byggebranchen satte gang i byggeriet, fordi de troede, at septemberforligspartierne og regeringen ville nedsætte renten og skabe stabilitet på obligationsmarkedet.

Da finansministeren fik tilslutning til at optage et indenlandsk statslån på ca. 19 mia kr., var det bl. a. for at støtte byggeriet i form af støtteopkøb af de lange obligationer i takt med salget af statsobligationerne. Regeringens manglende evne til at forudse valutakrisen medførte, at statsobligationerne var usælgelige, og selv om Nationalbanken foretog større støtteopkøb, var det ikke tilstrækkeligt til at forhindre, at obliga-

tionskurserne faldt, og at renten steg med 2-2½ pct.

Vi må derfor imødesee en række økonomiske krak til efteråret. Det rammer ikke alene virksomheder inden for byggebranchen, men også en række familier og enkeltpersoner, der har haft tillid til septemberforligspartiernes hensigtserklæring.

Til trods for, at økonomiministeren forsikrer befolkningen om, at den danske krone står fast, og at der ingen ko er på isen, bør den danske befolkning nok vide, at danske banker giver dansk erhvervsliv følgende valutaorientering. Erklæringen er nok nærmest afgivet, for at erhvervslivet ikke skal sluge nye hensigtserklæringer råt. Erklæringen lyder:

„Valutamarkederne har været relativt rolige i april, men de spændinger, der udløste den voldsomme krise i marts, eksisterer stadig. Der er fortsat risiko for en genopblussen af valutauroen, og ændringer af slangevalutaernes pariteter kan ikke udelukkes trods medlemslandenes erklærede politik, der går ud på at fastholde ordningen, som den er.“

Der er altså ikke grundlag for at have tillid til hensigtserklæringen fra september; tværtimod viser al erfaring, at septemberforliget og de store forligspartier er ude af stand til at skabe en politik, der giver baggrund for betalingsbalanceoverskud. Selv ikke i fremgangsårene op til 1973-74 har de formået at skabe balance i samhandelen over for udlandet. Stadigt stigende offentligt forbrug har medført, at vi har brugt mere, end vi har været i stand til at producere. Allerede nu kan vi sige, at fra 1976 nøjes vi ikke med et betalingsbalanceunderskud på 7-8 mia kr., og hvis den socialdemokratiske udgiftspolitik fortsætter, får vi behov for at låne mere end 25 mia kr. i udlandet i de næste 3 år.

Økonomiministeren har hævdet, at vor kreditværdighed er fremragende, og at vi ikke kommer til at dele skæbne med Italien. Men hvordan ministeren vil sikre, at dansk erhvervslivs konkurrenceevne bliver forbedret over for vore udenlandske konkurrenter, hører vi ikke noget konkret om. Det er ikke nok, at regeringen kan brandskatte befolkningen, det bliver vore varer ikke billigere af. Og når udlandet ser, at regeringen intet

[Maisted.]

foretager sig for at gøre danske produkter billigere, forsvinder tilliden til, at vi er i stand til at betale vor gæld tilbage, også når man tager i betragtning, at der unægtelig bliver trængsel på det internationale låne-marked i de kommende år, hvor en række nationer skal have finansieret deres betalingsbalanceunderskud.

Hvis vi fortsætter med en socialdemokratisk regering, kommer vi langt ned i lånekøen, for vi må jo forudse, at en socialdemokratisk regering fortsat vil føre en økonomisk politik, der gør os alle sammen fattigere.

Det er ligeledes forkasteligt, at vi har en regering, der ødelægger det økonomiske klima her i landet ved at fastholde en forskelsbehandling af befolkningen, der især kommer til udtryk som en nærmest sygelig varetagelse af de offentligt ansattes privilegier og en bøjen af for de såkaldt progressive kræfter, som vi kender dem fra Christiania og Roskilde universitetscenter, som skånselsløst kræver frihed til at bruge løs af skatteydermidler og derved kræver hoveriarbejde af den arbejdende befolkning, som derved betaler dyrt for de nydendes frihed. Det giver sig også udtryk i, at regeringen er klar til at ofre milliardbeløb af skatteydernes penge til at skabe fabrikker i udlandet, fabrikker, der på længere sigt vil udkonkurere danske virksomheder, eller, hvad der er endnu værre for dansk økonomi, danske virksomheder vil flytte deres produktion til udlandet på grund af den billigere arbejdskraft.

På den måde undergraver et såkaldt arbejderparti den danske arbejders muligheder for at fastholde sin løn, og takket være tvangsudskrivning af skatteydermidler til dette formål er befolkningen uden indflydelse, når statsministeren rejser til Ægypten og uddeler milde gaver, pengegaver, der kan bruges til yderligere krigsførelse i Mellemøsten. Det er direkte latterligt, at vi yder tilskud til et arabisk land, som tilhører et økonomisk område, hvor den vestlige verden har et betalingsbalanceunderskud på 60-100 mia. kr.

Af andre geniale økonomiske transaktioner bør nok fremhæves, at handelsministeren finder det rigtigt at anvende danske skatteydermidler til at støtte udenlandske

virksomheder, der er i økonomiske vanskeligheder. Alt dette svækker vores økonomiske formåen.

Det kan derfor ikke undre, at vi på trods af en høj arbejdsløshed kæmper med det paradoks, at vore virksomheder ikke kan få den nødvendige arbejdskraft. Hvis økonomiministeren føler trang til at påstå, at det er en af fremskridtspartiets sædvanlige påstande, beder jeg ministeren kontakte arbejdsformidlingskontoret i Slagelse, hvor man kan bekræfte, at på trods af en høj arbejdsløshedsprocent har det ikke været muligt at anvise tilstrækkelig arbejdskraft i området. På grund af den høje indkomstskat er der så lille forskel imellem arbejdsløshedsunderstøttelsen og den løn, man kan tjene på en dansk fabrik, at mange foretrækker arbejdsfriheden. Og det kan ikke undre nogen, at f. eks. en travl husmoder ikke føler trang til at arbejde på en fabrik for at tjene til det fornødne, når regeringen anvender skatteydermidler til afrikanske oprørsbevægelser, og når de såkaldte progressive kræfter daglig fortæller hende, at det er samfundsskadeligt, helbredsnedbrydende, fordommende at arbejde på danske fabrikker.

Yderligere har socialdemokratiet nedbrudt lysten hos erhvervslivet til at foretage de nødvendige investeringer i produktionsapparatet ved at kræve en yderligere produktionsskat i form af et krav om ØD, hvor selvfølgelig de offentligt ansatte skal have deres del af kagen. For dog at gøre noget har regeringen bildt befolkningen ind, at den vil foretage offentlige besparelser, men sandheden er, at den totalt set ikke har foretaget nogen som helst besparelser, men de samlede offentlige budgetter er ikke steget så stærkt, som regeringen havde tænkt sig.

Over for denne håbløse økonomiske politik, der gør alle fattigere, er der kun ét alternativ, og det er fremskridtspartiets politik, der går ind for store offentlige besparelser og store skattelettelser i stedet for illusoriske lønforhøjelser. Vor politik fører til mindre omkostninger, større eksport og i forhold til eksporten mindre import. En sådan ændring af vor økonomiske politik medfører en større omsætning, hvilket giver flere arbejdspladser og hurtigt vil bringe overskud på betalingsbalancen.

Det eneste argument for at bibeholde en

[Maisted.]

socialdemokratisk regering er den trussel, socialdemokraterne bruger imod samfundet. Hvis andre partier vil gennemføre en anden økonomisk politik, kan de socialdemokratiske organisationer ikke garantere ro på arbejdsmarkedet. Med andre ord, man foretrækker en politisk kamp, der skader hele nationen, fremfor at løse de økonomiske problemer.

Da vi ikke agter at bøje os for trusler, skal jeg på mit partis vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

„Idet folketinget konstaterer, at regeringen ikke har evnet at føre en økonomisk politik, der har afhjulpet arbejdsløsheden og styrket landets økonomiske stilling, opfordrer folketinget regeringen til at træde tilbage

og går dermed over til næste punkt på dagsordenen.“

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Hilmar Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne sige til indledning: nok er jeg ikke tilfreds med alle forhold i samfundet, og nok er jeg ikke altid i stand til at sige, at jeg er fuldt ud tilfreds med alle befolkningsgruppers optræden, men at de skulle have fortjent den straf, at hr. Maistedes dagsorden skulle blive vedtaget med de følger, det vil have, det synes jeg ikke; derfor vil jeg allerede nu meddele, at den opfordrer jeg til at man stemmer imod.

Jeg vil gerne takke økonomiministeren for det svar, han gav på den konservative forespørgsel. Jeg vil gerne først og fremmest sige tak, fordi økonomiministeren gjorde det, som jeg anser for bydende nødvendigt i situationen, nemlig understregede så stærkt, som det er muligt for en økonomiminister, at det problem, der simpelt hen er forudsætningen for, at vi kan komme i gang med de andre, det er valutaproblemet. Denne understregning af, at hovedvægten i vores bestræbelser på at løse de økonomiske problemer må lægges på valutaen, er jeg enig i,

og jeg synes, der er rimelig grund til at takke ministeren for, at det blev så klart sagt i talen, som tilfældet er.

Jeg vil gerne sige til de konservative, som stiller denne forespørgsel i dag, at det var meget klart for enhver, der fulgte de politiske forhandlinger sidste år, som jo resulterede i det såkaldte septemberforlig, at det konservative folkeparti var meget skuffet over ikke at være deltager i forliget. Det var imidlertid også lige så tydeligt, at det afgørende for det konservative folkeparti var, om partiet kom til at spille den stemmemæssigt afgørende rolle, og da man ikke gjorde det, så foretrak man at stå uden for forliget. Forligets indhold var imidlertid i det store og hele accepteret af det konservative folkeparti. Det siger derfor en del om, hvor seriøst man skal tage den konservative kritik af den økonomiske politik, at man ustandselig siden september har talt om, at septemberforliget er brudt sammen.

Jeg vil gerne sige, at den økonomiske politik i Danmark er ikke brudt sammen. Uden septemberforliget med de beskæftigelsesfremmende foranstaltninger ville arbejdsløsheden vinteren igennem have været betydelig større, og uden septemberforligets øvrige bestanddele havde det næppe været muligt at komme igennem dette forårs valutaspækulationer uden varige men. Det er imidlertid typisk for den øjeblikkelige danske økonomiske situation, at der trods de internationale økonomiske problemer ikke siden september er tilføjet dansk økonomi varige men.

Det betyder ikke, at der ikke stadig er problemer, og at der derimellem også er påtrængende problemer. Problemet med det stigende underskud på betalingsbalancen kan ingen tillade sig at negligere. Valutaproblemet må nødvendigvis i dag karakteriseres som dansk økonomis største problem. Ingen kan heller lukke øjnene for den kendsgerning, at vi til trods for septemberforligets merbeskæftigelse stadig her i den arbejdsmæssigt bedste del af året har over 100.000 arbejdsløse. Heller ikke den stigende rente kan afvises som et betydeligt problem.

Der er imellem disse problemer en gensidig afhængighed, som det er nødvendigt at have for øje, når vi i de kommende måneder skal drøfte den løsning, som er nødvendig. I

[Hilmar Baunsgaard.]

denne løsning må hensynet til valutaproblemerne nødvendigvis være udgangspunktet. Lykkes det ikke for os relativt hurtigt at få nedbragt underskuddet på betalingsbalancen, så vil vore muligheder for ved eget initiativ at bedre beskæftigelsen blive truet. Diskussionen om, hvad der skal prioriteres højest, betalingsbalancen eller beskæftigelsen, forekommer derfor ret så overflødig. Klarer vi ikke valutaproblemerne, klarer vi heller ikke beskæftigelsen.

Den høje rentes afhængighed af valutaproblemerne står vel efterhånden klart for de fleste. Så længe Danmark har et betydeligt underskud i sit valutaregnskab, er vi tvunget til at have en højere hjemlig rente end den rente, der er gældende på de internationale markeder. Igen må det altså slås fast, at en forudsætning for at klare renteproblematikken er, at man får løst de mest påtrængende valutaproblemer.

Den øjeblikkelige situation er præget af nogle paradoksale modsætninger. Vi har den største arbejdsløshed, vi har haft siden krisen i 1930'erne, men det danske samfund har samtidig et meget betydeligt forbrug. Det er nok rigtigt at få slået fast, at de, der er i arbejde, aldrig økonomisk og materielt har haft det bedre end i øjeblikket, hvad der imidlertid er en ringe trøst for den halve snes procent, der er uden beskæftigelse.

Dette forhold fortæller os imidlertid noget om, hvilke midler der skal tages i anvendelse. Det er simpelt hen nødvendigt for dem, der er i beskæftigelse, nu at udvise tilbageholdenhed med egne krav, den tilbageholdenhed, som gør det muligt at investere i fremme af beskæftigelsen. Hvis de, der er i arbejde, ikke er villige til at give afkald på øjeblikkelig indkomstfremgang, så får vi ikke nedbragt arbejdsløshedstallet. Ja, man må vel endda sige, at risikoen for en yderligere stigning i så fald vil være til stede. En sådan holdning ville være udtryk for en mangel på solidaritet, som et moderne industrisamfund ikke kan tillade sig.

Kravet om tilbageholdenhed skal selvfølgelig rettes til alle samfundsgrupper. En sådan betragtning er man altid sikker på at få tilslutning til, når blot den fremsættes generelt. Derimod synes det at knibe for mange at give indrømmelsen, når man konkret skal tage stilling til de situationer, hvor

man er direkte indblandet. Det gælder uden hensyn til, om man er selvstændig erhvervsdrivende eller lønmodtager, og, hvad værre er, tilsyneladende også uden hensyn til, om man hører til blandt de højere indkomstgrupper.

Med en erklæret vilje til at ville medvirke til, at alle samfundsgrupper kommer til at deltage i den indkomstpolitik, som alle ved er nødvendig, må jeg samtidig understrege, at indkomstpolitik også er lønpolitik. Mange spørger: hvad er egentlig indkomstpolitik? Skal der svares kort, så må svaret blive, at indkomstpolitik er stop for indkomstfremgang. Men så enkel er opgaven selvfølgelig ikke. Det er den ikke, fordi vi ved, at der såvel blandt selvstændige næringsdrivende som blandt lønmodtagere er lavindkomstgrupper, der selv i denne situation nødvendigvis må have bedret deres indkomst. Men der er også såvel blandt lønmodtagere som blandt selvstændige erhvervsdrivende og liberale erhverv tale om, at hovedparten må affinde sig med et realindkomststop for at hjælpe de svagere stillede.

Blandt lønmodtagerne får man så trøste sig med, at dette krav stilles på baggrund af en reallønsfremgang i det sidste år, der klart fremtræder som den største nogen sinde. Vil de lønmodtagere, der er i beskæftigelse, vise solidaritet med dem af deres kammerater, der er ramt af arbejdsløshed, så erkender man denne situation, og så burde det ikke være svært at nå frem til konklusionen, at ny reallønsfremgang er der i øjeblikket ikke grundlag for.

Det skal også til lønmodtagerne siges, at der selvsagt stilles større krav til dem med høje lønninger end til dem med lave lønninger, men det må ikke glemmes, at til de positive træk i det seneste års udvikling hører også, at det er de højeste lønninger, der har ydet de største bidrag. Sådan må det nødvendigvis være, men det skal også med i bedømmelsen, når man til efteråret igen skal se på arbejdsmarkedet. Der er en række tjenestemand- og funktionærgrupper, der midt i den betydelige fremgang for lønmodtagergruppen som helhed ikke har fået nogen andel; ja, der er vel endda grupper, om hvem vi ved, at det er gået stik modsat den almindelige tendens til stor reallønsfremgang. Dette skal siges, fordi ingen må forledes til at tro, at man yder noget bidrag ved

[Hilmar Baunsgaard.]

blot at råbe op om de højeste lønninger. Der skal langt mere til.

Skal man nu med rimelighed kunne sige dette til lønmodtagerne, så må det for os, der står med det politiske ansvar, klart være en forpligtelse, at vi tilrettelægger vore indkomstpolitiske bestræbelser sådan, at det ikke kun bliver et krav til lønmodtagerne alene.

Derfor var det også ubehageligt at være vidne til den politiske strid, der opstod for et par uger siden vedrørende en lempelse af landbrugets jordbeskatning. Man kan have, hvilken opfattelse man vil om det principielle i dette forhold, og vi er jo nogle stykker, der livet igennem har haft hver sin opfattelse og givet højlydt udtryk for den, men ingen burde kunne være i tvivl om, at det i den nuværende situation med det uafviselige behov for en samlet indkomstpolitisk løsning ville være aldeles ødelæggende, om man netop nu isoleret gennemførte en lempelse i den faste beskatning og dermed samtidig en faktisk indtægtsfremgang for et bestemt erhverv. Derfor hilser vi fra radikal side med tilfredshed, at det nu er blevet klart, at der ikke er politisk flertal for en isoleret gennemførelse, men at problemet kommer med til bedømmelse i sammenhæng med den øvrige indkomstpolitik, hvor det jo reelt hører hjemme.

På denne baggrund er det nok rimeligt at henvende et par ord til regeringen. Regeringen har givet udtryk for, at den for sit vedkommende må kræve, at der i den indkomstpolitiske løsning også indeholdes en igangværende af det såkaldte økonomiske demokrati. Vi er fra radikal side ikke uenige i det synspunkt, at skal man med rimelighed kunne forlange tilbageholdenhed fra lønmodtagerne, så må disse til gengæld have et krav på på en anden måde end gennem den kontante løn at få andel i en kapitaltilvækst. Men det må samtidig siges til regeringen, at hvis regeringen overhovedet ikke viser bevægelighed i sit ønske om formen for et ØD-system, så er det regeringen selv, der enten umuliggør problemernes inddragelse i løsningen eller måske forhindrer en løsning.

Den form for ØD, som regeringen så stædigt fastholder skal være en procentvis andel af virksomhedernes lønudbetaling, er

direkte i strid med de bestræbelser, vi i øvrigt gør os blandt septememberforligspartierne. Der har været en udtalt enighed om, at opgaven var at mindske erhvervenes omkostninger. Det er uden for diskussion stridende mod dette synspunkt at ville pålægge virksomhederne en ny afgift, hvis størrelse er afhængig af den samlede lønudbetaling. Der kunne siges meget mere om dette problem, men det er næppe tiden i dag at gøre dette. Jeg skal kun føje til, at hvis regeringen ikke er indstillet på at fremlægge nye tanker, så må andre gøre det. Det radikale venstre er derfor indstillet på at fremlægge nye ideer på ØD-området baseret på et grundlag, der ikke forøger erhvervslivets omkostninger.

Vi er egentlig af den opfattelse, at regeringen handlede uklogt, da den ikke fulgte statsministerens oprindelige tanker om ved dette folketingsårs begyndelse at nedsætte en kommission omkring hele ØD-problematikken. Vi er imidlertid klar over, at dette af en eller anden grund ikke var politisk gennemførligt. Tilbage står nu den kendsgerning, at også dette folketingsår er gået, uden at man sagligt er kommet en løsning af ØD-problemet nærmere. Da regeringen kræver ØD behandlet i den indkomstpolitiske sammenhæng, så må vi andre, hvis vi ønsker at være med i løsningen, selvsagt være indstillet på at diskutere dette problem. Vi vil som nævnt fra radikal side ikke være indstillet på at afvise regeringen, men vi vil selv fremlægge ideer. Om det så er muligt at finde nogen endelig afklaring inden førstkommande september, er en anden sag. Det må nok i bedste fald anses for tvivlsomt.

Ømann (SF):

Jeg vil gerne takke ministeren for redegørelsen. Den var jo så tilbageholdende, som man måtte forvente den fra en minister, der har til opgave at værne dansk valuta. I så henseende synes jeg den var glimrende.

I øvrigt er jeg ikke enig med den foregående taler om, at man nu skal tabe næse og mund over dette valutaproblem. Jeg skal ikke gøre det til noget underordnet problem, men jeg skal bare fremhæve, at det er vel værd at lægge mærke til det skift, der er sket i billedet siden september 1975. Dengang drejede det sig i første række om at bekæmpe

[Bmann.]

arbejdsløsheden. Det foregav alle septem-berforligets partier at være enige om, selv om nogle partier var mindre enige end andre, det ved vi jo. Nu er hovedtemaet ikke længere arbejdsløsheden, men det er Danmarks valutabalace. Til beskæftigelseskrisen er der nu kommet en alvorlig valutakrise. Jeg skal ikke bestride, som sagt, at det står kritisk til med betalingsbalancen, men jeg vil gerne ved denne debat have lejlighed til at slå fast, at vi stadig væk har en arbejdsløshed af samme styrke som dengang i fjor, da man fra visse sider tog den alvorligt.

Jeg vil også gerne tage mig den frihed at konstatere, at de beskæftigelsesforanstaltninger, man vedtog dengang — og vedtog med vores støtte — viste sig ikke at være tilfredsstillende. Man antog, at disse foranstaltninger ville bringe 40.000 arbejdsløse i arbejde, men vi har stadig væk det samme niveau for arbejdsløsheden, selv om personerne naturligvis er skiftet ud.

Så er spørgsmålet: skal vi tage det, at man nu taler om noget andet som det fremherskende, og som hr. Hilmar Baunsgaard anså for det fremherskende, som udtryk for, at regeringen og forligspartierne faktisk har givet op og ser med sindsro på, at der er en permanent arbejdsløshed på omkring 150.000, som noget, vi må slå os til tåls med, noget, vi må acceptere? Det kan ikke nytte noget at skjule, at der er indflydelsesrige kredse i dette land med stor magt i presse og medier, som har helt kontante interesser i, at der nu indtræder en voksende sløvhed over for ledigheden, og som faktisk ikke undser sig for at true med endnu større ledighed, hvis de ikke får deres krig fremmet.

Hvad er det så for en krig? Det er krigen, der er lanceret under navnet: lavere omkostninger, inflationsbekæmpelse. Det vil sige oversat til dansk: løntilbageholdenhed og dermed større indtjeningsvevne for virksomhederne. Det er jo den linje, der er stukket ud både fra det økonomiske sekretariats side og fra vismændenes side.

Kort og godt så siger vismændene, at hvis lønnen ikke kommer ned i forhold til udlændets niveau, så vil beskæftigelsen og betalingsbalancen komme til at give efter. Så blidt kan man altså sige det. Her har vi altså formlen i al dens brutalitet og enkel-

hed. Vi må have en indkomstpolitik, det vil sige lønnen relativt ned, ellers går det galt med betalingsbalancen, og så får vi mere arbejdsløshed og alligevel løntryk i den sidste ende, for sådan er efter vismændenes omfattelse de ubønhørlige økonomiske love. Denne limpind er regeringen i det store og hele hoppet på. Nu er det indkomstpolitik, det gælder — man lancerer den med lidt sukkergodt om beskæring af arbejdsfrie indkomster — for nu står altså det store slag om valuta og betalingsbalance, og alle og enhver må da kunne se, at sådan hænger det sammen. Knap nok et ord om den arbejdsløshed, som vi stadig væk har.

Socialdemokraterne og fagbevægelsens personer kunne i og for sig godt have forskånet os for snakken om, at nu skal vi have en indkomstpolitik, der omfatter alle. Hvis regeringen havde i sin magt bare til 75 pct. at gennemføre noget sådant, ja, så ville vi alle sammen vel se med en vis sympati på regeringens bestræbelser. Men når man nu forstår, at disse bestræbelser indledes med, at landbruget skal have nedsat skatterne førend nogen andre, og at dette perspektiv er et fuldgyldigt led i regeringens forhandlinger med venstre, ja, så er dette jo et tydeligt bevis på, at regeringen ikke har snakket ærligt til de danske lønmodtagere, da den lovede en indkomstpolitik, der skulle omfatte alle.

Det ville jo være befriende, hvis vi i en alvorlig situation, som vi faktisk står i, havde haft en ærlig tilståelse af, at indkomstpolitik for alle, det magter man ikke, men vi vil gå så og så langt, og om man derefter, førend man snakker løn og overenskomster, gennemførte de foranstaltninger, som man mener denne gang skal adskille den såkaldte indkomstpolitik fra, hvad vi tidligere har oplevet, sikre reallønnen, fastlægge skatteniveauet, sikre huslejen, gøre, hvad man kan for at sikre priserne og avancerne, demonstrere, at så og så mange indkomstarter havde man nu fået med, garantere mod overraskelser senere i form af forhøjelser af takster og afgifter og husleje. Og dertil en klar redegørelse for, hvad man har af program for beskæftigelsen, herunder et byggeprogram med en fast rytme og nogle offentligt styrede anlægsprogrammer, som jo ganske tydeligt er uundværlige, hvis vi vil gøre et ordentligt indhug på ledigheden.

[Ømann.]

Når man så havde gjort sin skyldighed i denne retning, ja, så kunne man gå til lønmodtagerne og sige — modsat hvad man plejer, hvor det er forbundet med en masse løfter, som senere skal realiseres, og som ikke bliver realiseret — se nu her, hvad vi har gjort; vi har gjort, hvad vi kunne, hvad har I nu at bidrage med? Denne og denne ramme har vi under de og de forudsætninger. Og så i den sidste ende lægge resultatet og fordelingen af resultatet ud til afstemning hos lønmodtagerne.

Jeg tror, det ville være en indkomstpolitik, hvis facon har en fremtid for sig. Jeg vil gerne sige til partiet venstre, som tror, man bare kan dekretere lønstop, at det er ikke nogen realistisk politik, lige så lidt som det er nogen realistisk politik, at man kan fortsætte nedskæringerne på de offentlige budgetter. Her har man vist snart skrabet bunden. Man kan jo ikke regulere lønnen. Man kan regulere en del af lønnen, en del af arbejdsmarkedet, men man har ikke nogen som helst mulighed for at fastlægge et lønniveau, endsige dekretere et lønstop. Sådant en urealistisk politik skulle man holde sig fra.

Men der er naturligvis en sammenhæng mellem arbejdsløshed og betalingsbalance. Men modsat hr. Hilmar Baunsgaard, som anerkender suveræniteten af dette hensyn til betalingsbalancen, mener jeg, vi har det som vores opgave at bryde sammenhængen, den onde sammenhæng mellem betalingsbalancen og den arbejdsløshed, som vi jo alle sammen siger vi vil bekæmpe.

Det spørgsmål er med rette blevet stillet, om vi kan finde os i den udefra kommende i kraft af slangesamarbejdet skete revaluering af den danske krone. Det må være svært for erhvervsfolk i disse dage at konkurrere f. eks. på det engelske og på det italienske marked. Vi har egentlig ikke — heller ikke ved denne lejlighed — set noget regnestykke over, om de mere løselige argumenter for at holde den danske valutakurs, hensynet til landbrugets afregninger og hensynet til industrieksporten, egentlig holder, når de skrappe betingelser for handelen med svag-valutalændene tages i betragtning. Jeg synes, at omkostningerne ved bindingen til Vesttyskland synes at hobe sig op, og jeg har vel sagt det blidt, når jeg siger, at jeg tror ikke, at denne problemstilling om en

ændring af kronens centralkurs er taget af bordet, hvis vi virkelig skal gøre noget ved både beskæftigelsen og valutabalancen.

Dernæst tror jeg nok, at eksperimentet med den imidlertidige momsnedsettelse må have lært os, at det ganske vist var virksomt for omsætningen midlertidigt at sætte momsen ned, men at det samtidig medvirkede til at grave vor egen grav, fordi der ikke var noget valutaværn. Vi importerede arbejdsløshed gennem den forøgede import og især fra Vesttyskland. Vi er simpelt hen nødt til, hvis vi ikke skal smide pengene ud til lande, der ikke gør en døjt ved deres arbejdsløshed, men lægger ensidigt vægt på at presse lønningerne ned, for en tid at løse os fra nogle af de bindinger, som EF-indmeldelsen har påført os. Jeg tvivler nemlig meget på, at det er muligt at lave det nødvendige valutaværn, den nødvendige importregulering, ved hjælp af danske afgifter. Det kan man gøre på visse begrænsede områder, og det vil man nok få at se inden lang tid, men det er ikke nok.

Dernæst må vi, hvis vi skal tackle både arbejdsløshed og betalingsbalance, føre det, der hedder en selektiv politik. Det plejer i og for sig at være et socialdemokratisk nøgleord, men jeg lyttede forgæves efter det i dag. Jeg hørte noget i den retning i ministerens slutord om en styrkelse af konkurrenceerhvervene, men det er bare ikke selektivt nok, og det adskiller sig jo ikke fra, hvad de konservative stod her og krævede. Hvordan skal disse erhverv styrkes, ved hvilken mekanisme? Formodentlig da ikke alene gennem lavere lønudgifter. Eller tænker man stadig væk på, at det kan hjælpe med et arbejdsgivertilskud? Jeg tror, man skal ind på, som man gør det i Sverige, at gives der støtte, så skal den gives selektivt til de industrier, som vi har interesse i at understøtte, og så skal det ske ved, at denne støtte omregnes til en prioritet i virksomheden, til at begynde med en statsprioritet.

Jeg vil da gerne sige med hensyn til de betragtninger, som hr. Hilmar Baunsgaard gjorde gældende om ØD, at det var i og for sig nøglen til løsningen af mange af vores problemer i denne situation. Hvis man havde et effektivt ØD-system, så ville en indkomstpolitik være mulig.

Det fører mig ind på den megen tale om omkostningerne. Det er egentlig en forfær-

[Ømann.]

delig lemlæstelse for dansk økonomisk politik, at der ikke kan føres en selvstændig rentepolitik. Snart opfordrer man private til at binde os til en høj rente i udlandet ved at tage udenlandske lån, og snart beklager man den meget store private låntagning. I dag beklagedes det, at låntagningen ikke var større. Der er ikke i disse udtalelser skygge af en selvstændig bedømmelse af den rentepolitik, vi har brug for her, og når vi snakker omkostninger, så er det klart, at vi har brug for en lavrentepolitik. Jeg tror, det er meget nødvendigt, at vi tager op til overvejelse, hvordan vi afvikler denne private danske låntagning.

Man taler også om inflationen som ensbetydende med løninflation, men der er også andre afarter. Der er 20 mia kr. i stigninger hvert år på jord og fast ejendom, og 10 mia kr. af disse er realstigninger ud over sædvanlig inflation. Det er utroligt, at man tror, man kan føre en økonomisk politik uden at tage denne realitet i betragtning.

Det, der synes at optage regeringen i dag, ja, det er altså de helt nære afbetalingsproblemer. De er diskret holdt lidt i baggrunden, men måske dog understreget af den socialdemokratiske ordførers megen tale om nerver. Må jeg sige til slut: jeg har mistillid til, at selv disse akutte problemer kan klares med bistand af hr. Poul Hartling og med bistand af hr. Erling Olsens stærke nerver. Hvis nogle akutte foranstaltninger om kort tid skal præsenteres f. eks. i form af afgiftsforhøjelser med hovedvægten på biler, så vil jeg nok se, hvad der samtidig kan føres af beskæftigelsesfremmende politik, og hvad der bliver tilovers af de smukke ord om en indkomstpøolitik for alle.

Jens Møller (KrF):

I den øjeblikkelige situation, som den ser ud, kan der nok være grund til en vis betinget optimisme. Når jeg siger det, så er det ikke, fordi jeg tænker på, at det nu for første gang i mange år er lykkedes Danmark at slå Sverige i fodbold, selv om det måske nok er noget, der optager befolkningen mere end det meste af det, der foregår herinde i øjeblikket, men så er det i nogen grad, fordi det i går lykkedes at hindre, at forligshandlingerne brød sammen, sådan at de kan fortsætte, og så er det især på grund af det

økonomiske omsving, der er sket, og opgangen, der nu tydeligt er på vej med nye investeringer og et vist fald i arbejdsløsheden.

Men når det er sagt, så må det også siges helt tydeligt, at vi står over for en meget vanskelig overgangsperiode, og det er uhyre vigtigt, at sagerne i denne periode gribes rigtigt an, for gør de det, ja, så kan det føre frem til en god periode for Danmark også på længere sigt, for det danske folk, men hvis vi politikere lader os skræmme af særinteresser og pressionsgrupper i den nuværende situation, så kan vi gå derhen, hvor vi forskertser det hele og kommer ud i en periode, der bliver endnu ringere end den, vi netop har været igennem.

Foran os står begge muligheder åbne. Det var det, der var baggrunden for, at jeg for nogen tid siden udtalte mig til Kristeligt Dagblad, en udtalelse, som nogle gange er blevet omtalt af hr. Stetter. Denne udtalelse gav ret stort ekko i pressen, bl. a. blev jeg i en leder i Børsen bebrejdet, at jeg havde skrevet sådan noget. Jeg kan ikke lade være at nævne, at de konservative jo har haft folk, der gang på gang har sagt noget lignende, men det har tilsyneladende ikke givet noget ekko. Man kan jo diskutere hvorfor. Sådan en udtalelse var naturligvis velovervejet, for det er da rigtigt, som Børsen også skriver, at en sådan udtalelse kan give risiko for kursstabiliteten. Den kan give risiko for panikreaktioner på børsen og andre ting, der kan være skadelige. Derfor fremkommer man ikke med sådan en udtalelse for sjov, men fordi man mener, at befolkningen har krav på at kende sandheden. Det er ganske enkelt nødvendigt i et demokrati, for hvis befolkningen ikke forstår den alvorlige situation, vi er i nu på kortere sigt, ja, så vil den heller ikke være i stand til at forstå og acceptere de upopulære indgreb, der vil blive nødvendige i den kommende tid.

Her tænker jeg først og fremmest på indkomstpøolitikken, hvor vi må stille imod en nulløsning. Vi må få den danske befolkning til at forstå, at vi ikke kan regne med, at vi ud i al fremtid kan fortsætte med et stadig stigende forbrug år for år. Hvad betyder indkomstpøolitik? Ja, det betyder naturligvis en nulløsning for alle slags indkomster, men dér, hvor problemerne vel er størst, det er, når vi nævner lønindkomsterne, og det hænger sammen med, at mange lønmodtagere

[Jens Møller.]

med rette eller urette mener, at når man er tilbageholdende med lønnen, så betyder det større profit, som man siger, altså større fortjeneste for indehaverne af erhvervsvirksomhederne.

Til dette skal siges, at det er nødvendigt med en vis rimelig indtjening for virksomhederne, for ellers er der ganske enkelt ingen mulighed for de investeringer i bygninger, maskiner osv., der skal til for at skabe nye arbejdspladser og dermed bedre beskæftigelse. Men selv om det er rigtigt, så må vi vel sige, at man trods alt godt kan forstå denne tilbageholdenhed, dette, at lønmodtagerne har denne tanke, at vi giver, og så bliver det de andre, der får. Derfor mener vi i kristeligt folkeparti, at der må sættes noget ind på dette område, og her kan vi anbefale vores forslag til det, vi kalder lønmodtagerens medengagement. Det er nemlig en metode, hvorefter lønmodtagerne, der ofte føler sig, skal vi sige som modarbejdere, for alvor kan blive medarbejdere, så den kamp, det modsætningsforhold mellem lønmodtagere og erhvervsdrivende, der i dag ofte består, kan blive fjernet, sådan at man virkelig kan komme til at arbejde sammen til fælles gavn. Dette forslag om lønmodtagernes medengagement betyder nemlig, at de ansatte får medindflydelse, medejerskab, del i udbyttet og medansvar for den virksomhed, hvor de arbejder. Det er et forslag, der er udformet på en sådan måde, at vi tror, det kan blive til gavn for alle parter, og derfor behøver man ikke tvinge det ned over nogen, man kan gøre det frivilligt. Vi skal blot skaffe lovgrundlaget for, at det kan lade sig gøre, så vil det hurtigt komme af sig selv.

Men indtil da betyder indkomstpolitik altså tilbageholdenhed med indkomststigninger, helst nulindkomststigninger for alle grupper i samfundet.

Det andet store problem, vi står over for, er betalingsbalanceunderskuddet. Det kan skyldes forskellige ting. Det kan skyldes et for stort forbrug, og for så vidt det gør det, ja, så må vi jo sige, at så er det rigtigt, at vi her trækker veksler på fremtiden. Men det kan også betyde, at investeringerne igen er kommet i gang i erhvervslivet, at man foretager en lageropbygning af råvarer, af halvfabrikata osv., og så må vi jo sige, det er no-

get, der er med til at føre os frem mod en bedre fremtid. Hvis vi optager lån til det første, altså til et udvidet forbrug, så er det uforsvarligt. Hvis vi optager lån til det sidste, til investeringer, ja, så er det i virkeligheden fornuftigt.

Hvordan kommer vi nu over alle disse vanskeligheder? Jeg har nævnt nogle af tingene, en indkomstpolitisk nulløsning, men også andre ting kan komme ind: stadig fortsættelse af forsøgene på at spare på energien, olien især, genbrugsarbejde og den slags ting, afskaffelse af unødvendige offentlige udgifter, hvor vi kan finde dem, og en lettelse af indkomstbeskatningen.

Det er vigtigt, at vi meget snart kommer til et resultat. Det er vigtigt, at det meget snart bliver klart, at vi kan nå et resultat, for kun på den måde kan vi styrke den tillid, der er så vigtig, både tilliden herhjemme til, at det kan betale sig at investere og udvide, men også tilliden ude i det fremmede, så Danmark kan bevare og udbygge sin kreditværdighed. Kun på den måde vil vi kunne komme over den vanskelige overgangstid med skindet på næsen.

Hr. Stetter sagde i sit indlæg, at septemberforliget var utilstrækkeligt. Jeg ved ikke, hvad hr. Stetter mener med utilstrækkeligt. Dette ord kan jo forstås på forskellig måde. Hvis han dermed mener, at det ikke var godt nok, ja, så kan jeg ikke tilslutte mig hans udtalelse. Hvis han derimod mener, at det måske skal suppleres med noget mere, ja, så kan vi da tale om det. Det er da muligt, at vi skal have flere ting med ind i det.

Økonomiministeren har for nogen tid siden sagt, at arbejdsløsheden kan afskaffes. Personlig er jeg tilbøjelig til at give ham ret. Hvis vi griber sagen rigtigt an, hvis vi får en bedre fordeling af det arbejde, der er til rådighed, f. eks. derigennem at der gives større muligheder for, at den ene af forældrene kan blive hjemme og passe børnene, medens de er små — så fylder de jo ikke op på arbejdsmarkedet så længe. Men hvis det skal ske på en sådan måde, at det samtidig løser vort betalingsbalanceproblem, ja, så må det nok i den nuværende situation først og fremmest ske på den måde, jeg har nævnt ovenfor, altså ved en indkomstpolitisk nulløsning, energibesparelser og genbrug, offentlige besparelser og en indkomstskattelettelse. Hvis det lykkes at få disse

[Jens Møller.]

ting slået fast i den nærmeste fremtid, ja, så vil det også lykkes for erhvervslivet at holde omkostningerne nede, så at de relativt over for de lande, vi handler med, kan være faldende, og det vil give erhvervsfolket mulighed for at foretage de nødvendige investeringer til fremme af eksporten, til konkurrence mod importen, så man kan skaffe arbejde til de mange ledige hænder.

For at opnå alle disse ting, så er det vigtigste i den øjeblikkelige situation, at septemberforliget fastholdes og fuldføres og eventuelt suppleres med nye initiativer, som udviklingen har gjort nødvendige. Der skal ingen tvivl være, kristeligt folkeparti vedstår sig sit ansvar, også for septemberforliget.

Knud Jespersen (DKP):

Det var med en noget særpræget glæde, jeg hørte på den sidste ordførers bemærkninger. Jeg kom til at tænke på, at dette parti, der besmykker sig med et overordentlig krævende navn, har haft den skavank hele tiden i det høje ting, at når man taler om udviklingen i Danmark, så ser man splinten i broderens øje, men ikke bjælken i sit eget. Der er bogstavelig talt intet forlig, kristeligt folkeparti ikke har støttet, og der er ingen af de forlig, der har løst nogen af de problemer, man påstod man ville løse med de forlig, man indgik på.

Det var også beklemmende at høre en diskussion som denne, hvor man hele tiden taler om, at arbejdsløshedens problemer skal løses på bekostning af de arbejdende. Vi har fået mange definitioner af, hvad indkomspolitik overhovedet er, og jeg må nok spørge økonomiministeren: hvad er indkomspolitik? I dagens Aktuelt skriver man, at ingen kan rigtig definere det videnskabelige udtryk for, hvad der gemmer sig bag indkomspolitikken. Jo, det kunne vi såmænd godt, for der gemmer sig lønstop, der gemmer sig nye sociale nedskæringer, der gemmer sig begrænsninger i forhandlingsretten, og der gemmer sig også det, Arne Lund fra Dansk Arbejdsgiverforening har sagt i dag, at først når profitterne er kommet i vejret, så har man mulighed for også at overveje at kunne give noget mere i løn.

Hele denne debat, vi har haft indtil nu, har været debatten om, hvordan man, uden

at være selvkritisk og uden at korrigere sin egen politik, kunne forsvare — selv fra forespørgerens side — det forkerte fællesmarkedsmedlemskab, man så aktivt virkede for. Det er dog paradoksalt, når hr. Stetter siger, at vi må have garantier for en selvstændig økonomisk politik. Ja men hr. Stetter var jo medvirkende til, at vi ikke kan føre en selvstændig økonomisk politik, ikke ved septemberforliget, men ved fællesmarkedet. Det er interessant, når man taler om, at nu må økonomiministeren, som også er tilhænger af fællesmarkedet, give de fornødne garantier. Interessant, men det er ikke mere rigtigt af den grund.

Jeg vil faktisk ikke takke økonomiministeren for denne redegørelse. Jeg kunne have ønsket, at ministeren havde holdt den dommedagstale, han holdt for nogen tid siden, hvor han sagde, at hvis ikke vi gør noget ganske alvorligt økonomisk og beskæftigelsesmæssigt, så vil demokratiet i dette land komme ud i en alvorlig fare. Jeg kunne selvfølgelig ikke lide den lidt smagløse sammenblanding af fremskridtspartiet og det, der så smukt blev benævnt som bolschevikkerne. Jeg gætter på, at bag dette begreb dækker også min egen ringhed sig. Men det havde været praktisk, om økonomiministeren havde taget bladet fra munden.

I stedet søger man nu at anslå så voldsomt optimistiske vendinger, hvor man fortæller, at bunden er nu nok nået i beskæftigelsessituationen. Jeg ved ikke, om det er et mål for regeringen, men det er i al fald ikke særlig meget at prale af. Jeg er lykkelig, hvis vi ikke får flere arbejdsløse, men det, der er forudsætningen for, at vi ikke får flere, er, at man fører en anden økonomisk politik. Det var der ikke ret meget af i økonomiministerens oplæg. Der var ikke tale om nogen former for konkrete løsninger. Der var en ejendommelig anerkendelse af egne vurderinger. Det svarer vel nok til, at dagspressen i dag med glæde har kunnet konstatere, at nogle for lang tid år siden sagde, vi engang ville vinde over Sverige i fodbold, og det gjorde vi faktisk i går. Det er 39 år siden, denne spådom blev fremsat. Nu er det vel 4. eller 5. gang, vi hører om økonomiministerens optimisme. Det er det, der skal være konjunkturgrundlaget for Danmarks økonomiske politik.

Når jeg sammenholder økonomiministe-

[Knud Jespersen.]

rens betragtninger med hr. Erling Olsens, ja, så må jeg sige, at en overgang troede jeg faktisk, at den navnkundige Olsenbande havde holdt sit indtog i socialdemokratiet. Det var overordentlig interessant at høre disse visioner om fremtidens Danmark. Det var bare, at man skulle have et nyt og et endnu bredere og større septemberforlig. Denne tale er så god, at vi har lyst til at udgive den til Danmarks arbejdspladser, hvis ikke hr. Erling Olsen vil gøre krav på ophavsret — vi har nemlig ikke planer om at honorere den. Jeg synes, man her virkelig er nået frem til bunden af, hvad det er, man tilstræber, hvilke visioner man har.

Jeg må sige, jeg forstår ikke, at socialdemokratiet, som har påtaget sig at administrere kapitalens system, efterhånden ikke har noget af sin egen politik tilbage. Man kunne dog i det mindste føre sig frem ud fra det, der engang var socialdemokratisk opfattelse, og ud fra, at hvis man havde magt, så ville man godt føre en anden politik. Men vi hører i tide og utide, at man er bundet både af forsvarsforliget, fællesmarkedet og septemberforliget, af aftaler om indkomstpoltik. Det betyder, som jeg har sagt nogle gange, at socialdemokratiet er blevet de borgerliges fange, og tilsyneladende nyder man dette fangenskab.

Økonomiministeren sagde, at overskuddet på den tyske betalingsbalance er formindsket. Ja, det kan man godt sige, for ord kan jo bruges til meget, men dækker det nu hele kendsgerningen, hr. økonomiminister? I treåret før Danmark kom ind i fællesmarkedet, udgjorde Vesttysklands andel af handelsunderskuddet 43,3 pct. Fra 1973 og frem til 1975 var det 48,4 pct., og alene i 1975 var det 53,9 pct. Vi ved altså helt nøjagtigt, hvor det er, Danmark handler sig fattigere. Ikke et ord om den sag. Septemberforligets partier ønsker ikke at tale om det, for det er jo de flinke folk, som styrker kronen og garanterer os kreditter i en 3 måneder for 3,5 mia kr., så her må vi hellere gå ganske stille med dørene.

Slangesamarbejdet bliver berømmet. Ja men hvad er det da for et EF-samarbejde, vi har? Frankrig går ud og ind af den slange, som det passer dem. Italienerne har to gange lavet deponeringsordninger, der i virkeligheden betyder begrænsninger for os.

Fællesmarkedets store lande foretager devalueringer og revalueringer, nøjagtigt som de finder for godt, mens Danmark står som den tapreste af alle tinsoldater og siger: vi er for denne solidaritet.

Danmark er altså et overordentlig stabilt fællesmarkedsland, men netop det har også betydning, at vi er ustabile i den økonomiske politik — eller ofte ingen har.

Der er ingen regulerende beskyttelse foretaget — eller vilje dertil fra dansk side — for at beskytte vore arbejderes arbejdsmuligheder. Resultatet er da også blevet derefter. Gælden til udlandet vil vel i år nå at blive omkring 33.000 mill. kr. Inflationen ligger fortsat omkring en halv snes procent. Og hvis man tager den effektive obligationsrente — det var et af septemberforligets erklærede mål, at den skulle blive lavere — så var den i 1972 10-11 pct., nu er den oppe på 15-16 pct. I de konkurrerende lande, også hos vores fællesmarkedspartnere, er renten på det halve. Vi nærmer os efter OECDs opgørelser bunden med hensyn til byggeri pr. 1.000 indbyggere inden for dette område. Danmark har altså ikke stillet sig selv bedre ved at gå ind i fællesmarkedet, og det er en simpel konsekvens heraf, at nogen selvstændighed er der også meget langt imellem.

Vi anerkender blankt, at der er andre årsager til Danmarks vanskeligheder. Eksempelvis: I 1973 var den nominelle obligationsmasse på ca. 138 mia kr. Kursværdien var kun på 85 mia kr. Jeg spørger nu økonomiministeren: finder ministeren det rigtigt, at 53 mia kr. bliver trukket fra i skattepligtig formue eller særlig indkomst, mens man med de halvårslige afdrag indvinder kurstab, men ikke opfører dem som skattepligtige? Jeg interesserer mig for et svar. Man har så travlt med at tale om lønninger, som man ikke rigtig har noget hold i. Der er ikke en eneste taler, der har dokumenteret denne påstand, at det danske lønniveau skulle være så meget højt. Men renterne forfalder og bliver til kontante penge, kurstab indvindes, men i modsætning til fradragene, ja, så bliver det ikke skattepligtigt.

Jeg synes, det var rimeligt, om man tog denne side af sagen op. De borgerlige partier frygter jo altid for kasseunderskud og udenlandsk gæld — nå ja, det kan man jo også gøre — og så taler hr. Hilmar Baunsgaard,

[Knud Jespersen.]

hr. Christophersen og hr. Maisted om de vældige offentlige udgifter, om lønstigning, om det vellevned, der føres. Men hvad er sandheden? Sandheden er, at værdien af jord og fast ejendom også efter en socialdemokratisk terminologi er steget 40 mill. kr. i døgnet eller som tidligere nævnt 20 mia kr. på årsbasis. Her er der ingen, der taler om at gribe ind. Tværtimod. Vores indgreb over for denne side af sagen er blevet totalt afvist.

Realkreditrådet har forklaret i opgørelsen fra 1975, at man har udlånt 4.834 mill. kr. på disse faste værdier til andre formål end byggeri, dvs. til at stimulere forbruget, hvor der ingen produktiv baggrund er. Det synes man er rimeligt, men man synes, det er helt urimeligt, hvis lønmodtagerne også skulle have lidt penge. Denne indkomstpolitik, som man vil føre, men som man måske ikke rigtig ved eller ikke vil sige hvad er, motive-res jo ofte med de 20 mia kr., Danmark mangler. Må jeg give to eksempler. Industriens produktionskapacitet er i dag 80 pct. på årsbasis. Alligevel har man en total afskrivning i år på ca. 21 mia kr. Er det berettiget, når vi ikke kører på fuld styrke? Og på toppen af septemberforligets velsignelser er der jo også andre kendsgerninger: i 1974 havde 58 pct. — jeg gentager 58 pct. — af alle skattepligtige i Danmark under 40.000 kr. i bruttoindkomst. Alligevel er man frimodig nok til at sige, de ikke skal have en øre, og at nulløsninger er nødvendige for at løse landets problemer. En sådan indkomstpolitik betragter vi ikke alene som asocial, men også som skadelig, for det er i virkeligheden at sige til den halvdel af befolkningen, der er dårligst stillet: I skal betale skatterne, og I skal også finansiere, at folk kan komme i arbejde. Er det en socialt rimelig og retfærdig fordeling, eller hvad er det, der er tale om? Er det ikke snarere selve kapitalens modsætninger, klassesamfundssystemet, der i en krise viser tænder, og hvor man bogstavelig talt som i Madsen-Mygdals dage kun har ét ord, man kan bruge i enhver situation: lønnen skal ned, lønnen må ikke gå op. Ja men er renter, andre omkostninger, profitter ikke noget, man betragter som en del af konkurrencen? Man står her og siger f. eks. som hr. Hilmar Baunsgaard,

at lønnen skal ned, for at vi kan konkurrere. Ja, det siger man i alle Vesteuropas lande. Det land, der har presset lønnen længst ned, er Vesttyskland. Det har svigtende eksportmulighed. Hvorfor viger man uden om dette? Fordi man ikke ønsker at tale om de virkelige kendsgerninger og den reelle baggrund.

Jeg synes, at der var én mulig konklusion at drage af denne sag, men jeg er bange for, at socialdemokratiet ikke har nerver til det, nemlig den, at man ikke ville forhandle på hr. Poul Hartlings betingelser, efter hr. Poul Hartlings diktat, og bøje sig for hr. Poul Hartlings krav. Hvis man vil frigøre sig her og prøve at føre sin egen politik, havde man jo også en chance for at appellere til arbejderne og ungdommen og for at støtte den del af dansk fagbevægelse — og mig bekendt er de socialdemokrater — som in plenum bogstavelig talt erklærede, at man må afvise indkomstpolitiske løsninger à la den helhedsplan, der ligger fra venstres side. Hvis man samtidig ville omvurdere handels- og beskæftigelsesmulighederne og sætte ind her, kunne man også ophæve nogle af sine valutakrævende udgifter — jeg tænker her på, at man midt i denne åreladning, man byder folk under kapitalismen, også byder dem, at de skal betale til indkøb af Leopard kampvogne o. lign. til militæret, hvor man ligger og lusker og fabler om et nyt forsvarsforlig.

Ja men er det da rimeligt, at man bliver ved på denne måde? Kommer der ikke et eller andet tidspunkt, hvor man må erkende, at det måske var muligt at føre politik på en anden måde? Jeg tænker også her på den importregulering, vi har foreslået nogle gange. Vi ved, at fællesmarkedets andre lande betjener sig heraf, men vi skal være solidariske; imidlertid vil kontrol med udenrigshandelen i virkeligheden sige at sætte effektivt ind for at bryde denne arbejdsløshedsskabende import. Det er arbejderbevægelsen, der skal betale. Hvorfor viser man ikke vilje til at sætte ind mod storkapitalen, mod bankerne, der sidder på 90 mia kr. i værdier, og som har vældige overskud, eller mod forsikringsselskaberne? I stedet bøjer man sig og siger: nå ja, den offentlige sektor går det måske heller ikke rigtig at udvide i det omfang, som nok var nødvendigt. Der er

[Knud Jespersen.]

nok at tage fat på også i beskæftigelsesudviklingen, men det skal jeg vende tilbage til senere.

Jeg kan om den dagsorden, der er stillet, sige, at vi aldeles ikke er indstillet på, at regeringen skal gå af, og at vi derfor vil afvise denne dagsorden. Vi er derimod indstillet på, at den skal gå i gang med at føre en arbejder- og forbrugervenlig politik, og derfor skal jeg tillade mig at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

„Idet folketinget konstaterer, at medlemskabet af EF og septemberforliget i 1975 ikke har løst landets økonomiske problemer, men øget afhængigheden af udlandet, opfordrer tinget regeringen til at føre en inflationsdæmpende politik over for de kraftige værdistigninger på jord og fast ejendom; at sikre, at pengeinstitutternes dispositioner er i overensstemmelse med samfundsøkonomiske hensyn, at gennemføre importregulering, som formindsker betalingsbalanceunderskuddet,

og går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Jeg skal anbefale, at man støtter dette dagsordensforslag, og afviser fremskridtspartiets dagsordensforslag.

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Brusvang (CD):

På partiet centrum-demokraternes vegne har jeg følgende bemærkninger i denne debat.

Først til oplysning for hr. Knud Jespersen og hr. Maisted: centrum-demokraterne kan ikke — og det vil også fremgå af min redegørelse — stemme for de dagsordensforslag, der er stillet.

Dernæst vil jeg gerne takke ministeren for redegørelsen, og jeg vil også gerne sige tak til forslagsstillerne, fordi de har begæret at få en sådan redegørelse og en sådan debat. Efter CDs opfattelse er det nyttigt, at man nu og da gør status, og dette er et passende tidspunkt; det kan være sundt.

Når jeg takker ministeren for redegørelsen, skyldes det, at jeg finder, at den redegørelse, der foreligger, er åben og sober, den forsøger ikke at skjule de vanskeligheder, der er: alvoren kommer klart frem. Ministerens samlede vurdering kommer frem i redegørelsen, hvor det siges, at der efter de ting, vi har oplyst i øjeblikket, ikke for nuværende er nogen fare for vores økonomiske selvstændighed.

Jeg er glad for, at ministeren har kunnet give denne relativt optimistiske vurdering af situationen. Selv om man ikke som politiker på nogen måde skal skjule alvoren og faremomenterne, er det også nødvendigt, at man holder begge benene på jorden og peger på den smule optimisme, der kan være grund til at føre frem. Hvis ikke vi, der står med det politiske ansvar, kan have tillid til det, vi gør, og tillid til dette folketing, kan man jo ikke forlange, at erhvervslivet skal have det. Det er altså vigtigt ikke at overvurdere vanskelighederne, men det er også vigtigt, at optimismen er udformet på behersket vis.

Jeg vil her lige erindre om et par tal for at vise, hvorfor også jeg finder, at situationen vel ikke er så sort igen. Der har været talt meget om, at vi har et statsbudget med et underskud på 12 mia kr., og 12 mia kr. er jo for en privatmand et næsten ufattelig stort beløb, men der er bare det, at for ethvert tal gælder det, at man skal sætte det i relation til et eller andet: man kan ikke vurdere et tal frit i luften. Hvad skal sådan et tal på 12 mia kr. i underskud sættes i forhold til? Det skal bl. a. sættes i forhold til dette lands bruttonationalprodukt. Jeg husker det ikke nøjagtigt, men det er vist over 200 mia kr. Hvis man vil vurdere en privatpersons økonomi, spørger man ikke bare, hvad han skylder væk, og hvad han tjener, man spørger også, hvor meget han ejer, og skulle dette lands jord, ejendom, maskiner, know-how, og hvad det ellers hedder, gøres op, ved vi alle sammen, det ville være tusinder af milliarder kroner. Det vil altså sige, at man ikke skal lade sig slå ud og ikke overdramatisere, blot fordi der er et underskud på 12 mia kr.

Ministeren var i sin redegørelse inde på, at der havde været rejst en del kritik mod det danske medlemskab af EF, og specielt at man havde sat spørgsmålstegn ved nyt-

[Brusvang.]

ten af, at vi var med i EF-valutasamarbejdet.

Jeg vil gerne bekende, at jeg tilhører et af de partier, der finder, det er hensigtsmæssigt, at vi også fortsætter valutasamarbejdet i EF. Jeg er også bekendt med de vanskeligheder og de problemer, der har været i dette samarbejde. Jeg er dog ikke i tvivl om, at det er til gavn for Danmark, at vi fortsætter samarbejdet også i så henseende.

Septemberforliget har jo 3 hovedforpligtelser, vi skal leve op til i den kommende tid, nemlig at få gennemført skattelettelser og besparelser og spørgsmålet om omkostningsniveauet.

Jeg vil gerne på centrum-demokraternes vegne sige, at vi naturligvis er parat til at medvirke ved løsninger, hvorved disse forpligtelser bliver opfyldt. Jeg må også her sige — og dér vil jeg gerne have lov til at henvise til hr. Hilmar Baunsgaards bemærkninger — at jeg heller ikke tror på, at vi, når vi skal leve op til forpligtelsen med et omkostningsniveau i ro, er i stand til at gennemføre en vidtgående form for ØD. Det kan næppe være anderledes, end at en ØD-ordning vil medføre en belastning af omkostningerne, og det vil sige den modsatte virkning af den, vi tilstræber.

Det er centrum-demokraternes vurdering af septemberforliget, at det, selv om vi ikke på noget tidspunkt har sagt, at det var tilstrækkeligt, hvad der blev opnået ved dette forlig, har haft en positiv betydning både politisk og økonomisk, som begge dele har ført til en større stabilitet, end vi ellers ville have oplevet. Det er vi ikke i tvivl om. Jeg mener også, at udviklingen har vist, at den problemkreds, vi har taget med i septemberforliget, er for snæver, og det vil sige, at der er mere, der må med. Det så vi også allerede ved åbningen af forhandlingerne om opfølgning af septemberforliget: vi havde jo her i de sidste dage en meget kraftig konfrontation.

Det var i øvrigt den gamle forligsproblematik, som dukkede op igen: hvad er man bundet til? Hvor langt forpligter et forlig? Giver det forpligtelser også med hensyn til emner, der ligger udenfor? Dér fik vi altså konstateret, at der i hvert fald var ét emne, som lå uden for forliget, men som på en eller anden måde måtte med ind i forligsforhand-

lingerne, nemlig grundskatterne. Det var jo også det, åbningen af forhandlingerne næsten var ved at revne på. Centrum-demokraterne indtog her et standpunkt, som jeg mener var med til at løse op for den tilspidsede situation, et standpunkt, som jeg gerne vil have lov til at forklare.

Centrum-demokraterne mener ligesom venstre, at det er rigtigt, at skat på produktionsjord skal væk. Det er ideelt rigtigt, og vi er altså ikke i tvivl om, at vi vil støtte bestræbelser herpå, men det er tvivlsomt, hvornår det skal gøres, og om det kan gøres isoleret. Centrum-demokraterne finder ikke, at det kan gøres isoleret, for problemet med grundskatter er jo ikke bare spørgsmålet om skat på produktionsjord, men om grundskatterne i det hele taget. Derfor finder centrum-demokraterne, at vi i forligsforhandlingerne bør drøfte ikke bare skatten på produktionsjord, men også grundskatterne i øvrigt.

Vi har det synspunkt, at der bør ske en afvikling både på indtægtssiden og udgiftssiden i det ejendomsskema, som vedlægges selvangivelsen. Vi vil gerne nå frem til, at boligen kommer ud af selvangivelsen. Jeg kan altså her straks sige, at det er et emne, som centrum-demokraterne gerne vil have med i den katalog, som vi ved regeringen er ved at udarbejde. Men vi syntes, det var rigtigt at medvirke til, at der ikke blev en særdeles skadelig og skarp konfrontation, som kunne have standset hele mekanismen allerede fra starten. Derfor sagde vi: vi kan ikke støtte partiet venstres sologang med hensyn til skatten på produktionsjord, men vi er i øvrigt enige i, at der må findes en løsning på det problem.

Denne konfrontation førte i øvrigt til en afklaring ikke bare af dette, at der var flere emner, der skulle med, men også af, hvordan vi skal gå frem proceduremæssigt. Aftalen blev, selv om den ikke er skriftligt nedfældet, så vidt jeg kan se, af følgende indhold:

For det første at regeringen laver denne katalog, som vi andre supplerer efter bedste evne med de forslag, vi mener skal med.

For det andet må man gennem forhandlinger søge at nå frem til en enighed. Vi ved godt på forhånd, at man ikke vil opnå fuld enighed, men det vil også være lykkeligt, om man kunne acceptere, at man måske når

[Brusvang.]

frem til enighed i 95 pct. af emnerne og så bliver enig om, at der er en vis portion emner, man er uenige om, og som derfor må løses på en anden måde. Det må da overlades til de pågældende forslagsstillere at søge løsning på disse problemer uden for forliget og i givet fald med et andet flertal.

I denne forbindelse vil jeg også nævne et tredje punkt, vi drøftede ved proceduren, nemlig at de fem partier, hvis de har yderligere forslag, af hensyn til forligspartnerne og til regeringen bør starte med at lægge disse frem i kredsen af de fem partier for at få prøvet, om der er muligheder dér, for ikke at forskertse eventuelle forligsmuligheder eller ødelægge atmosfæren i denne kreds. Det er et synspunkt, vi er ganske enige i.

Men så vil vi også have lov til at sige, at når vi til syvende og sidst når frem til, at der er enighed i et eller andet omfang, så vedstår vi indholdet af det forlig, men vi vil ikke derudover være bundet på en række andre felter, som ikke direkte fremgår af forligsteksten. Hvis denne procedurereform bliver fulgt hele vejen igennem — og det forstod jeg der i virkeligheden var tilslutning til fra de fem partier — så når vi frem til en metode og til en form, som blev praktiseret her sidst i forbindelse med finansloven, hvor CD stillede krav om, at vi, selv om vi ville være med til at få finansloven igennem og hjælpe regeringen med en række yderligere forslag, ikke skulle være bundet i spørgsmål, der var af principielt vigtig politisk betydning for os, men måtte være frit stillet, således at partierne ikke blev en grå masse, og at vi bevarede vor politiske identitet.

Jeg kan ikke se rettere, end at det netop er den fremgangsmåde, der nu også vil blive anvendt i forbindelse med septemberforligets follow-up — dets opfølgning — og det kan kun glæde mig.

Der er et yderligere forslag af mere specifik karakter, som jeg også gerne vil fremdrage her.

Centrum-demokraterne fremsatte engang i august måned 1975 et forslag om en førtidsdelpensionering med en særlig pensionsydelse. Ideen var den, at man med henblik på at opnå en bedre trivsel for ældre arbejdstagere og at få frigjort en større arbejdsmasse til fordel for de yngre arbejdstagere skulle

indføre en ordning, hvorefter 55-årige kunne komme ned på en arbejdsuge på 35 timer, 60-årige på en arbejdsuge på 30 timer og 65-årige på 25 timer. Det var selvfølgelig bare en skitse, og vi foreslog også eksempelvis, hvordan det skulle kompenseres. Noget af det behøvede man ikke at kompensere, for vi må ikke glemme, at når folk bliver ældre, bliver deres behov også mindre — børnene er kommet fra hånden — og derfor behøver de altså ikke fuld kompensation, men nogen kompensation skulle de have. Jeg tror, det ville være en god ting rent menneskeligt set, for den ville tillade folk, som ikke længere var i stand til at klare en fuld arbejdsuge på 40 timer, at få en mindre arbejdsuge. De ville ikke føle sig sat udenfor, og det måtte også alt andet lige føre til, at der blev en arbejdsmasse til rådighed for yngre arbejdstagere. Det ville jo være værdifuldt, når man står i en situation, hvor man gerne vil finde frem til noget, der kan skabe mere beskæftigelse, således at en del af de 150.000 arbejdsløse kan komme i arbejde. Jeg vil henvise til, at da vi stillede dette forslag, fik vi egentlig et meget positivt svar fra socialministeren, det har været viderebehandlet, og der foreligger nu en bedømmelse i en særlig rapport om udvidet adgang til førtidsfolk-pension og fleksibel pensionsalder. Der er egentlig ikke rejst nogle væsentlige indvendinger imod det ud over — og det var ministeren også inde på — at det måske strider lidt mod dansk tradition, at noget sådant skulle ordnes ved lov. Det mener jeg det skal, og vi ved jo også alle, at en tilsvarende ordning er vedtaget ved lov i Sverige og træder i kraft, så vidt jeg husker, den 1. juni. Centrum-demokraterne ser meget gerne, at også dette forslag indgår i de forhandlinger, vi skal have, fordi det er et forslag, der har direkte relation til arbejdsløshedsproblemet. Det kan godt være, man kan sige, det ikke er så mange tusinde, der kan få ekstra beskæftigelse derigennem, men hvis der er flere af den slags forslag, der hver kan give beskæftigelse til nogle tusinde mennesker, kan det jo alligevel blive til noget.

Min slutbemærkning er denne: jeg deler altså den beherskede optimisme, som er formuleret af ministeren, og jeg synes, det er meget væsentligt, om det kunne blive konklusionen også af denne debat, at vi må

[Brusvang.]

have tillid til os selv, til vort folketing, for at vi kan forvente, at befolkningen og erhvervslivet har tillid til os.

(Kort bemærkning).

Christophersen (V):

Jeg betvivler ikke, at hr. Brusvang er i besiddelse af en enorm selvtillid. Men jeg må sige, at den fremstilling, han har givet af en aftale om, hvorledes forhandlingerne skulle forløbe, ganske må stå for hans egen regning. Venstre har fremlagt sit udspil, så kan centrum-demokraterne selv afgøre, hvordan de vil komme med deres tanker. Det, vi hørte her fra talerstolen, må stå for hr. Brusvangs egen regning.

Wilhelm (VS):

Økonomiministerens tale var på en måde meget indsnævret i sin begrebsstilling. Det var stort set udenrigsøkonomien og endda få sider af den, der blevet taget op. Jeg vil ikke begrænse mig tilsvarende, men vil da godt tage mit udgangspunkt i de ting. Selv inden for det område kunne jeg egentlig godt have ønsket at den havde været lidt mere detaljeret, når man nu begrænser sig på den måde, f. eks. kunne man have benyttet lejligheden til lidt nærmere at kommentere det for nogle alarmerende store underskud i april, specielt — der er jo en enkelt kommentar, som måske har at gøre med april-tallene — at man har set en tendens til, at det er råvareindkøb, der har meldt sig, om det måske også i højere grad skyldes lageropbygning og derfor altså er et engangsfænomen end skyldes egentligt konsum. Det kunne måske også stadig væk, selv om det er efter 1. marts, skyldes effekten af den midlertidigt nedsatte moms og de forsinkede betalinger for det forbrug, der foregik i den periode, der af forskellige grunde, som der her er skitseret nogle muligheder for, ikke har den mere permanente karakter, som mange i presseomtale har søgt at gøre det til. Jeg håber, ministeren vil kommentere det i næste runde.

Den beskrivelse, ministeren i øvrigt gav, er jo i virkeligheden i meget stort omfang en beskrivelse af, hvad man kunne kalde EF's delvise sammenbrud. Ministeren omtaler den engelske devaluering på 10 pct., men

ikke den for så vidt meget mere iøjnefaldende italienske devaluering — var det 16. januar? — på 35-40 pct. Den synes jeg på mange måder er mere interessant, bl. a. fordi udgangspunktet for den italienske økonomiske krise jo klart og tydeligt er det mønster, som vi har påpeget masser af gange for Italiens vedkommende, nemlig at udgangspunktet for deres specielle dybere krisesituation er det, man kaldte det italienske økonomiske mirakel for få år siden. Her ser man endnu en gang bekræftet, at i selve boomet, i selve højkonjunkturen, ligger kimen til den senere økonomiske krise, sådan som det kapitalistiske markedssystem nu engang fungerer.

Det italienske valutaværn fik ikke den store kommentar fra ministerens side; jeg vil godt spørge, om der er en vurdering af, hvad det betyder for Danmark. Så vidt jeg kan se, vil det på årsbasis — vi ved jo ikke, om det kommer til at vare så længe — betyde en ekstraudgift af størrelsesordenen 40-50 mill. kr. Man har jo været temmelig large fra de øvrige landes side, når det dels drejede sig om at give tilsagn om særlig store lån til Italien, dels tillade disse i virkeligheden afvigelser fra en masse aftaler, sidst eksemplificeret i valutaværnet. Det hænger vel ikke så lidt sammen med den frygt, der næres i EF og ikke mindre i NATO for den politiske udvikling i Italien og for resultaterne af det kommende valg, for udsigterne i retning af en kraftig venstredrejning i Italien, at man her benytter EF-reglerne og undtagelser fra disse regler fra de andre landes side, herunder fra Danmarks side, til at prøve at bakke det i øjeblikket borgerlige regeringsflertal i Italien op i den politiske krise, det står i over for den politiske udvikling, de kan frygte. Det er det, man kalder samarbejde i EF-sammenhæng.

I den forbindelse kunne jeg godt tænke mig, om ministeren ville uddybe den megen snak, der har været, men aldrig konkretiseret, så vidt jeg har set, om den politiske afhængighed, de forskellige lande kommer i; det har været nævnt meget i forbindelse med Italien. Hvad er det for politiske betingelser, der er stillet til Italien i forbindelse med lånetilsagnene, i forbindelse med accepten af deres fravigelse fra aftaler, i forbindelse med deres valutaværn, og hvad der

[Wilhelm.]

ellers måtte være af særregler for Italien? Hvad er det for konkrete politiske bånd, der dermed bliver lagt på Italien?

Ministeren er lidt inde på det i forbindelse med Danmark: der bliver sagt midt i ministerens tale, at der til aftalen med Vesttyskland om 3 måneders kredit foreløbig ikke er knyttet nogen form for politiske betingelser. Så vidt så godt, men i slutningen af talen siges det, at under de og de betingelser, hvis vi ikke gør sådan og sådan, kan vi komme i et politisk afhængighedsforhold, der kan blive stillet politiske betingelser, eller hvordan det nu bliver formuleret. Kunne vi nu, hvor der har været truet med disse ting, jeg ved ikke hvor tit, og hvor de er omtalt hver eneste uge i pressen, for en gangs skyld få en lille smule mere konkret at vide, hvad den slags politiske bånd, den slags politiske betingelser, denne helt konkrete form for politisk afhængighed går ud på, f. eks. for Italiens vedkommende?

Det påståede samarbejde viser jo i øvrigt, hvad det egentlig er, det drejer sig om: det er den økonomisk stærkeste, som i de foregående årtier var USA og nu er Vesttyskland, der totalt dominerer billedet. Den vesttyske kansler lægger overhovedet ikke skjul på den magtfuldkomheden, han i øjeblikket repræsenterer. Og hvad bygger den på? Den bygger på, at den nationale kapital, han repræsenterer, har en ganske betydelig styrke sammenlignet med de andre landes. Og hvad er det igen udtryk for? Det er et udtryk for, at den vesttyske lønarbejderklasse står svagere end de fleste af de andre landes lønarbejderklasser. Det er det, som den vesttyske styrke bygger på, og det er det, der bliver afgørende og dominerende for den form for samarbejde, man har i EF.

Nu har devalueringsspøgelset været nævnt — hvis jeg forstod hr. Ømann ret, var det det, han hentydede til, idet han vel nærmest anbefalede en devaluering af en eller anden størrelse. I VS betragter vi devaluering som et markedsmæssigt instrument, der forringer købekraften af alle kontraktmæssigt fastsatte indkomster, og det vil selvfølgelig først og fremmest sige lønninger og renteindtægter. Denne forringede købekraft overføres så til virksomhedsejerne, der handler i international konkurrence, og er altså et middel til hævelse af profitand-

len. Vi er imod den form for valutapolitik, som vi var det ved en bestemt lejlighed for en halv snes år siden.

I forbindelse med denne diskussion om kronkurs og devaluering vil jeg spørge økonomiministeren, om han kan konkretisere den bemærkning, der findes i den seneste vismandsrapport, hvor man i slutafsnittet siger, at slangesamarbejdet i realiteten har betydet en revaluering af den danske krone, og prøve at give en oplysning om omfanget af denne revaluering inden for det sidste år eller måske det sidste par år, eller hvad man ellers måtte have af oplysninger om det. Ellers kan vi få det ved senere lejlighed; der ligger et spørgsmål om det samme afleveret af os gennem politisk-økonomisk udvalg.

Om septemberforliget mener jeg det må konstateres, at i hvert fald forudsigelserne er slået fejl på en række af de vigtigste punkter: byggerenten ligger væsentlig højere, end man angivelig var enige om at tilstræbe, ca. 3 pct. i det mindste, boligudgifterne er steget, og beskæftigelsen har ikke nået det niveau, som man påstod man ville opnå med septemberforligets midler.

Men der er en anden ting, som i virkeligheden er endnu mere vidtrækkende, og som ikke har været så meget omtalt, og det er, at det i realiteten har vist sig, at septemberforliget kun binder socialdemokratiet og ingen andre. Det er en besynderlig form for kontrakt, man dér har indgået. Man har f. eks. indgået kontrakt om offentlige besparelser det første, andet og tredje år på $\frac{1}{2}$, $1\frac{1}{2}$ og $2\frac{1}{2}$ mia kr., og det forpligter socialdemokratiet, og regeringen føler sig tydeligt forpligtet af det. Man sad i månedsvis og forhandlede om de sidste 10, 20, 30, 40 mill. kr. her i februar-marts måned. Men der er ingen forpligtelser til den anden side. Det så vi jo ved afstemningen om efg-lønnen. Der ligger ikke i denne aftale i septemberforliget noget som helst, der forpligter de øvrige forligspartier til at lade være med at søge sig et andet flertal for besparelser ud over det dér aftalte, og som går imod regeringens ønske. Man må nok sige, det er en ganske særlig form for kontrakt, der her er indgået.

Det giver grund til at spørge om, hvor langt det her skal køre videre, når man ser venstres offentliggjorte helhedsplan — tidligere hed den 74, nu hedder den 76, det er

[Wihjelm.]

stort set, hvad der er sket med den — hvor man udtrykkeligt siger, at besparelserne for de følgende to år ikke skal være 1½ og 2½ mia kr. som aftalt i septemberforliget, men hvor venstre nu siger henholdsvis 3 og 4 mia kr. Er det noget, regeringen affinder sig med? Betragter den det som et brud på septemberforliget, hvis venstre uden om regeringen, uden om socialdemokratiet, gennemtrumfer disse ting med et andet flertal? Vil regeringen så stadig væk sige, at socialdemokratiet som det eneste af de fem partier er bundet på hænder og fødder af dette septemberforlig, at der ligger ikke noget bånd til den anden side?

Der er også grund til at tage dette op efter den aftale, der i går blev indgået imellem de fem partier. Realiteten i denne aftale er jo, at beskatningen af landbrugsjorden skal ind i billedet i de kommende forligsforhandlinger. Det kunne man, hvis man ikke kendte socialdemokratiets tilbøjelighed for knæfald, godt tyde som et rimeligt udgangspunkt og et godt tegn, for når alle andre afgifter skal strammes og forhøjes, når fødevarerpriserne stiger, når huslejerne stiger, når det går den vej for alle andre i dette land, måtte det, at skatterne på landbrugsjorden skulle ind i billedet, jo kun kunne betyde én ting, nemlig at disse skatter skulle forhøjes. Men når man kender socialdemokratiets tilbøjelighed for knæfald, og når man kender venstres udspil og interesser, så ved man godt, det ikke er det, der er tale om, når man nu har aftalt, at dette problem skal ind i forhandlingerne. Så har man faktisk indgået en aftale om og har stillet i udsigt, at man vil være med til en eller anden lempelse i beskatningen her, altså i direkte modstrid med, hvad økonomiministeren for få dage siden sprang meget stærkt op og sagde, at det i hvert fald ville blive et grundlag for udskrivelse af valg.

Jeg vil erindre om, hvordan vi og i øvrigt hele venstrefløjens uden nogen som helst problemer var til at få i tale, da det sidst drejede sig om disse jordskatter. Man ved godt, hvor man har os, og man ved godt, det ikke drejer sig om alt eller intet. Det var et fuldstændig defensivt aktstykke, at man skulle op at stå for at forhindre de udslip af penge til en bestemt befolkningsgruppe på andres bekostning sidste år, da det var på

tale, men der var ingen slinger i valsen på venstrefløjens dér: man vidste godt, hvor vi var, og når regeringen for én gangs skyld stod fast og sagde: vi giver os ikke, det er 20 promille, vi forhandler ikke engang om 19 eller 16 eller noget som helst andet, så vidste man godt, hvor man havde i hvert fald os andre. Nu giver man efter og siger: dette problem er noget, der indgår i forhandlingerne.

I den forbindelse vil jeg gerne spørge, hvordan det egentlig harmonerer med EF's harmoniseringsregler. Der ligger en oplysning til markedsudvalget fra økonomiministerens kollega udenrigsøkonomiministeren som omtalt i Berlingske Tidende for den 7. ds., hvor der står, at det at afskaffe skatten på landbrugets produktionsjord kan vælte på kravet fra EF om harmonisering, idet det er almindeligt, at der i EF-landene svares skat på produktionsjord, og kun Holland og England er undtaget, men her beskattes til gengæld produktionsbygninger. Hvor ligger grænserne for, hvad man kan gøre med den skat på produktionsjord, eller er dette notat til markedsudvalget pludselig underkendt, eller hvordan ligger egentlig det?

I forbindelse med venstres helhedsplan i øvrigt finder jeg grund til at spørge, hvor regeringen, hvor socialdemokratiet, sætter grænsen for, hvad den vil lade sig påtvinge af et andet flertal. Jeg tror, de fleste lønarbejdere her i landet ville være interesseret i svarene på disse spørgsmål. Vil regeringen acceptere at få presset venstres punkt 1 ned over hovedet, altså det, der siger: ingen generelle lønstigninger hverken for 1977 eller 1978? Vil regeringen acceptere at få presset punkt 2, infrysningen af 2 dyrtidsportioner i 1977 og 1978 mod skattelettelser, ned over hovedet? Vil den acceptere punkt 3, nemlig at de offentligt ansattes overenskomster skal forlænges — det formoder jeg må blive ved lov — for de næste to år uændret? Vil den acceptere punkt 8, som siger, at de samlede besparelser, som jeg nævnte før, ikke skal være de formelt aftalte 1½ og 2½ mia kr., men henholdsvis 3 og 4 mia kr.?

Det, der rumsterer som løsningen her, er det, man kalder indkomstpolitik; men som flere har været inde på, er den jo ikke særlig konkretiseret. VS er som bekendt imod indkomstpolitik allerede af politiske grunde. Det er tilsidesættelse af forhandlingsretten,

[Wihjelm.]

det er tilsløring af de interesse modsætninger, som faktisk findes i samfundet, og det er derfor en demobilisering i klassekampen.

Men kigger vi nærmere på den, viser det sig jo også, at den bygger på den fantastiske idé, at krisen skulle skyldes et for højt omkostningsniveau — og dér mener man jo i realiteten lønningerne — og tilsidesætter derved den kendsgerning, at det er noget, der foregår i øjeblikket i samtlige de kapitalistiske lande på én gang, og at de indkomstpolitiske løsninger, som man tilstræber i samtlige vestlige kapitalistiske lande på én gang nu, i virkeligheden tilstræber det samme, nemlig at smøre de nationale problemer over på handelspartnerne, altså de andre lande, og at den solidaritet, som hr. Hilmar Baunsgaard appellerede til de beskæftigede lønarbejdere her i landet skulle udvise over for de arbejdsløse, jo i virkeligheden er det samme som at appellere til skruerækkeri over for lønarbejderne i de andre lande.

Vi er imod det, man her kalder indkomstpolitik. Vi mener også, det er en fuldstændig forkert beskrivelse af krisen, der ligger bag. Krisen er international, og den er ikke begrundet i for højt lønomkostningsniveau, det er ikke et enkelt land, der her er tale om. Krisen består i, at man f. eks. i dette land med dette økonomiske system forbyder i titusindvis af mennesker at være med til at skabe værdier ved deres arbejde, og ikke ved, at lønniveauet er for højt.

Lembourn (UP):

Hvis en debat som denne skal være meningsfuld, må den bygge på en jordforbindelse til de samfundsøkonomiske kendsgerninger, vi lever med i øjeblikket. Den må efter min opfattelse på en eller anden måde give en retningslinje for, om de forhandlinger, der foregår, skal stoppes, sådan som fremskridtspartiet med sin dagsorden ønsker det, eller om de, der forsøger at skabe et forlig, skal have en opfordring til at fortsætte, og endelig bør der for det tredje fra dem, der deltager i debatten, gives nogle antydninger i det mindste af de hovedretningslinjer, man gerne ser indgå i et sådant forlig.

De økonomiske kendsgerninger, vi står over for, er, at konjunkturudviklingen i

udlandet ikke er alt for opmuntrende; opgangen er der, men den er svag. Det er oplagt, at hovedlandene lægger mere vægt på inflationsbekæmpelse end på at fremme beskæftigelsen, og den politik giver ikke stor ekspansion og vil ikke gøre det nemmere for den danske eksport i fremtiden.

Vi har i 1964-1974-perioden haft en lønstigning på 20 pct. højere end det vesteuropæiske gennemsnit, og det kan enhver se ikke kan fortsætte. Vi må erkende, at de gode gamle keyneske teorier desværre ikke virker helt, som de gjorde engang, snarere modsat. Den finanspolitiske ekspansion, som engang var rigtig, når man var i en nedgangsperiode, fremkalder forventning om yderligere inflation og virker derfor depressiv, altså egentlig modsat det, man havde tænkt sig. Der er heller ikke stor tillid til, at penge- og finanspolitikken kan rette op på for store indkomststigninger. Der er en lav kapacitetsudnyttelse — det skærper konkurrencen for den danske eksport — og vi nærmer os en situation for mange virksomheder, hvor yderligere reallønsstigning gør nyinvesteringer urentable. Vi må vist desværre også se i øjnene, at vi risikerer et fald i bytteforholdet i 1976, også selv om fødevarepriserne stiger — vi kan ikke vide det endeligt, men noget kan tyde på det — og vi står over for et betalingsbalanceunderskud på ca. 7 mia. kr. i 1976. Det svækker vores kreditværdighed, og det kan føre til højere rente, som yderligere kræver valuta.

Vi er altså kommet i en situation, der minder om alle andre i-landes, en situation, hvor vi på den ene side har et ønske om at øge beskæftigelsen, men det koster valuta, på den anden side har et ønske om at begrænse valutatabet, og det koster yderligere ledighed. Det er denne samfundsøkonomiske modbalance, eller hvad man nu skal kalde den, som vi skal prøve at komme ud af. Jeg er derfor ganske enig med hr. Erling Olsen, når han siger, at det kræver både god vilje og gode nerver. De gode nerver kan man jo ikke love på forhånd, for de viser sig først, når situationen er der, men den gode vilje kan man jo godt love.

Den gode vilje må bestå i — og det tror jeg de fleste af ordførerne er enige i — at der må en eller anden form for indkomstpolitik til, men det er just her, den gode vilje skal vise sig, for den er svær. Indkomstpolitik

[Lembourn.]

har været ført i mange lande, nogle steder med succes, andre steder med mindre succes, hvis man skal sige det venligt. Men vi kommer ikke uden om det, vi er nødt til at prøve at føre den. Hvis man vil det, betyder det altså, at lønmodtagerne og deres organisationer skal give afkald på mulige lønstigninger, de kunne have tilkæmpet sig i en kampsituation, og derfor er det forståeligt, at de forlanger noget til gengæld. Det, man plejer at forlange, er, at der skal gennemføres avancement, prisstop, udbyttebegrænsning, og hvad man nu ellers har forsøgt, for at sikre sig mod, at andre grupper i samfundet udnytter den løntilbageholdenhed, som lønmodtagerne viser, og det er yderst forståeligt. Det er bare driftsøkonomisk ikke særlig klogt, for hvis man gennemfører den slags ting, forhindrer man virksomhederne i at øge deres overskudsmargen, som er en forudsætning for, at man får kapital til rådighed til lange erhvervsinvesteringer, som er dem, der skaber beskæftigelsen på lang sigt.

Derfor er vi altså i en situation, hvor jeg tror vi må erkende, vi ikke kan anvende den gamle balancemetode for at få lønmodtagerne til at acceptere en indkomspolitik. Der må noget andet til, og dette andet, som jeg vil henstille til økonomiministeren at tage med ind i drøftelserne, er noget, som jeg vil kalde ID, investeringsdemokrati. Hvis man kunne tilbyde lønmodtagerne, at de kunne konvertere den lønstigning, som de ikke får, men som de muligvis kunne have fået, til en andel i den kapitaltilvækst, som gerne skulle blive følgen af en indkomspolitik — det er meningen med den, således at der bliver kapital til rådighed til lange erhvervsinvesteringer — hvis man kunne gennemføre et sådant investeringsdemokrati, således at lønmodtagerne, hvis den kapitaltilvækst, som gerne skulle blive følgen, kommer — det ved vi jo ikke, men det kan vi håbe på, det er meningen med det — fik en andel i denne kapitaltilvækst som deres personlige ejendel, så var der måske en mulighed for at komme ud af den selvmodsigelse, der ligger i, at man samtidig med løntilbageholdenhed hindrer virksomhederne i at få tilstrækkelig kapital til at investere med.

På lidt længere sigt har jeg den opfattelse,

at indkomspolitik ikke kan gennemføres uden en skattereform, og når jeg nævner ordet skattereform, tænker jeg på gennemførelse af en definitiv kildeskat. Hvor er sammenhængen mellem indkomspolitik og definitiv kildeskat? Jeg mener, den er der, for i det øjeblik man gennemfører en definitiv kildeskat, hvor man altså ikke længere kan fratække udgiften til renter, bør man heller ikke skulle beskattes af indtægter af opsparing. Det ville betyde, at ID ville blive tiltrækkende for lønmodtagerne, hvad det ikke er i øjeblikket, for i øjeblikket er det jo sådan, at inflationsraten plus beskatningen er større end renteindtægten, og så skulle pokker spare op. Men i det øjeblik man gennemførte en definitiv kildeskat, hvor alle fradrag er væk, med proportional beskatning og dermed samme marginaltrækprocent for den største del af befolkningen og med skattefrihed eller skattelettelse — det kan man jo snakke sig frem til på en eller anden måde — for renter af den opsparing, som foregår som følge af investeringsdemokrati, så ville det blive tillokkende for lønmodtagerne at gå ind i denne balanceløsning. Gennemførte man så samtidig nogle af de lettelser, man har drøftet her i tinget, for selskabsbeskatningen, så man fik muligheder for i højere grad at selvfinansiere virksomhederne, ville man lette presset på låne markedet og især på det udenlandske, hvad der er væsentligt. Yderligere er det et meget enkelt skattesystem, der afbureaukratiserer hele skattesystemet, letter den private sektor for en masse administration og gør skattesystemet kontrollabelt. Det vil på grund af den samme marginalskat for næsten den største del af befolkningen også føre til, at arbejdsudbuddet vil blive større den dag, ekspansionen sætter igennem og man får brug for det. Derfor vil jeg altså anbefale, at man her — også dette er sagt til økonomiministeren — tager disse tanker med ind i det forhandlingsforum, som skal prøve på at finde en helhedsløsning.

Jeg skylder at sige, at dette ikke er noget, jeg selv har fundet på. Det er forhenværende finansminister Poul Møllers tanker, jeg her fremsætter, og jeg vil gerne i den forbindelse citere et interview med ham den 2. marts 1971 i Politiken, hvori han udtalte:

„Principielt ser jeg gerne en skattereform, der gør det muligt, at en del af de direkte

[Lembourn.]

skatter går over til forbrugsbeskatning. Alle ønsker reformer, men ingen ønsker forandringer. Selv har jeg fremsat den tanke, at man opkræver en fast procent af den udbetalte bruttoløn hos arbejdsgiverne, som så indeholder den hos lønmodtagerne. Jeg forestiller mig en bruttotrækprocent på 30.“

Jeg tror, han havde ganske ret, og det ville være klogt at lytte til ham i dag, samtidig med at man diskuterer indkomstpolitikken.

Endelig vil jeg gerne bede om en tredje ting, som jeg også mener bør indgå i overvejelserne: en sanering af pristallet, således at det i højere grad bliver et velstandstal, nemlig at man regulerer det med bytteforholdet, for der er noget fuldkommen forrykt ved, at når bytteforholdet bliver dårligere, bl. a. fordi importpriserne stiger, udbetaler vi flere penge til hinanden, fordi så stiger pristallet. Vi burde prøve, om ikke vi kunne sanere det og så til gengæld bruge det, sådan som det er tænkt.

Denne kombination af indkomstpolitik, ID, definitiv kildeskat og saneret pristal er de forslag, som jeg gerne vil fremlægge for ministeren og bede ham om at tage med, når man skal til at koge en helhedsløsning sammen. Jeg håber, at man på grundlag af disse betragtninger kan forstå, at jeg naturligvis må afvise enhver dagsorden, som vil forhindre et forsøg på at drøfte disse ting og vil forhindre et forsøg på at nå frem til en helhedsløsning, der kan skabe et flertal bag sig her i folketingssalen.

Gert Petersen (SF):

Det, der har kaldt mig herop, er den megen tale om et mystisk begreb, som enhver kan lægge i, hvad han eller hun vil, nemlig begrebet indkomstpolitik. Det har rumstret igennem de sidste 10-15 år, man har eksperimenteret med det i udlandet. Der skete noget i Holland i 1960'erne: efter 4-5 års meget stram eksperimenteren med indkomstpolitik eksploderede hele foretagendet, man fik en lang række konflikter på arbejdsmarkedet, og det, som blev kaldt indkomstpolitik, brød totalt sammen. Andre indkomstpolitiske eksperimenter har fundet sted i Storbritannien og var stærkt medvirkende til den konservative regerings fald, eller rettere sagt, det var ikke noget fald:

regeringen udskrev valg i den faste overbevisning, at den kunne få et flertal mod de minearbejdere, der modsatte sig regeringens indkomstpolitik, men så viste det sig, at flertallet af den britiske befolkning var af en anden opfattelse og ikke kunne acceptere det diktat, som regeringen havde udsat minearbejderne og mange andre arbejdere og lønmodtagere for.

Jeg synes, at man, når man taler om denne indkomstpolitik, burde studere de erfaringer, som er indhøstet andre steder i de vestlige kapitalistiske lande, men det vil man åbenbart ikke. Man fortsætter diskussionen her, som om intet var sket, man tager skyklapperne på og fabler videre om indkomstpolitik. Udgangspunktet er de enorme lønstigninger i Danmark. Dem vender alle tilbage til, og dermed har de jo egentlig også røbet, selv om det måske ikke var hensigten, hvad der er formålet med det, man kalder indkomstpolitik, hvad det er for nogle særlige indkomster, som interesserer i den forbindelse — det er lønningerne. Man hævder, at fordi — ifølge Arbejdsgiverforeningens statistik — lønstigningerne i Danmark har ligget en 15-20 pct. over det gennemsnitlige lønstigningsniveau i Vesteuropa igennem de sidste 10 år, er det gået helt ad Pommern til med vores lille land. Formålet med en sådan indkomstpolitik må åbenbart være at bremse lønstigningsniveauet, og det bedste ville være, om vi — tænk engang — kunne komme ned under det vesteuropæiske gennemsnit, hvad lønstigninger angår; sikke velhavende vi så bliver! Så vil jeg godt bede om en forklaring på, hvorfor det egentlig ikke går så godt i Storbritannien, hvad der er årsagen til, at det går endnu dårligere i Storbritannien, end det går her. Eller også har jeg misforstået det: det går i virkeligheden aldeles fænomenalt i Storbritannien, og det hele er et illusionsnummer, som aviserne og den britiske presse bilder os ind, for på samme tid, ifølge den samme statistik, hvor det siges, at lønstigningerne i Danmark har ligget 15-20 pct. gennem 10 år over det vesteuropæiske niveau, har lønstigningerne i Storbritannien ligget 34 pct. under det vesteuropæiske niveau — så kan man se, hvordan det er gået i Storbritannien. Så synes jeg, man skal holde op med den tale om, at det er lønudviklingen, der er roden til de økonomi-

[Gert Petersen.]

ske onder, og man skal også holde op med den tale om indkomstpolitik, som i virkeligheden betyder ensidige indgreb mod arbejderes og almindelige lønmodtageres lønindkomster.

Man taler om en indkomstpolitisk nulløsning, og den skal omfatte alle, siger man. Hvad betyder det? Det betyder en cementering og fastfrysning af de meget, meget store indkomstforskelle, som eksisterer i samfundet i dag, af de store sociale uligheder, som eksisterer i samfundet i dag. Under det banner, som man kalder indkomstpolitisk nulløsning, vil man cementere, fastholde, de uligheder, der eksisterer i dag, og det vil igen betyde, at den store masse af lønmodtagere skal betale de kriseomkostninger, der løber på som følge af et forkert økonomisk system.

Hvorfor kunne man ikke vende det om? Hvorfor kunne man ikke, inden man begynder at tale om indkomstpolitik, foretage nogle effektive indgreb mod kapitalismens egne inflationskilder, mod stigningerne i priser på jord og fast ejendom? Hvorfor kunne man ikke sætte ind med nogle reformer her inde fra denne sal, som virkelig kunne skabe beskæftigelse, pensionsreform, forbud mod overarbejde, arbejdstidsnedsættelser osv.? Jeg er helt overbevist om, at hvis det først var sket, ville frie forhandlinger og en fri afgørelse på arbejdsmarkedet finde sted i et helt andet og sundere klima end det, man lægger op til i øjeblikket fra flertallets side.

Bay (FP):

Når jeg tager ordet, skyldes det, at jeg også har lagt mærke til, at næsten alle talerne har talt om indkomstpolitik, men at der faktisk ikke rigtig er nogen, der har talt om, hvad det er for noget. Indkomstpolitik kan godt betyde en lønstandsning, fordi arbejdsgiverne ikke skal af med flere penge i løn, end de hele tiden har skullet, i hvert fald i et par år. Men det behøver ikke at betyde, at arbejderne ikke får en højere løn med sig hjem, for det, der tæller, er reallønsværdien af lønningsposens indhold: det er købekraften, der betyder noget. Fra fremskridtspartiets side har vi gang på gang hævdet, at omkostningsniveauet både for arbejdsgivere og for arbejdere er blevet så stort, at vi simpelt hen er i den situation, at selv en

arbejderregering må erkende, at man ikke er nået længere, end at arbejderne lønmæssigt befinder sig på et niveau, som gør det nødvendigt at give de arbejdsløse det samme, fordi det simpelt hen er et eksistensminimum.

Dér er vi straks inde på det spørgsmål, jeg rejste for 4-5 uger siden, men som jeg ikke har hørt det mindste om, nemlig at mens vi taler om en arbejdsløshed på 120.000 og 130.000 ledige, kan man samtidig se annoncer og stakkevis af papirer, hvor arbejdsgivere kan bevise, at de ikke har kunnet få den ønskede arbejdskraft. Samtidig ved vi, at titusinder af arbejdsgivere holder sig tilbage af frygt for at få omkostninger, der er større end dem, de kan magte, og hellere pukler videre med et for lille antal arbejdere, hellere siger nej til ordrer, som de egentlig godt kunne ekspedere, men altså af frygt for forskellige kunstige omkostninger siger nej til. Alle de ting rører man overhovedet ikke ved, man kører af sted i de samme spor, man prøver ikke på at tænke nyt på nogen punkter.

Det, jeg siger her og har sagt for 5 uger siden, nemlig at der findes arbejdere i Danmark, der forsøger at undgå at få arbejde ud fra den betragtning, at de får lige så stor pengemæssig fordel af at gå hjemme, som de har af at gå på arbejde, må ikke på noget punkt forstås som et angreb mod de enkelte mennesker, for i alle lejre findes der nogle, der prøver at komme lettere om ved det end deres kolleger, nej, det er selve systemet, der er forkert, et system, der ikke animerer, der ikke giver en fordel for dem, der vil gå hen og stille sig ved siden af dem, der står der og har stået der i hele deres liv.

Jeg vil opfordre regeringen til at tænke i de baner, at vi skal have gjort en forskel for dem, der slider og slæber, og dem, der — tvunget dertil af anden grund — ikke har arbejde. Al den snak om, at vi skal sætte arbejdstiden ned, skal sætte pensionsalderen ned, skal få flere og flere, der intet udretter, og at de, der udretter noget, skal gøre det på kortere og kortere tid, kan kun føre til én eneste ting, nemlig at vi fordeler fattigdommen over det hele.

Endelig til sidst kan jeg nævne, at jeg i aftes hørte, at landbruget nu vil låne 1 mia kr., og det kunne låne den i udlandet til en 8-9 pct. Vi fik at vide, at vi sparede en masse penge derved, for hvis de skulle låne

[Bay.]

den herhjemme, skulle de give 16 pct. Det er noget, man har accepteret inden for de sidste 10-15 år, men i min ungdom var man simpelt hen blevet sat i spjældet, hvis man havde taget en sådan rente. Bevares, folk tager det, de kan få, men det er igen et bevis for, at man har kørt en forkert politik, og at vi nu snart skal fejre 200 års dagen for hoveriets afskaffelse. Men hvis vi gider sætte os ned og regne ud, hvor meget hoveriarbejde danske borgere gør for stat og lånekapital, vil vi finde ud af, at vi laver mere hoveriarbejde i dette land, end bønderne gjorde for 200 år siden; den eneste forskel er, at vi har fået maskinerne til at frembringe noget mere til os, for tiden den ofrer vi på hoveriarbejde i større udstrækning end fortidens bønder.

Økonomiministeren (Per Hækkerup):

Der er i de bemærkninger, der er gjort, stillet forskellige spørgsmål til mig, og dem vil jeg gerne prøve på at besvare.

Hr. Stetter spurgte: hvor stort er betalingsbalanceunderskuddet, og hvad kan det forventes at blive?

Efter den seneste opgørelse, vi har fået, som bygger på et skøn for januar kvartal 1976, er det løbende underskud på betalingsbalancen i januar kvartal 1976 knap 3,6 mia kr., og lægger vi dertil offentlige kapitaludgifter, kommer vi op på 3,75 mia kr. Det gælder altså for kvartalet; jeg tør ikke sige, hvor stort det løbende underskud bliver i april måned, men det er klart, at dette betalingsbalanceunderskud for januar kvartal er større end det, vi på et tidligere tidspunkt regnede med, og end det, der både regnedes med fra det økonomiske sekretariat og fra andre, der stillede prognoser op for udviklingsforløbet i 1976. Og det må nok føre til, at vi i det økonomiske sekretariats beregninger over, hvad betalingsbalanceunderskuddet for hele 1976 bliver, må forøge tallene noget. Jeg vil altså tro, at i stedet for det løbende underskud på ca. 6 mia kr., som man regnede med i den prognose, der blev lavet i marts måned, må vi nu regne med et løbende underskud på mellem 7 og 8 mia kr. i 1976.

Det var de to konkrete spørgsmål, der blev stillet til mig fra hr. Stetters side. Jeg kan nævne, at hr. Wilhjelms spurgte om,

hvad det store underskud i april kunne skyldes. Det er selvfølgelig svært på nuværende tidspunkt at sige, fordi man ikke har nogen analyse af tallene, men jeg kan sige, vi regner med, at vi i april måned i handelsbalancetallene, som vi har fået et skøn over i dag fra Danmarks Statistik, må regne med, at underskuddet bliver på 5,88 mia kr. Det er lidt mindre end i marts, men omtrent af samme størrelse som i februar. Men omregner man det med sæsonudjævningen, og det er det jo naturligt at gøre, når man skal sammenligne med de foregående måneder, så ligger handelsunderskuddet i april måned, altså sæsonudjævnet, på godt 6 mia kr., og det ligger en lille smule over det sæsonudjævnedede tal for marts og februar måned. Det vil altså sige, at de høje importtal, vi har haft i februar og marts måned, er blevet fortsat i april måned.

En nærmere analyse af tallene foreligger altså ikke og kan ikke foreligge endnu, men der er adskilligt, der tyder på, at en del af forklaringen på det høje tal er, at der er sket en større stigning i importen af råvarer og halvfabrikata. Det kan igen hænge sammen med, at der er et begyndende opsving i den danske industri og i dansk industris forventninger, sådan at man nu begynder at genopbygge de lagre, som man i en tidligere fase har tøret på. Det kan også hænge sammen med, at vi åbenbart bevæger os ind i et udviklingsforløb, hvis man skal dømme efter de sidste par måneders prisudviklinger, som giver os et noget ugunstigere bytteforhold. Det vil altså sige, at priserne på råvarer stiger noget stærkere end priserne på de færdigvarer, vi kan eksportere. Men som sagt, det er for tidligt at give en nærmere analyse heraf.

Så er der blevet gjort nogle bemærkninger vedrørende udviklingen i forskellige andre lande; jeg tror, det var hr. Wilhjelms, der ligesom hr. Gert Petersen og andre gjorde nogle bemærkninger om udviklingen i Italien. Jeg skal nok udtale mig med betragtelig tilbageholdenhed om, hvordan forholdene udvikler sig i Italien. Det er jo utvivlsomt rigtigt, at det i høj grad hænger sammen med den politiske udvikling.

I den forbindelse spurgte hr. Wilhjelms, hvad det er for politiske betingelser, der knytter sig til optagelsen af bestemte former for lån inden for Fællesskabet, og det

[Økonomiministerens.]

samme gælder i øvrigt i Den internationale Valutafond. Det er økonomisk-politiske betingelser, og bl. a. er det krav med hensyn til fastlåsningen af finanspolitikken og spørgsmålet om en stramning af pengepolitikken under hensyntagen til den meget betrængte valutasituation, som Italien befinder sig i. Det er altså den art af betingelser, der kan stilles, det er ikke — det kunne man måske forstå, hvis man lyttede til hr. Wilhjelm — betingelser af almindelig politisk karakter. Nu er jeg bange for, at jeg taler lidt forgæves, for så vidt jeg kan se, er hr. Wilhjelm her ikke, men jeg går ud fra, at det kan blive refereret til ham, ellers skal jeg sørge for, at der bliver sendt et eksemplar af fortrykket til ham, så han i hvert fald er informeret om, hvad det er for et svar, han får.

Hr. Wilhjelm spurgte også, hvad slangesamarbejdet har betydet for revaluering af den danske krone. Forholdet er jo det, at når andre lande devaluerer, sådan som vi har været vidne til i en periode for dollarens vedkommende, i andre perioder for lirens, for den spanske pesetas vedkommende og for pundets vedkommende — det sidste er jo især af interesse for os — så svarer det i realiteten til, at den danske krone i forhold til de lande bliver revalueret.

Jeg har ikke nogen tal præsent på det. Så vidt jeg erindrer, er der stillet et spørgsmål om det i markedsudvalget, og jeg mener også, at der er et svar enten fremsendt til markedsudvalget eller under udarbejdelse, men det, der i den henseende — det vil jeg gerne understrege — for os er nok så afgørende, er jo, at vi holder et stabilt kursforhold i forhold til de lande, der for industrieksportens vedkommende er de vigtigste for os. For landbrugseksportens vedkommende sker der jo en vis regulering ved hjælp af det system, der findes med valutariske udligningsbeløb inden for EF-systemet, sådan at devalueringerne ikke har helt den samme økonomiske betydning, for så vidt angår landbrugsvarer, som de har for industrivarer. Men for industrivarer er det klart, at en kursændring har betydning, og dér er det altså afgørende, at vi har et fast valutarisk forhold til de lande, der er vores største industrikunder. Det drejer sig om Sverige, Tyskland og Norge i den nævnte

orden, og hvis jeg husker ret, så aftager de godt 50 pct. af vores industrieksport. Men så vidt jeg altså erindrer, er der stillet et spørgsmål fra markedsudvalget om spørgsmålet, og dér vil man så kunne få de nøjere beregninger, hvis sådanne er tilgængelige.

Så gjorde hr. Stetter nogle bemærkninger om den holdning, vi indtog i forhandlinger i EF med hensyn til den økonomiske politik, som man skulle tilstræbe i fællesskab, og da sagde hr. Stetter, at han havde forstået, at det især gik ud på, at regeringen opfordrede den vesttyske regering til at føre samme letsindige politik, som Danmark førte. Nu er jeg overbevist om, at når man skærer det partipolitiske formål væk med udtrykket „letsindige politik“, som Danmark fører, så ville hr. Stetter i hvert fald ikke finde ret mange steder, at man accepterede denne vurdering, og slet ikke i den europæiske sammenhæng ville hr. Stetter finde denne vurdering. Men det hører nu hjemme på den politiske propagandas overdrev, så det skal være hr. Stetter foræret. Det vedrører jo ikke en faktisk vurdering.

Den faktiske vurdering er, at Vesttyskland har ført en ekspansiv politik, og hvis man måler denne ekspansive politik på den måde, at man ser deres underskud på de offentlige budgetter i forhold til bruttonationalproduktet, så har de haft procentvis et underskud på deres bruttonationalprodukt i 1975, som har været større end det, Danmark har haft. De har altså foretaget en kraftigere købekraftsudpumpning, kan man sige, end vi har gjort over vores finanspolitik. Så er det en letsindig politik, og så har Tyskland altså i den henseende overgået os i letsindigheder. Det var ikke ligefrem det, jeg havde indtryk af var hr. Stetters opfattelse.

Vi har derimod i høj grad givet udtryk for, at vi deler den opfattelse, som den vesttyske regering har givet udtryk for, at man må tilstræbe en politik, der søger at holde igen på den inflatoriske udvikling. Vi har også givet udtryk for, at vi mener, at det må pålægge de deltagende lande en forpligtelse til at udvise en vis disciplin, hvis man kan bruge det udtryk, i forhold til de beslutninger, vi er enige om, og som vel ikke er bindende, men er vejledende for de deltagende lande. Man bør følge sådanne beslutninger. Det har i hvert fald været vores

[Økonomiministeren.]

opfattelse, og jeg synes også, vi har lov til at sige, at vi i den henseende, på samme måde som i øvrigt Vesttyskland og f. eks. Holland har gjort det, har fulgt disse vejledende beslutninger ganske betragteligt.

Så vil jeg gerne sige til hr. Stetter, at hr. Stetter gjorde en bemærkning om, hvad regeringen egentlig vil gøre. Her siger hr. Stetter så, at han må opfatte mine bemærkninger og regeringens politik derhen, at regeringen ingenting vil gøre før sommerferien. Lidt senere siger hr. Stetter — det var sådan en lidt pompøs afslutning i talen, da hr. Stetter svang sig op til det mere lyriske, men han greb jo så også tilbage i historien — at så måtte regeringen enten tærskeløse eller gå af loen. Ja, nu ved jeg ikke rigtig, hvad hr. Stetter egentlig mener, for når jeg ser på det program, hr. Stetter opstillede for, hvad der skulle ske, så er det i hvert fald ikke noget, der kan virke i sommerferien.

Det økonomiske program, hr. Stetter mente han kunne bidrage med, ville da tidligst kunne få virkning et godt stykke hen på året, og da må jeg sige, at så kunne vi med samme berettigelse opfordre hr. Stetter til enten at forlade loen eller begynde at tærskeløse på en lidt anden måde. Men jeg ved ikke, hvordan det egentlig skulle forstås fra hr. Stetters side. Jeg havde sådan indtryk af, at hr. Stetter ligesom lagde op til, at nu måtte det konservative folkepartis logiske konklusion på dette være at sige, at så må regeringen altså gå. Denne forfærdelige, elendige regering, som ikke vil gøre noget, må gå. Til usigelig lettelse for regeringen udeblev forslaget til en mistillidsdagsorden, men der er jo så andre, der deltager i en vis konkurrence med hr. Stetters parti, der følte sig opmuntret til at drage den logiske konklusion af hr. Stetters præmisser.

Til de øvrige ordførere vil jeg gerne sige, at det er klart, at når man giver sådan en redegørelse, er der nogle, der vil synes, den er optimistisk, og nogle, der vil synes, den er pessimistisk. Nogle sagde, den var relativt optimistisk, andre sagde, at den var relativt pessimistisk. Nogle sagde, at den var meget optimistisk, andre sagde, at den var meget pessimistisk. Jeg havde indtryk af, at det nærmest var efter princippet, at nogle har læst en vis del af talen, andre har læst en anden del af talen, og en tredje har læst en

tredje del af talen, og den var såmænd en god blanding af det hele.

Jeg mener nok, at der er al anledning for os til at se alvorligt på den udvikling, vi finder os i. Vi har et stort betalingsbalanceunderskud, og vi har udsigt til, at dette betalingsbalanceunderskud, hvis der ikke foretages yderligere skridt i stramning af den økonomiske politik i den retning, som er tilkendegivet gennem septemberforliget, ikke bliver mindre i den tid, der kommer. Så er det ganske rigtigt, at hvis ikke der foretages noget, må vi regne med et betalingsbalanceunderskud, som i løbet af 1976-77-78 vil betyde, at vi skal låne omkring 25 mia kr. i udlandet.

Dertil vil jeg gerne sige, som jeg har sagt tidligere, at det tror jeg hverken er gøreligt eller sundt. Jeg tror ikke, det er muligt, at vi kan låne 25 mia kr. i udlandet i løbet af 3 år. Det bliver i hvert fald på betingelser, som vi i dag ville sige at vi ikke vil acceptere. Jeg må også sige, at jeg tror ikke, det er sundt hverken for en enkeltfamilie eller for en nation at leve i den grad på år efter år at skulle låne for at kunne opretholde et forbrug, der er større end det, der svarer til éns indtjening. Jeg tror det ikke. Så der er ikke nogen uenighed, og derfor mener jeg også, som det også har fundet udtryk i regeringens tilkendegivelser, at opgaven må være — og det forstår jeg i og for sig at der er enighed imellem forligspartierne om — at vi på én gang skal søge gennemført en politik, der sikrer os en gradvis nedsættelse af betalingsbalanceunderskuddet og en gradvis forøgelse af beskæftigelsen.

Det er de to hensyn, vi har, og det er de to hensyn, vi kan kombinere, og disse to hensyn kan vi efter regeringens opfattelse kombinere, hvis vi fører en samlet økonomisk politik, der i væsentlig grad bygger på en stram indkomstpøolitik og på en bevidst tilsigtet politik til fremme af eksporthvervenes indsats. Det var derfor også den konklusion, jeg sluttede med. Det er altså, om jeg så må sige, den pessimistiske baggrund for disse udsigter, hvis der ikke sker noget.

Men på den anden side må man vende sig imod dem, der ønsker at lave et sortmaleri ud af det. Der er ingen grund til at lave et sortmaleri, for man må erkende, at den politik, vi fastlagde først i marts måned 1975, og som er ført videre med septemberforliget,

[Økonomiministeren.]

har virket på den måde, at den ekspansive del af politikken, den mere kortsigtede del af denne politik, har resulteret i, at vi har undgået den stærke stigning i arbejdsløsheden, vi ellers ville have fået i denne vinter. Man kan diskutere, hvor mange det er. Den vurdering, som jeg har, og som jeg tror er rigtig, er, at det formentlig er et sted omkring 40.000 flere, der ville have været arbejdsløse i vinter, hvis ikke vi havde gennemført denne ekspansive politik, en politik, som i øvrigt i et vist omfang virker igennem resten af 1976.

Det er rigtigt, at hele den økonomisk-politiske tankegang, vi byggede septemberforliget på, var, at når efterhånden denne ekspansive virkning på den indenlandske efterspørgsel blev afdæmpet, skulle denne afdæmpning opvejes af en voksende efterspørgsel i kraft af konjunkturopsvinget i udlandet. Dette konjunkturopsving, måtte vi erkende, da vi var nået et stykke henimod årsskiftet, kom langsommere og svagere, end vi regnede med i efteråret, men nu er det kommet i gang. Det er altså kommet lidt senere, og det er kommet lidt langsommere, end vi dengang regnede med.

Det er derfor ikke sådan, som hr. Stetter mente, at denne politik er slået fejl, at det bare er en inflationspolitik, vi fører, og at vi styrer direkte derhen, hvor andre lande må overtage administrationen af vores økonomi.

Den slags sortmaleri tjener ikke noget formål, for det er ikke i overensstemmelse med den faktiske udvikling, og hvis det virkelig var baggrunden for den politik, det konservative parti ville føre, kan jeg kun sige, at så var det en forkert baggrund, så var der ikke nogen som helst mulighed for, at de konservative kunne komme med til at lave en fornuftig økonomisk politik. Jeg ved ikke, om der er det alligevel. Det afhænger af de konservative. Hvis ikke de vil være med, må vi lave den alene, de partier, der er villige til at tage ansvaret, men de konservative skal da være velkomne til at tage et ansvar. Men så må man også have sine rigtige forudsætninger og udgangspunkter for dette, og da hjælper det ikke, at man af partipolitiske grunde vil lave dette sortmaleri.

Så skal jeg i øvrigt sige, at jeg skal ikke gå ind på en række af de interessante be-

tragtninger, der blev fremsat af forskellige ordførere vedrørende det, der skal ske i den kommende tid. Jeg mener, at som situationen er, hvor 5 politiske partier har givet udtryk for ønsket om og manifesteret det i en vilje til i fællesskab at søge at finde frem til at formulere en økonomisk politik, er tidspunktet ikke egnet til at begynde med store proklamationer hverken fra det ene, fra det andet eller fra det tredje parti.

Nu kan vi jo bare se under debatten her i dag, hvad den omstændighed, at partiet venstre fandt det belejligt at give socialdemokratiet et fornuftigt grundlag for sine 1. maj-taler ved at sende nogle annoncer ud over hele den borgerlige presse sat op i sædvanligt valgudstyr, har kunnet udnyttes til under debatten her i dag, hvor de partier her i salen, som bestemt ikke ønsker, der skal føres en fornuftig og forsvarlig indkomstpøolitik, siger vendt imod socialdemokratiet og imod regeringen: vil I virkelig acceptere den politik? Er det virkelig meningen, at dette og hint og sådan og sådan skal ske? For det står jo i venstres program. Dertil må jeg sige: ja vel, venstre har erklæret, — men ikke med helsidesannoncer i hele dagspressen — at det ikke er ultimativt, det er venstres udgangspunkt for sine forhandlinger. Ja vel, det må venstre naturligvis have, ligesom andre partier må have andre udgangspunkter for deres deltagelse i forhandlingerne. Det binder ikke nogen på forhånd, hvilket udgangspunkt de har, når de kommer til forhandlingerne. Men jeg tror altså ikke, det er klogt, hvis man med alt for stor brask og bram på den måde, inden forhandlingerne kommer ind i de mere alvorlige faser udover den mere opklarende fase, i den egentlige forhandlingsfase igennem udtalelser til offentligheden søger at binde sig selv eller andre på en sådan måde, at det forringer de virkelige muligheder for at nå et kompromisresultat imellem de deltagende partier.

Af den grund mener jeg heller ikke det ville være rigtigt, hvis jeg prøvede på her på nuværende tidspunkt under denne debat at sige, at dette kan regeringen ikke gå med til, dette kan regeringen ikke gå med til, dette vil regeringen forlange gennemført, dette vil regeringen overveje osv. osv. Det er noget, som de 5 partier, der deltager i forhandlingerne, må tale om, og så må vi jo håbe på,

[Økonomiministeren.]

at der ud af det kommer et positivt resultat.

Det resultat, der kommer ud af det, skal naturligvis lægges frem for offentligheden, for fuld offentlighed. Det skal det alene af den grund, at en del af det formentlig kræver lovgivning, men også fordi en anden del af det formentlig kræver godkendelse af store organisationer, eller de skal på den baggrund tage deres stilling, og det er noget, der kræver offentlighed omkring det. Derfor er det helt oplagt, at når drøftelserne er nået til vejs ende, så kommer alt dette til en virkelig gennemgribende offentlig debat.

Jeg tror heller ikke på, at man kan undgå en offentlig debat hen ad vejen, men jeg mener, at på nuværende tidspunkt er det ikke tilrådeligt, at man prøver på at låse sig for stærkt fast, inden vi begynder at komme ind i de virkelige forhandlinger og drøftelser.

Jeg har været glad for de tilkendegivelser, der har været fra det, vi kalder septemberforligspartierne, som alle har givet udtryk for en positiv vilje til at gå til disse forhandlinger med den målsætning, som jeg forstår der er bred enighed om.

Og så skal jeg endelig gøre et par bemærkninger til hr. Knud Jespersen og til hr. Maisted, de to forslagsstillere til, jeg havde nær sagt det obligate fænomen, der hedder dagsordener. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at komplimentere de konservative, fordi de alligevel overvandt sig selv og ikke stillede noget dagsordensforslag, men overlod det til andre. Der er altså alligevel grænser for, hvor langt det konservative folkeparti endnu er skredet ud. Det er et glædeligt tegn.

Jeg vil gerne sige først til hr. Knud Jespersen, at det er naturligvis rigtigt, at man sikkert nok kan lave mange forskellige former for definition af begrebet indkomstpoltik. Og jeg vil da også sige, at slår man op i en lærebog — det er sket, jeg har gjort det — og ser, hvad der står om indkomstpoltik, så skal man i hvert fald ikke slå op i én til, for så stiger éns forvirringsgrad, og tager man en tredje, så bliver det på et endnu højere niveau. Det er heller slet ikke afgørende. Det afgørende er: hvad lægger vi konkret ind i det, når vi sidder og forhandler? Hvad er det, det kommer til at betyde i

praksis? Det er det, der er det afgørende, og ikke, om man har en eller anden udmærket filosofisk definition på det.

Her vil jeg gerne sige, at det er klart — det har jeg i og for sig givet udtryk for — at når hr. Knud Jespersen med de interesser, han nu har at varetage, siger, at vil man virkelig forhandle på hr. Poul Hartlings betingelser, så har jeg givet udtryk for det synspunkt, jeg har herpå.

Men så siger hr. Knud Jespersen, og det synes jeg der kan være grund til at svare lidt på, fordi det er sikkert et spørgsmål, mange stiller sig: Hvorfor kan vi ikke løse vores problemer ved at gennemføre importregulering? Hvis vi nu tog vores egen skæbne i vor egen hånd — sådan tror jeg det omtrent blev sagt — nej, helt så lyrisk var det måske ikke, men det var i hvert fald nogenlunde meningen. Ja, jeg var da glad for, at hr. Knud Jespersen ikke sagde, hvis nu vi lagde vores egen skæbne i russernes hånd. Det er jeg taknemlig for. Men jeg er bange for, at det i en vis henseende kunne blive det, hvis visse forestillinger om en stærk udvidelse af østhandelen skulle virkeliggøres. Men hvis man altså nu siger: all right, vi gennemfører en importregulering, sådan at vi mængdemæssigt begrænser importen, så ved vi, det er i strid med en række internationale aftaler. Og så kan man sige: ja vel, men det kan alligevel være rigtigt at gøre det. Vi kan da blæse på de aftaler, vi har indgået. Det er der nogle lande der gør, og nogle er ligefrem ved at blive berømte for, at de ikke overholder de aftaler, de indgår. Jeg mener nu ikke, det er en berømmelse, vi skal misunde dem, og slet ikke, at vi skal konkurrere med dem derom. Men all right, det kunne man gøre, fordi man kunne sige, at der står så væsentlige økonomiske interesser for os på spil, at det kan være rigtigt, uanset at vi har været bundet af en international aftale, at vi alligevel gør sådan.

Det tror jeg altså er en meget, meget, meget kortsynet betragtning. Det vil jeg gerne sige. Og jeg tror såmænd heller ikke, at hr. Knud Jespersen virkelig mener det. Når han griber sig i sin inderste barm — jeg vil slet ikke tale om hans samvittighed — så tror jeg ikke, hr. Knud Jespersen virkelig mener det. For hvad ville det være? Det ville jo være at vende tilbage til 1930ernes

[Økonomiministeren.]

politik. For man skal da ikke tro på, at de andre lande vil sige: ja men vi er da helt indforstået med, at nu kan Danmark få lov til at gøre det. Og så ville de sidde og sige: det får I lov til. Det spiller ingen trille. Vi gør ikke noget.

Vi kunne bidrage til at sætte en proces i gang, som ville betyde, at verdenshandelen langsomt, successivt skrumpede ind, og da vi er et af de lande, der har den største handel i verden pr. indbygger, så ville vi være et af de lande, der kom til at lide mest ved en sådan sammenskrumpning af handelen.

Det ville derfor måske hjælpe i det meget korte løb, men det ville ikke hjælpe i det lidt længere løb. Jeg er sikker på, at hr. Knud Jespersens fantasi slår til til at tænke på, hvad det er for et eksempel, jeg kunne nævne, men undlader at nævne af hensyn til forretningsordenen.

Derfor er det altså en meget kortsynet politik og en politik, som jeg ikke mener vi kan tiltræde. Det ville være i strid med hele den internationale udvikling, som også Danmark må være meget stærkt interesseret i.

Så vil jeg da gerne udtrykke taknemlighed over kommunisternes dagsorden. Den er formuleret på en sådan måde, at den fritager os for en hvilken som helst sjælekval om, hvordan vi skal stemme med hensyn til den. Den kan man uden diskussion stemme imod.

Så vil jeg endelig sige til hr. Maisted — det skal såmænd være ganske kort — at jeg tror i og for sig, at hr. Maisted lærer efterhånden, at det lønner sig ikke i dette folketing, det lønner sig heller ikke, hvis man vil have indflydelse på politik, at bevæge sig i så vilde overdrivelser, at man ikke bliver taget alvorligt. Hr. Maisted kunne såmænd have ført en kritik imod regeringen, ikke med rette, men han kunne have ført den. Men at gøre det på den overdrevne og urigtige måde, som hr. Maisted gjorde det på, tjener ikke noget formål.

Når hr. Maisted siger, at befolkningen har fået det indtryk, at vi siger, at alt går strygende, der er ingen grund til bekymring, så er det jo direkte usandt. Vi ville jo være ualmindelig ubegavede, og jeg må betro hr. Maisted, at det er vi ikke, hvis vi virkelig ville tage det som grundlag for at komme

med en politik til befolkningen, hvor vi siger: det kommer til at koste noget det her. Det var der jo ingen grund til, hvis alt gik godt, hvis alt gik strygende, hvis alt var i orden.

Når hr. Maisted så personificerer det derhen og siger, at jeg har sagt, at der er ingen ko på isen, ja, så er det heldigvis ved at være sommer nu, det kan enhver indse. Men på det tidspunkt, hvor jeg sagde det, var luften lidt koldere og temperaturen lidt lavere, og det, jeg sigtede på, var en ganske bestemt dato eller nogle ganske bestemte dage, hvor der gik en bølge af mistillid til kronen, som var fuldstændig ubegrundet, over dette land, og som iværksatte en spekulationsbølge, siger nogle, en sig selv sikringsbølge, kan man også sige, som var ved at vælte kronen. I den situation var det rigtigt at sige: der er ingen ko på isen. Det var der ikke, selv om der var nogle, der forsøgte på at fremstille det sådan. Men at tage sådan en sætning og sige: nu står økonomiministeren og siger om den økonomiske situation og fremtidsudsigterne i Danmark, at der er ingen ko på isen, er den slags ting, som ligesom udelukker en seriøs diskussion, en alvorlig diskussion med hr. Maisted.

Men som sagt, i den henseende er jeg optimist. Jeg tror på, at folk bliver om ikke klogere så mere vidende. Og når det er indtruffet, tager jeg gerne en diskussion med hr. Maisted.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Vi går nu til anden omgang.

Ordføreren for forespørgerne (Stetter) (KF):

Til hr. Erling Olsen. Vi er enige med hr. Erling Olsen i, at der ikke er grundlag for at skabe panik om dansk økonomi, men det er unægtelig et uomgængeligt behov, at vi prøver på at undgå, at der bliver panik i dansk økonomi bare om nogle få måneder, og det kan vi risikere, hvis vi ikke gennemfører indgeb meget hurtigt i form af besparelser på de offentlige budgetter allerede i indeværende finansår.

Hr. Erling Olsens betragtninger om olie-sheikernes rolle i det internationale pengeforløb er det vist ikke værd at spille krudt på, det har andre allerede gjort.

Derimod giver jeg hr. Erling Olsen ret i hans betragtninger om nødvendigheden af

[Støtter.]

at fastholde kronekursen. Det sagde jeg allerede i mit første indlæg i formiddags; jeg ved ikke, om det er undgået det ærede medlems opmærksomhed.

Jeg vil gerne sige til hr. Christophersen, at der var 7 mia kr. mellem os og regeringen ved finanslovaftemningerne. Det store underskud er bl. a. fremkaldt af, at man efter vor vurdering løsnede for meget ved septemberforliget, bl. a. som følge af de store ekstra statstilskud, venstre kom med i sidste øjeblik, og i kraft af, at man gennemførte en omkostningsdæmpende ydelse i stedet for en indkomstpolitik. Vi kan jo diskutere naturligvis, hvilken virkning disse foranstaltninger har haft på statens udgifter i opadgående retning, men der er ingen tvivl om, at det er en virkning i opadgående retning. Og endelig virker underskuddet jo så alvorligt, fordi man gennemførte momslettelsen uden til gengæld at få tilsagn om f. eks. ombytning af dyrtidsportioner eller anden løntilbageholdenhed. Vi fik jo i realiteten intet tilsagn fra nogen om tilbageholdenhed på grund af momsnedsettelsen.

Hr. Christophersen har ret i, at vi har sympati for septemberforligets hensigtserklæring; det gælder jo ikke mindst den bebudede lavere rente, som altså er blevet til en højere, desværre. Alene det er nok til, at vi ikke kunne stemme for erklæringen, og jeg tror; man allerede på det tidspunkt kunne indse, at forliget skabte den højere rente, selv om man talte om det modsatte. Men hvorfor vil venstre og de øvrige forligspartier i dag fritage regeringen for forpligtelsen til at spare ud over septemberforligets forpligtelser og rammer og fritage regeringen for at spare straks på indeværende finansårs budget? Så vidt jeg kunne opfatte hr. Christophersens tale her i dag, så erkender man, at de planlagte besparelser er for små, men dermed erkender man jo også, at septemberforliget ikke hjalp og derfor må suppleres med andre foranstaltninger.

Fremskridtspartiet har foreslået en dagsorden, og jeg kan sige, at den dækker i vidt omfang vor opfattelse, men der er to ting at tilføje.

For det første vil den være et slag i luften, når de øvrige borgerlige partier, bortset fra os, før denne debat har bundet sig til at frede regeringen. Det beklager jeg i og for

sig lige så meget som hr. Maisted, idet denne debat burde have været anvendt til på rent sagligt grundlag at tvinge regeringen i arbejdstøjet, i hvert fald når det drejer sig om besparelser på indeværende års budget. Det er jo det, der skiller os, når det kommer til stykket.

For det andet er jeg enig i, at de borgerlige partier bør samarbejde om den nødvendige økonomiske politik, og så må vi jo lade socialdemokratiet stå tilbage med sin ubestumthed og sin nølen. For jeg tror ikke på, at socialdemokratiet på noget tidspunkt kan få gennemført de nødvendige besparelser. Det er jo en vis portion af partiets identitet, at man går ind for stigende statsudgifter, og det tror jeg ikke man på noget tidspunkt vil fravige.

Men så må jeg også sige til fremskridtspartiet, at der er noget, vi må snakke om, inden vi kan føre økonomisk politik sammen, for fremskridtspartiets økonomiske politik er jo én eneste stor inflationspolitik. Det er vist noget, alle økonomiske eksperter vil erkende. En skattelettelse, der kun hviler på fremskridtspartiets program, vil være en endnu større fare for landets økonomi og for stærkt forøget inflation end at lade stå til. Derfor kan vi heller ikke stemme for denne dagsorden. Vi vil undlade at stemme for den, ligesom vi vil undlade at stemme for det af DKP fremsatte dagsordensforslag, hvis det skulle komme til afstemning.

Hr. Hilmar Baunsgaard var skuffet over det konservative folkeparti. Da vi ikke kunne opnå en stemmemæssigt afgørende rolle i forbindelse med aftalen i september, sagde vi nej, siger hr. Hilmar Baunsgaard. Det er jo en urigtig fremstilling, og det ved hr. Hilmar Baunsgaard. Den konservative gruppe blev holdt i beredskab. Det var imod vor vilje, det var i og for sig også imod vort vidende, men vi blev holdt i beredskab, og da der ikke længere var brug for os, blev vi ikke inddraget i forhandlingerne. Vi fik ingen indflydelse på udformningen af forliget, og det var det afgørende. Vi stemmer ikke uden videre for et stort politisk forlig, medmindre vi får nogen indflydelse på indholdet.

Hr. Hilmar Baunsgaard omtalte landets paradoksale situation, nemlig den, at samtidig med at vi har stor arbejdsløshed, har vi også et stort privatforbrug. Jeg vil opfordre

[Stetter.]

regeringen til at undersøge denne problemstilling nærmere.

Så kommer jeg til økonomiministeren, og jeg takker for de svar, jeg har fået med hensyn til det forventede betalingsbalanceunderskud. Det var egentlig værre, end jeg troede. Men jeg savnede økonomiministerens sammenfatning af, hvilken konklusion man egentlig vil drage af disse meget store tal. Jeg fik ikke svar på spørgsmålet om, hvordan man vil gennemføre en stabil obligationsrente, heller ikke på, hvordan ØD-programpunktet skal føres ud i livet. Jeg forstod, det var en forudsætning for overhovedet at føre indkomspolitik, men det er der jo mulighed for at svare på senere.

Så må jeg sige, at ministeren har en behagelig måde at føre sig frem på, et behageligt tonefald, og han er, hvis jeg må have lov at sige det, meget rund i det og også en kende glat. Når jeg f. eks. i udvalgene har spurgt, hvad regeringen havde at foreslå sine partnere, så har jeg fået at vide, at man vil foreslå dem en ekspansiv politik, og når jeg så kommer herved i salen og bebrejder regeringen det, så får jeg at vide, at Vesttyskland fører en sådan ekspansiv politik. Altså man havde ikke noget svar i udvalget, men herved bruger man det modsat.

Men hvad er kendsgerningerne? Vesttyskland regner med ca. 5 pct. inflation i år, og vi regner med ca. 10 pct. Det var jo bedre, om vi nærmede os de 5 pct. i stedet for at opfordre Tyskland til at løse sin politik.

Beskæftigelsen i EF som helhed og i hvert land i EF bliver bedre, jo bedre vi klarer konkurrencen over for de andre markedsblokke, men det er selvfølgelig afgørende for os, at vi ikke kan være bekendt at stille selv-pensionister og erhvervsliv og bygherrer over for så store inflationsprocenter, som vi gør.

Og så må jeg sige vedrørende at tærskle og gå af loen, at det afgørende er jo, at vi ønsker at få gennemført besparelser allerede på indeværende års finansbudget. Vi mener, det er vigtigt, at regeringen går i spidsen for at vise befolkningen, at det er alvor, ellers får vi aldrig nogen sinde befolkningen til at forstå, at der skal og må gennemføres store foranstaltninger for at klare vore problemer.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at det er ikke et spørgsmål om at prøve på at male

det sortere, end det er, ingenlunde. Den største fare for dansk økonomi er, så vidt jeg kan se, det opsving, vi står over for. I det øjeblik vi får de gode konjunkturer ind over os udefra, er vi i den situation, at vi i virkeligheden ikke er i stand til at få fod på økonomien, fordi vi i dag allerede har en begyndende og løbende inflation.

Man kan sige, det er behagelige problemer, men vi ved jo af bitter erfaring, at også disse problemer med den stærke inflation og aktivitet er noget, som det er vanskeligt for regering og folketing at styre. Det betyder, at det haster med at foretage de nødvendige indgreb mod den kommende inflation, og det er bydende nødvendigt at nedskære de offentlige budgetter for indeværende år, og det kan kun nås, hvis man går i gang nu.

Ministeren sagde, at der er grænser for, hvor langt det konservative folkeparti skrider ud, fordi vi ikke har stillet noget dagsordensforslag. Ja, vi er et realistisk parti. Vi erkender, at det kun ville være et slag i luften, men jeg vil gerne sige, at der er meget, der har ændret sig i dette folketing. Det konservative folkeparti er blevet placeret i opposition, men som et ansvarligt oppositionsparti, og vi prøver at give regeringen de råd, som vi kan, og prøver på ved hjælp af debatten at få ført synspunkterne så langt frem, at vi kan erkende situationens alvor.

Der er jo også meget, der har ændret sig for socialdemokratiet. Jeg husker engang, da dette store parti var et ansvarligt parti i regeringsrollen, som udførte sit arbejde, og som stod og faldt med det, og når muligheden for et forlig var undersøgt, så tog man konsekvensen af det. I dag må partiet føre en helt anden politik og må ofte være afhængig af, f. eks. om et ganske lille parti overhovedet vil være med til at føre den politik, som regeringen mener er rigtig. Der er meget, der har forandret sig her i tinget i de seneste år, men skal vi ikke lade være med at klandre hinanden for det? Vi må prøve på at få det bedst mulige ud af de faktiske forhold.

Christophersen (V):

Jeg takker økonomiministeren for hans understregning af alvoren i tingene. Jeg kunne forstå, at ministeren egentlig ikke rigtig selv vidste, om det var optimisme, han havde givet udtryk for, eller om det var det

[Christophersen.]

modsatte, men jeg vil sige, at jeg støtter mig til en klar iagttagelse som hr. Brusvang, og hr. Brusvang blev ganske tydeligt overbevist af ministerens tale om, at der var grund til et lyssyn. Det, jeg egentlig ønskede at understrege ved mit indlæg var, at det var en farlig tone at lægge ind i debatten på et tidspunkt, hvor det er helt afgørende nødvendigt, at der i befolkningen er en forståelse for, at det, der skal gennemføres, er noget alvorligt og noget, som umiddelbart måske kan virke upopulært. Ministeren brugte det udtryk, at der var ingen grund til sortmaleri. Jeg vil sige efter at have hørt ministerens uddybning med oplysninger om det forventede underskud på betalingsbalancen, at så giver maleriets farve sig jo også af sig selv, og jeg skal derfor ikke yderligere bidrage til at understrege alvoren.

Ministeren talte lidt om venstres annonce. Jeg forstod, at ministeren holdt ikke meget af at slå op i lærebøger, men hvis han havde slået op i en avis i hvert fald og havde læst annoncen, så ville han have kunnet se, at der ganske tydeligt stod, at dette ikke var et angreb på regeringen eller andre partier, men venstres udgangspunkt for forhandlingerne. Så næste gang venstre ønsker at fremstille sine synspunkter i annonceform, vil jeg bede ministeren om at studere det ganske nøje. Vi skal nok holde os væk fra lærebøgerne. Jeg kan forstå, at det ikke er et stof, ministeren er så ivrig efter.

Jeg har nogle bemærkninger til de øvrige indlæg. En enkelt bemærkning til hr. Lembourn. Jeg bed mærke i, at hr. Lembourn sagde, at der var en tredje ting, han gerne så kom med ind i drøftelserne, nemlig en sanering af pristallets beregning, fordi han mente, at der her lå en alvorlig ting for dansk økonomi. Det har jeg bidt mærke i. Hr. Lembourns stemme kan jo være udslagsgivende, og det er rart at vide, hvor han står i dette vigtige spørgsmål.

Så en bemærkning til hr. Stetter. Hr. Stetter spurgte, hvorfor venstre vil fritage regeringen for at spare. Jeg må sige, at det forundrer mig noget, at hr. Stetter kan stille det spørgsmål, for vi har jo ikke fritaget regeringen for at spare yderligere. Som hr. Stetter da forhåbentlig erindrer, var det jo grunden til, at venstre og regeringen stemte

forskelligt ved en lang række punkter, da vi havde finanslovsforslaget til tredje behandling. Da var der jo netop en klar forskel mellem vores og regeringens opfattelse af, hvilke udgifter der kunne passere. Jeg havde da oprigtigt talt også håbet, at hr. Stetter havde hørt det sidste, jeg sagde i mit indlæg i første omgang, nemlig at de minimumsbesparelser, man satte sig som mål for de forhandlinger, der nu skal finde sted, efter venstres opfattelse ikke er tilstrækkelige til at løse de alvorlige økonomiske problemer. I begge disse ting ligger der efter min opfattelse en klar understregning af, at vi naturligvis ønsker, at besparelserne skal være større end minimumsmålene.

Så kunne jeg forstå på det konservative folkeparti, at dets enighed med fremskridtspartiet ikke rakte så langt, at man ville drage den samme konklusion. Det var konflikten mellem det ansvarlige og så de andre motiver, man kan have, og jeg er da ligesom økonomiministeren glad for, at det konservative folkeparti stadig lægger vægt på også at være et ansvarligt parti.

Der er kun nogle få bemærkninger til de dagsordensforslag, der er stillet. Til hr. Knud Jespersens dagsorden vil jeg sige, at der er jo en umiskendelig duft af østeuropæisk økonomisk politik over det. Der er mindelser om 1930'erne, valutacentralen, og 1940'erne med rationeringsmærkerne. Det er en dagsorden, der desuden forfølger nogle partipolitiske formål, som hr. Knud Jespersen naturligvis skal arbejde for. Det vil vi ikke forhindre ham i, men jeg går heller ikke ud fra, at han har forventet nogen egentlig tilslutning fra vores side, og jeg kan altså hermed bekræfte, at det opnår han heller ikke.

Til hr. Maisted vil jeg sige, at det dagsordensforslag, han fremsætter, søger ligesom at fremtvinge en konklusion på nogle forhandlinger, der dårlig nok er begyndt endnu. Og jeg må sige, at det er ikke venstres politik at drage konklusioner af forhandlinger, der dårlig nok er begyndt, og hvor vi dårlig nok — eller måske overhovedet ikke — ved, hvilke tanker regeringen har gjort sig. Derfor vil jeg bare om hr. Maisteds dagsordensforslag sige, at det kan vi naturligvis ikke støtte.

Nu ønsker venstre, at de nødvendige forhandlinger går i gang, og at de hurtigt føres

[Christophersen.]

frem til et positivt resultat. Det er det, vi arbejder på. Hvis den forhandlingsrunde ikke skulle føre til det af os ønskede resultat, må vi overveje, hvilke konklusioner det så får os til at drage, men vi starter altså ikke med pludselig at markere et standpunkt uden overhovedet at vide, hvilke forudsætninger det er, vi skal operere under.

Med disse bemærkninger skal jeg blot sige, at den drøftelse, der har fundet sted i dag, har jo ikke været præget af de store bevægende indlæg, men der er fremkommet synspunkter både fra regeringens side og fra partiernes side, som det kan være nyttigt at få frem på et tidspunkt, hvor vi skal i gang med forhandlinger, som vel, uden at overdrive situationen, kan blive nogle af de alvorligste og vigtigste i de sidste mange år.

Maisted (FP):

Jeg vil godt starte med vores dagsordensforslag, som hr. Christophersen desværre ikke kunne støtte. Hr. Christophersen tager fejl i, at det skulle være en konklusion af nogle forhandlinger, der ikke er ført endnu. Det er selvfølgelig en konklusion af den politik eller mangel på politik, der er ført indtil nu.

Hr. Knud Jespersens dagsordensforslag kan vi selvfølgelig ikke støtte. Vi har en helt anden opfattelse af, hvordan samfundet skal se ud, end hr. Knud Jespersen.

Ministeren ville ikke tale med fremskridtspartiet eller med mig. Der var tale om vilde overdrivelser. Ja, gid det var så vel. Men samtidig siger ministeren, at det var selvfølgelig nødvendigt at have en optimistisk indstilling dengang, der var en spekulation imod kronen. Ministeren udtalte i den situation, at der ikke var nogen ko på isen, eller hvordan det nu hedder, for at støtte en spekulation imod den danske krone. Her siger ministeren noget andet end det, han indledte med, der var altså grund til at have en anden holdning, end realiteterne bød på.

Der var en anden ting, der slog mig. Det var, at ministeren mente, at Tyskland var lige så letsindige, som vi er her i landet, men han glemte en ting. Det er, at Tyskland har et overskud på deres betalingsbalance over for udlandet, selv om de laver et såkaldt statsunderskud.

Jeg tror, befolkningen er enig med mig i, at denne debat har været næsten ligesom at række tungen ud ad vinduet. Vi har fået en bekræftelse på alle ulykkerne, og jeg kan forstå på ministeren, at han ikke har været så optimistisk, som man ellers kunne få indtryk af. Nu er det kommet frem, at vi er i en alvorlig økonomisk situation, men fremover vil man selvfølgelig komme med alle de løsninger, der er nødvendige for at klare problemerne, og man erkender samtidig, at det, man indtil nu har foretaget sig, ikke har virket efter hensigten, altså forudsætningerne for septemberforliget var ikke til stede, situationen har udviklet sig betydelig værre, end man havde kunnet forudse. Og så skulle det eneste lyspunkt være, at man dog havde fået arbejdsløsheden bragt ned på et niveau, der var betydelig lavere, end det ellers ville have været. Ja, det er jo et postulat, for havde man ført en fornuftig økonomisk politik, er det klart, at så havde arbejdsløsheden været betydelig mindre, end den er i dag. Der er altså ikke skygge af bevis for den slags påstande.

Når hr. Stetter siger, at vores politik vil være en inflationspolitik, så er det jo ikke korrekt, for vi har gang på gang påpeget, at vores politik vil føre til betalingsbalanceoverskud, og for at opnå betalingsbalanceoverskud fører man ikke inflationspolitik.

Hilmar Baunsgaard (RV):

Jeg skal kun gøre nogle ganske få bemærkninger til nogle af de synspunkter, der er fremført fra andre ordførere.

Det skal først og fremmest være til hr. Ømann, som ikke ville acceptere problemstillingen, som jeg stillede den op med hovedvægten lagt på valutaproblemerne. Hr. Ømann ville nærmest give det udseende af, at det var sådan noget, man brugte i situationen, og det var altså underforstået noget, der ikke var rimelig grund til at tage så alvorligt.

Jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde før, at man kan da udmærket for min skyld diskutere, hvad man skal prioritere højest, beskæftigelsen eller valutaproblemet. Det eneste, jeg bare skal have slået fast én gang til, er, at man prioriterer overhovedet ikke beskæftigelsen, hvis man ikke vil gå ind på en løsning af valutaproblemerne; så har

[Hilmar Baunsgaard.]

man ikke engang mulighed for at opretholde den beskæftigelse, vi har i dag.

Jeg lagde mærke til for nogle dage siden, at hr. Ømann udtrykte i det udmærkede blad Politiken sine forhåbninger om øget politisk indflydelse efter et valg. Det er da rimeligt at have sådanne forhåbninger, men jeg er nødt til at sige til hr. Ømann, at hvis han indtager den urealistiske holdning over for de fundamentale økonomiske problemer, så vil livets realiteter gøre det umuligt for ham at få politisk indflydelse.

Jeg kan ikke lade være med at sige til hr. Ømann, at der var engang en politiker i dette høje ting for mange år siden, som sagde: hvis det er fakta, så benægter A fakta. Og hr. Ømann indtager nøjagtig den samme holdning over for valutaproblemerne. Han ved, det er fakta, at disse er ødelæggende for dansk økonomi, hvis de fortsætter, og så siger han, men hvis det er fakta, så benægter jeg fakta.

Til hr. Knud Jespersen kun en enkelt bemærkning. Næppe overraskende for nogen vendte hr. Knud Jespersen sig mod medlemskabet af EF, men det er igen et område, hvor der foreligger nogle faktiske kendsgerninger, som man ikke kan komme uden om. Og har man været i tvivl tidligere, så kan man ikke med oprigtighed over for sig selv og andre være i tvivl om, at uden medlemskab af EF havde Danmark ikke stået valutakrisen igennem. Er der noget land, der i dag kan konstatere, at det med hensyn til sin samfundsökonomi og dermed sin beskæftigelse har haft gavn af medlemskabet, så er det Danmark. Man kunne jo også prøve at forestille sig, hvor vi havde været henne med den udvikling, der har været i det engelske pund, hvis vi havde stået udenfor og skulle bære tabet med den enorme devaluering, der har fundet sted af det engelske pund. Jo, der er al mulig grund til at sige nøjagtig det modsatte af det, hr. Knud Jespersen sagde, og det er der jo så ofte.

Så vil jeg lige til sidst sige til hr. Knud Jespersen, at han har såmænd ikke nødvendigvis for at finde modsætninger til mig at overdribe. For allerede det, jeg siger, og det, han siger, kan uden overdriivelse klart dokumentere forskellene os imellem. Jeg sagde ikke, at lønnen skal ned, som hr. Knud Jespersen

gengav det. Nej, jeg sagde, at det er nødvendigt at sige, at de, der er i arbejde, skal vise tilbageholdenhed, men der er også blandt lønmodtagerne nogle, der skal have, selv i denne situation, en fremgang. Men det at sige, at man ikke skal have mere i real-løn, er jo ikke det samme som at sige, at man skal gå ned i løn. Men jeg forstår godt det agitatoriske overdrevs muligheder i en vanskelig situation.

Så vil jeg gerne sige til hr. Stetter, som sagde henvendt til regeringen, at regeringen er afhængig af selv meget små partier, at det har jo vist sig i visse spørgsmål at være rigtigt, men det er et spørgsmål, som ligger helt uden for det økonomiske område, f. eks. konservative skolesynspunkter, men det gælder netop ikke på de økonomiske områder. Også vi, der sidder med i septemberforhandlingerne, ved udmærket, at der uden om os kan dannes et flertal, men spørgsmålet er, om man tror på mulighederne for at få indflydelse uden at være afgørende for flertallet. For det radikale venstre ville tilværelsen blive tom, hvis man ikke troede på den mulighed. Det kan være, at man en gang imellem konstaterer, at det ikke lykkes; så kender vi også metoden med at stå af. Men vi giver os selv og vore synspunkter en chance for at få indflydelse.

Så vil jeg gerne til slut sige, at vi må nok alle ustandselig minde os selv om, at den nuværende beskæftigelseskrise ikke kun er øjeblikkestemt. Man kan nære forventning om en stærkere økonomisk aktivitet i de vestlige industrilande, som afgørende betinger vore muligheder. Det ville imidlertid være at stikke os selv blår i øjnene, hvis vi troede, at en sådan fremgang i sig selv ville give mulighed for at genskabe den fulde beskæftigelse. Det gøres kun, hvis man systematisk indstiller sig på at tilpasse sig de ændrede vilkår, som ikke alene vi, men hele den industrialiserede verden i det sidste par år er blevet stillet over for.

Forhåbentlig vil både arbejdsmarkedets parter og vi, der herinde står med det politiske ansvar, være indstillet på at møde opgaverne fordomsfrit. Det gælder for dem, der tror, at man blot kan afvise krav om lønmodtagernes sikring af en andel i kapitaltilvæksten, som det gælder for dem, der tror, at man klarer beskæftigelsen ved blot at

[Hilmar Baunsgaard.]

nedsætte arbejdstiden, uden at det skulle berøre indkomsten, at man langt mere realistisk må se de nye udfordringer i øjnene.

Jeg er tilfreds med, at vi har fået lejlighed til denne debat om landets økonomiske situation. Jeg kan ikke acceptere de forsøg, der har været gjort på at skabe panikstemning omkring dansk økonomi. Det mest oplagte problem, valutaunderskuddet, er dels en følge af mange års konstante underskud, dels en følge af den internationale valuta-spekulation, som Danmark aldrig vil være i stand til at forhindre. Væsentligt er det, at vi ikke handler i panik, men tværtimod giver os den fornødne tid til at få bedømt problemerne i sammenhæng, og at vi finder frem til løsninger, der også sigter mod det mere langsigtede.

Det radikale venstre hilser det derfor velkommen, at der mellem de 5 septemberforligspartier nu er aftalt, at sommeren skal bruges til forhandlinger med henblik på at nå et resultat til fremlæggelse i september. Vi giver vort tilsagn om medvirken til, at resultatet kan blive positivt.

Ømann (SF):

Det er blevet sagt, at økonomiministeren var rund i dag, og det er da også sandt. Han har advaret imod sortmaleri. Det er i og for sig glædeligt, for det betyder jo, at i de forhandlinger, som regeringen nu skal ind i med forligspartierne, behøver man ikke at give ved dørene. Man er ikke under den tvang, som et sortsyn på valutaudviklingen i og for sig kunne påtvinge en regering.

Man må jo også nok sige, at en vis rundhed er på sin plads og nødvendig, når regeringen nu skal indlede forhandlinger med partnere, som nok vil forhandle om visse ting, men som alligevel forbeholder sig med hensyn til visse andre ting, der ganske vist også rager økonomien, at gøre hvad de vil uden for forhandlingerne. Man har jo nok lyst til at sige velbekomme til disse forhandlinger. Det gik jo så vidt, at partiet venstre indledte forhandlinger om et væsentligt økonomisk punkt med andre parter end de tidligere forligspartnere.

I øvrigt har denne debat ikke været særlig oplysende, ud over at nu skulle vi ikke være alt for forskrækkede. Om vi skal være det eller ej? Jeg håber, vi ikke skal være for-

skrækkede. Jeg håber ikke, at vi skal tage disse udtalelser op til revision om 3 måneders tid, og at der så mødes frem med en afgiftsbuket, som vi skal tage stilling til til den tid. Men i øvrigt var det jo ikke oplysende. Alt det, som kunne være sagt om synspunkter på den økonomiske politik, blev nu pakket ind, fordi man ikke må forstyrre forhandlingerne nu. Man hørte intet om, hvilket billede beskæftigelsessituationen skal have i disse forhandlinger; ikke et ord. Det tyder altså på, at man tænker på at slå sig til tåls med den arbejdsløshed, vi har nu, at den må vi tolerere, og der er jo da oven i købet udsigt til, at vi ikke alene må tolerere den, men at den også vil vokse. Udsigterne for en stor sektor som byggeriet er sandelig ikke de bedste for øjeblikket, og da slet ikke med den udvikling, der er i obligationskursene.

Man gik heller ikke ind på, hvad man forstod ved inflation. Det må altså stå fast, at dermed forstår man inden for forligspartiernes regie løninflation. Det var vel for ikke at fornærme venstre, at man ikke snakkede noget om værdistigningerne på jord og fast ejendom.

Nej, vi kan heller ikke stemme for det af hr. Maisted stillede dagsordensforslag. Vi har jo ikke nogen udsigt til for øjeblikket at få en bedre konstellation, som kan lægge en bedre økonomisk politik frem. Derfor må vor konklusion sådan set blive, ikke at opfordre regeringen til at gå, men til alligevel at tænke over, om roret ikke skal lægges om.

Hvis det nu alligevel skulle hænde sig, at der ikke nås noget forlig, og at vi står over for et valg til efteråret, så må jeg ønske regeringen held til, at den kan føre forhandlingerne på en sådan måde, at det står klart for befolkningen, at man ikke, naturligvis ikke, kan stemme på partier, der vil lave lønstop, samtidig med at de forlods vil give en vis befolkningsgruppe skattelettelse.

Med hensyn til den kommunistiske dagsorden, ja, så omhandler den flere punkter, som jeg omtalte i mit indlæg, og jeg er derfor tilbøjelig til at have sympati for den. Der står et meget bastant ord „importregulering“, og det overfaldt økonomiministeren meget voldsomt. Jeg ved ikke, om det er sådan et særlig slemt ord, for man foretager sig jo ting, der er meget værre. Hvad med

[Ømann.]

en devaluering? Det er dog en importrestriktion, der klodser. Hvad med at nedsætte købekraften inden for et land? Ja, det er dog også en importrestriktion over for de omgivende lande. Og hvad f. eks. med at forhøje indregistreringsafgiften på automobiler? Det er dog også en importregulering.

Jeg vil derfor spørge hr. Knud Jespersen, om det skal opfattes ganske bogstaveligt som kvantitative reguleringer, for så er jeg noget betænkelig. Men hvis det skal opfattes som en regulering i al almindelighed, så anser jeg det ikke for betænkeligt, men tværtimod nødvendigt.

Jens Møller (KrF):

Hr. Stetter sagde noget om, at de borgerlige partier bør finde sammen og føre deres politik igennem. Det er ting, man har hørt før fra konservativ side. På samme måde blev der tidligere i dag fra VS' side sagt noget om, at de socialistiske partier skulle finde sammen og føre deres politik igennem.

Begge dele er urealistisk tale, der viser en ophøjet foragt for kendsgerningerne. Kendsgerningerne er jo, at der hverken er et socialistisk eller et borgerligt flertal i dette ting, idet der i hvert fald er et par partier, der hverken betegner sig selv som socialistiske eller som borgerlige. Vi skal nok være glade for, at det er sådan, for det er det, der har medført det nødvendige samarbejde hen over midten, det er det, der sikrer en afbalanceret politik, hvor ingen enkelt gruppe bliver ofret for andre gruppers økonomiske interesser.

Økonomiministeren havde lidt svært ved at finde ud af, om vi andre havde betragtet hans indlæg som pessimistisk eller optimistisk. Jeg tror, det hænger sammen med noget af det, jeg sagde i mit første indlæg, nemlig at på lidt længere sigt er der ting, der giver anledning til optimisme, men at denne optimisme i høj grad må være betinget af, hvordan det går i den nærmeste fremtid. Den afhænger nemlig ganske enkelt af, om septemberforligspartierne har mod og mandshjerte til at gøre det, der er nødvendigt i den øjeblikkelige situation. Har vi det, ja, så er der grund til optimisme. Svigter vi, mister vi modet på grund af pression osv. fra grupper og vælgergrupper, ja, så er der grund til pessimisme.

Altså spørgsmålet om optimisme eller pessimisme afhænger af tiltroen til ansvarligheden og modet hos septemberforligspartierne, og det kan der naturligvis være forskellig bedømmelse af. Jeg synes, at det, der er blevet sagt her i dag, har bekræftet, at der er grund til at tro, at septemberforligspartierne vil vise den nødvendige ansvarlighed til at føre landet igennem den vanskelige situation.

De to dagsordensforslag mener jeg ikke der er grund til at kommentere. Jeg synes, det må være åbenbart for enhver, at vi ikke kan støtte noget af dem.

Knud Jespersen (DKP):

Det har været overordentlig interessant for mig at høre motiveringerne til afvisning af det af os fremsatte dagsordensforslag. Det var interessant at høre, at hr. Christophersen ikke kunne stemme for det, og at der var en duft af Østeuropa over dette dagsordensforslag. Det var næsten lige så interessant at høre økonomiministeren charmerende erklære, at her kunne man uden sjælekvaler bare stemme imod. Der var ingen grund til at snakke.

Når det er interessant og charmerende, så hænger det sammen med, at jeg vil henvise økonomiministeren til bilag til det økonomisk-politiske udvalg nr. 208. Der ligger et lille forslag; det er socialdemokratiets forslag til en helhedsplan. De to af de punkter, der har en østeuropæisk aroma over sig, kommer direkte fra den af socialdemokratiet fremlagte plan. Jeg vil ikke geografisk bestemme, hvor I har hentet jeres ideer henne. Jeg synes bare, det var ganske interessant. Det, vi så har lagt til, er spørgsmålet om den aktuelle konkrete situation, nemlig forholdene omkring Fællesmarkedet og så denne importregulering, som skal forstås på den måde, som hr. Ømann kort nævnte. Jeg vender tilbage til økonomiministerens betragtninger senere.

Jeg synes bare, at det er helt fantastisk, at her kommer vi med et dagsordensforslag, som i alt fald for 80 pct.s vedkommende skulle vække gensynsglæde i socialdemokratiet, og så siger man, at man ganske uden videre bare kan sige, at det vil man slet ikke argumentere imod, for det er ikke nødvendigt med argumenter. Jeg skal erindre mig det, for jeg læser i alt fald flittigt socialde-

[Knud Jespersen.]

mokratiets historie, og vi kan nok finde flere interessante ting. Hukommelsen er kort, og man går ud fra, at vælgerens tålmodighed er lang, og så kan man altså godt spille på denne facon.

Hvad angår de øvrige problemer, der er rejst, så synes jeg også, det er nødvendigt, at vi tager fat i det mere konkrete. Hvad er det for noget snak, når hr. Christophersen her fra talerstolen taler om, at vores lønudvikling er meget stærkere end i de andre lande? Jeg har spurgt om det nogle gange. Nu vil jeg gerne spørge økonomiministeren: deler økonomiministeren hr. Christophersens opfattelse? Og hvis lønudviklingen i Danmark er meget højere end hos dem, vi konkurrerer med, er den så også højere pr. produceret enhed? Jeg synes, vi må have rammet en pæl igennem det. Hvad er det, vi taler om? Man er nemlig ikke i stand til at føre bevis fra den anden side af salen. Ja naturligvis, hvis beviset ligger i denne vesteuropæiske aromatiserede Hartlingplan, der blev fremlagt omkring den 1. maj, så kan man jo godt tage det som en bevisførelse, men det vil jeg i alt fald ikke gøre.

Spørgsmålet om konkurrenceevnen er jo også ført frem nogle gange. Der er ikke sagt ét ord fra septemberforligets partier og dets tilfangetagne regering, ikke ét ord, hvor man ikke har måttet gentage, hvad man siger i Vesttyskland, i England, i Holland, i Belgien, og det skal man gøre over for sine allierede. Vi skal bare konkurrere. Hvis bare vi presser lønnen ned, så presser vi forbrugt ned, så kan vi konkurrere, men så presser vi jo arbejdsløsheden op, og så udvider vi krisen. Det ved man i hvert eneste land. Dér, hvor man ligger og lur på hinanden, det er, hvis der nu bare var ét land, der ville slå sig ud af denne onde cirkel. Så var der en chance for, at man kunne få en anden udvikling i gang. Jeg fatter ikke, at man med relativ god samvittighed, i alt fald glad sind, fra denne talerstol kan stå og sige noget sådant.

Det er sandt, at man ikke behøver at markere forskellighederne mellem hr. Hilmar Baunsgaards og min opfattelse, både af fællesmarkedet og af spørgsmålet om lønproblemer. Jeg noterer mig nøjagtig, hvad hr. Hilmar Baunsgaard sagde. Hr. Hilmar Baunsgaard sagde: tilbageholdenhed, ikke

mere i realløn, er ikke det samme som at gå ned i løn. Det er en interessant problemstilling, og man kan jo læse den i fortrykket, når det kommer. Men hvis man over for septemberforligets byge af andre nedskæringer vil fastholde: ikke mere i realløn, så bliver der tale om en lønnedgang.

Så havde man jo lyst til — men det vil sikkert hverken hr. Hilmar Baunsgaard eller hr. Christophersen, og næppe heller økonomiministeren svare på — at stille det spørgsmål: har dette flertal i dette høje ting altid haft ret? I taler jo i denne situation, som om I havde ret. Økonomiministeren fører sine beviser, som om kassen var fuld. Og så er sandheden: stor økonomiminister — men ingen penge i kassen. Så kan man jo godt holde en masse velklingende taler og sige: det vi har gjort, det er rigtigt. I år bliver underskuddet på 7-8 mia kr. Det, vi har gjort, det er rigtigt. Vores handelsunderskud med Vesttyskland bliver over 50 pct. Det, vi har gjort, er rigtigt. Indkomstpølitik vil man ikke tale om på det grundlag, vi har rejst spørgsmålet på. Det drejer sig om over halvdelen, der i 1974 havde under 40.000 kr. i bruttoløn, over halvdelen af dette lands skatteydere. Men det kan man ikke tale om nu. Og så siger man allernådigst: men vi er jo så demokratiske, at når vi engang når frem til et resultat, så vil offentligheden også få fuld information. Ja, det bliver den da vist også nødt til, for offentligheden kommer til at betale en del af de ofre, som septemberforliget har planer om at lægge på.

Tilbage til økonomiministerens betragtninger. Der skal føres en stram indkomstpølitik, sagde økonomiministeren. Hvad er det? For økonomiministerens regeringschef, hr. Anker Jørgensen, statsministeren, har jo tidligere erklæret, at indkomstpølitik og kapitalisme var uforenelig. Hvad er en stram indkomstpølitik? Hvad vil det betyde? Vil det betyde, at man, ligesom økonomiministeren gjorde, griber ud i luften og siger: hvis ikke vi havde gjort det, vi gjorde i september, så havde vi haft 40.000 flere ledige? Hvor i alverden ved økonomiministeren det fra? Det er da en påstand. Vi har støttet de kortsigtede løsninger og sagt, at det ikke var tilstrækkeligt. Ja men hvis vi har 40.000 færre ledige på grundlag af 5 måneders udvidet købekraft, så skulle vi

[Knud Jespersen.]

efter at have haft 10 måneders udvidet købekraft, være oppe på 80.000. Det er ganske interessant at høre, hvordan denne argumentation mangler både logik og politisk logik.

Spørgsmålet om importregulering. Ja dér fik vi jo manet et forskrækkeligt billede frem om, hvor galt det ville gå. Jeg lagde mærke til, at økonomiministeren, fordi der var ulyst til at svare på mine mange spørgsmål og til at tage afstand fra mine dokumenterede tal og kendsgerninger, sagde, at nu har Knud Jespersen stået og talt om at lægge folkets skæbne i folkets hænder. Nej, det var nu min forgænger, der gjorde det. Jeg er ikke uenig i, at det burde man gøre. Men jeg er dog glad for, sagde økonomiministeren, at der ikke blev sagt: læg den i russernes hænder. Men sandheden er jo den, at Knud Jespersen og hans ligestillede aldrig har lagt dette lands skæbne i andet end i folkets hænder, mens vi altid har kæmpet imod dem, der var parat til at indordne sig, hvad enten det var under fællesmarkedet, NATO, Vesttyskland, underskudshandel eller alt muligt andet. Man har den frimodighed at sige, at det var man jo glad for. Jeg er dog glad for, at økonomiministeren ikke sagde, han ville ønske, vi havde latinamerikanske tilstande eller italienske økonomiske forhold, for jeg kan næppe mistænke økonomiministeren for at ønske sig italienske politiske forhold. Men den stund kan godt komme, for spørgsmålet om at beskytte sine egne beskæftigelsesmuligheder, det er også et spørgsmål om den nationale overlevelseskraft. Og hvis man ikke vil det, så kan man ikke regne med, at man bliver troet i det lange løb af mennesker omkring én.

I øvrigt vil jeg gerne anbefale vores dagsordensforslag inklusive de to glimrende punkter fra socialdemokratiets forladte helhedsplan fra 1974.

Brusvang (CD):

På grund af taletidens udløb kunne jeg ikke få alle mine bemærkninger med i første omgang. Der var en bemærkning, som jeg på centrum-demokraternes vegne meget gerne ville have haft med, og det var en bemærkning til hr. Christophersen, som omtalte den kritik, der fra visse sider har

været fremsat over for partiet venstre i anledning af, at venstre har fremlagt sin egen helhedsplan. Jeg vil gerne understrege, at her deler centrum-demokraterne hr. Christophersens opfattelse. Vi anser det for noget særdeles positivt, om andre end regeringen er i stand til at fremlægge en omfattende plan. Dermed har jeg naturligvis ikke sagt, at man kan regne med CDs støtte til alle de punkter, der er, men mindre partier vil jo normalt ikke magte selvstændigt at fremlægge fuldstændige planer. Vi kan derfor kun være taknemlige for, at der er andre, som råder over større ekspertise, der gør forsøget herpå. Det mener jeg kan fremme ekspeditionen.

At centrum-demokraterne er positivt indstillet over for forliget og dets videreførelse håber jeg fremgik med al ønskelig tydelighed af mit første indlæg. Det vil altså også sige, at alle bestræbelser, der nu sættes ind for at få gennemført den skattelettelse, for at få gennemført disse besparelser, for at få en indkomstpoltik, alle disse bestræbelser vil vi gerne være med til at støtte.

I den forbindelse omtalte jeg den opfattelse, jeg havde fået ved at deltage i forhandlingerne, af den procedure, man øjensynlig stiledede imod. Det fremkaldte nogle kritiske betragtninger fra hr. Christophersen, som fandt, at jeg måske ikke burde fremkomme med sådanne vurderinger og sådanne referater. Nu må jeg for det første sige hertil, at det er sagsforhold, som har været ret indgående behandlet i dagspressen. Der er altså ikke tale om, at jeg har afsløret nogle hemmeligheder. Men dernæst har jeg den opfattelse med hensyn til procedureregler, at det er noget meget, meget vigtigt, og det er noget, som undertiden kan være aldeles afgørende for, om man når frem til et positivt og godt resultat. Og da jeg altså gerne vil nå frem til et positivt og godt resultat, ja, så interesserer jeg mig for procedureregler.

Hvis den fremstilling, jeg har givet, ikke stemmer med hr. Christophersens opfattelse, ja, så er der ikke noget mærkeligt i det. Der er jo ikke nedfældet noget skriftligt herom, men det må være min ret på mit partis vegne at sige, at jeg har opfattet disse samtaler, der har været ført, derhen, at vi nu stiler efter at følge en procedure nogenlunde af det beskrevne indhold. I hvert fald håber

[Brusvang.]

jeg, man har forståelse for dette, at min skildring af dette forhold og det, at jeg overhovedet har bragt det frem og givet mine forklaringer hertil, er gjort i en positiv ånd for at fremme septemberforligets gennemførelse.

Wilhelm (VS):

Jeg har noteret mig og takker for de supplerende oplysninger, ministeren kom med, hvad angik april tallene, som jeg nævnte, handelsbalancen og det sæsonudjævnedetal, og kan konstatere, at der altså i vidt omfang er belæg for at regne med, at det er en engangseffekt. Jeg synes, det er i orden, det svar, vi fik med hensyn til omfanget af den faktiske revaluering af kronen, der er sket i slangesamarbejdet, at den oplysning vil tilgå markedsudvalget.

Svaret på, hvad det var for betingelser, der var stillet over for Italien, lød, at det var økonomisk-politiske betingelser. Det er klart, det har været fremme hver gang, det har været nævnt i al ukonkretthed. Nu får vi at vide, det er fastlåsning af finanspolitikken, og det er stramning af pengepolitikken. Jeg synes ikke, det er meget sigende. Det er faktisk ret intetsigende og meget generelt. Hvad er så realiteterne i det? Ja, det har i hvert fald ikke forhindret, at Italien har devalueret med omkring 35 pct. siden midten af januar. Det har heller ikke forhindret — og det er nok så interessant — at forleden opnåede det italienske metalarbejderforbund en generel lønforbedring på 5 pct., bl. a. fordi de altså ikke kører den dér internationale skruebrækkerpolitik, som man prøver fra borgerlige og socialdemokratiske partiers side at overtale danske lønarbejdere til.

Jeg har nævnt disse svar fra ministeren så ret udførligt for også at gøre opmærksom på, at det egentlig var overflødigt med den syrlige bemærkning om, at jeg ikke var til stede i salen, da ministeren svarede. Det er jo sådan, at et parti med 4 mandater stort set er nødt til at varetage de samme ting som et parti med 54 mandater, og det betyder, at der ind imellem er situationer, hvor vi ikke kan være i salen hver enkelt, men som ministeren vil høre, har det ikke forhindret mig i at få at vide, hvad han har svaret. Vi havde en udmærket ordning på det

dér; jeg fik svarene og har været i stand til at kommentere dem. Det bliver vi nødt til en gang imellem, og det er i hvert fald ikke for at fornærme ministeren, hvis vi ikke er til stede, når han giver os nogle svar.

Jeg har også hørt, hvad ministeren i øvrigt sagde. Bl. a. at regeringen ikke vil afgive erklæring om, at dette eller dette kan regeringen ikke acceptere, for det må være noget, der forhandles imellem de 5 partier. Det lyder jo meget ligetil og logisk og alt det dér, men det var altså ikke det, der blev spurgt om, hvis det var mit spørgsmål, det gik på. Det, jeg spurgte om, var, hvad regeringen ville acceptere gennemført af et andet flertal imod regeringen og socialdemokratiet. Altså: hvor sætter socialdemokratiet grænsen for sin fastholden ved regeringsmagtesløsheden? Sådan som økonomiministeren i øvrigt selv foregav at sætte en grænse for få dage siden — en grænse, som ganske vist blev halet i land igen eller ædt af ministeren selv nogle dage efter. De spørgsmål, jeg stillede, var meget konkrete og henviste til konkrete punkter i venstres såkaldte 76 plan. Kan regeringen overhovedet ikke oplyse, hvor den sætter grænsen for, hvad den vil finde sig i at få trykket ned over hovedet med et andet flertal? Ville den f. eks. finde sig i, at et andet flertal gennemførte indfrysningen af 2 dyrtidsportioner i 1977 og i 1978, kompenseres ved en hævnning af bundgrænsen, som venstre har foreslået, og som vi alle sammen ved er til størst fordel for de højeste marginalprocenter? Ville regeringen finde sig i med et andet flertal, som socialdemokratiet ikke er med i, at få trykket en forlængelse af de offentligt ansattes overenskomster uændret i 2 år ned over hovedet? Ville den finde sig i, at man imod regeringen vedtog besparelser, ikke på de aftalte beløb på 1,5 og 2 mia kr., men på venstres tal, henholdsvis 3 og 4 mia kr.? Det var det, spørgsmålene gik på, og derfor er det ikke noget svar at sige, at man forhandler om tingene, og man vil ikke sige noget om dette eller hint.

Jeg hørte også, hvad ministeren, om jeg så må sige, overhovedet ikke kommenterede. Det var de forskellige vurderinger af: hvad er det for en krise, og hvad består de indkomstpolitiske ingredienser i? Jeg synes ikke, man kan blive ved. Det er jo ikke første gang, det er heller ikke bare anden eller

[Wilhelm.]

terdje eller fjerde gang, vi har haft denne debat, hvor to forskellige opfattelser tørner sammen. Det har været karakteristisk hver eneste gang, at regeringen aldrig nogen sinde har kommenteret den opfattelse, der har sit udgangspunkt i, at krisen jo ikke bare er i Danmark, at krisen også er i de andre lande, og at denne snak om omkostningsniveauet, denne snak om lønningerne, derfor er en konkurrence på en løntrykkerpolitik, hvor de værste skruebrækkere skal vinde for deres respektive nationale kapitaller. Det problem lader man ligesom ude af betragtning. Når man snakker om de her ting, så kører man isoleret med det danske omkostningsniveau. Man vil have smurt nogle eksportvarer af på nogle andre mennesker, hvis regering og hvis kapitalistklasse kører lige så hårdt på dem for at trykke deres købekraft ned, så de heller ikke bliver i stand til at købe de varer, som denne regering og denne hjemlige kapitalistklasse ønsker at man skal klare sig på i den danske nationale kapitals konkurrence med udlandet.

Det problem bliver aldrig kommenteret, og man forstår det sådan set godt, for det vil jo fuldstændig, blot det at tage fat på den side af det, dels vise, hvor meget mere fundamental dette systems krise er, og dels hvor begrænset, hvor umulig, den form for kriseløsninger, som ligger i det, man kalder indkomstpøolitik, i virkeligheden er.

Om de to foreliggende dagsordener skal jeg sige først om hr. Maisteds, at det er jo vanskeligt at gå imod den, hvis man ikke vil tages til indtægt for, at regeringen skulle have evnet at føre en økonomisk politik, som har afhjulpel arbejdsløsheden og det, der i øvrigt tales om. Om det andet punkt, opfordringen, vil jeg sige, at VS skulle ikke have haft noget imod, om regeringen i den situation, der opstod med venstres krav, havde valgt at gå. Vi vil derfor ikke stemme imod fremskridtspartiets dagsorden. Men da vi i hr. Maisteds indlæg har hørt en nærmere præcisering af, hvad fremskridtspartiet i øvrigt lægger i den dagsorden og i den politik, der fører frem til den dagsorden, så stemmer vi heller ikke for den.

Om DKPs dagsorden må jeg sige, at vi er selvfølgelig enige i nogle af de ting, der står i den, men der er jo det sædvanlige problem,

som vi nogle gange har mødt med DKPs dagsordener. Det kan være, at det denne gang skyldes, at man har adopteret et par punkter fra en socialdemokratisk plan, men man er jo ansvarlig for det, man adopterer. Der er sådan noget som at sikre, at pengeinstitutternes dispositioner er i overensstemmelse med samfundsøkonomiske hensyn. Et hvilket som helst hjørne i denne her sal vil mene deres specielle med samfundsøkonomiske hensyn, og jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at der er adskillige partier herinde, der vil sige, at det er jo det, pengeinstitutternes dispositioner allerede sikrer, nemlig de samfundsøkonomiske hensyn. Det er ikke vores vurdering, men den slags udflydende formuleringer — som altså er en af dem, der er hentet fra socialdemokratiets plan for sidste år — er en af dem, som bare, hvis den bidrager til noget som helst, bidrager til en formodning om, at man kan sikre, at pengeinstitutterne i et kapitalistisk samfund fungerer i overensstemmelse med det, vi som socialister ville opfatte som samfundsøkonomiske hensyn. Vi kan altså ikke lide den. Vi mener ikke, den er rigtig. Da der, som jeg sagde, er ting i dagsordenen, vi kan være enige i, må konklusionen på dette her blive, at vi undlader at stemme om DKPs dagsorden.

Økonomiministeren (*Per Hækkerup*):

Jeg skal ikke knytte mange bemærkninger til, men der er jo igen stillet et par spørgsmål, som jeg synes jeg må være forpligtet til at svare på i det omfang, jeg nu er i stand til det.

Jeg vil gerne sige til hr. Stetter, at jeg tror nu, jeg har forstået forskellen imellem hr. Stetters ønske og det konservative folkepartis ønske og så det, man ser hos os. Den forskel kan jeg bekræfte. Det konservative folkeparti ønsker, at der skal ske — jeg går ud fra, det skal være betydende — begrænsninger, nedskæringer i indeværende års finanslov. Størrelsesordenen har hr. Stetter ikke nævnt. Det vil altså sige den finanslov, vi vedtog i slutningen af marts måned. Den skal ændres efter det konservative folkepartis opfattelse. Ja, ja, men så er vi da klar på, hvor det er vi står.

Til hr. Maisted skal jeg sige, at jeg synes, hr. Maisted sammenblander tingene lidt. Det skal jeg ikke komme nærmere ind på,

[Økonomiministeren.]

men hr. Maisted siger, at jeg havde taget et optimistisk standpunkt under marts krisen, da jeg sagde det med, at der ikke var nogen ko på isen, og at jeg har erkendt, at jeg havde taget et optimistisk standpunkt. Nej, det gjorde jeg ikke. Jeg sagde udtrykkeligt — hr. Maisted kan læse det i referatet fra mødet i dag, fra forhandlingerne her — jeg sagde udtrykkeligt, at der var ikke baggrund for den uro, der var opstået omkring kronen, og det var derfor, der var grund til at sige, der er ingen ko på isen, men det var ikke ud fra et optimistisk, men ukorrekt synspunkt, det vil jeg gerne bede hr. Maisted lægge mærke til.

Til hr. Ømann vil jeg blot gøre den ene bemærkning, at når hr. Ømann siger, at man ikke hørte noget om arbejdsløsheden i forhandlingsbilledet, man affinder sig altså med arbejdsløsheden, så har hr. Ømann hørt meget dårligt efter. Jeg har sagt — og jeg har også forstået, at det var, hvad de øvrige forligspartier var enige i — at vi har den dobbelte målsætning med den økonomiske politik, der skal føres, og derunder med den indkomstpølik, der skal føres, at vi på én gang skal afvikle, skal nedskære eller skal nedbringe betalingsbalanceunderskuddet og samtidig reducere arbejdsløsheden. Det indgår som et hovedformål med den økonomiske politik, der skal føres. Der er ikke sat dato på, men det går jeg ud fra hr. Ømann heller ikke forlanger — jeg mener dato for, på hvilken dag arbejdsløsheden skal nå den procent og så ned på den procent og så ned på den procent.

Hr. Knud Jespersen siger, at det jo var et lidt ejendommeligt ræsonnement, jeg havde fremført om, at vi i løbet af de 5 måneder, hvor vi førte den ekspansive politik, havde fået en nedsættelse af ledigheden med 40.000 i forhold til det, det ellers ville være blevet. Så kunne man jo bare have fortsat og taget 10 måneder, og så var det altså blevet 80.000 i 10 måneder, og hvis vi havde taget en lidt længere periode, så var den samlede arbejdsløshedsnedgang regnet i manddage blevet tilsvarende. Ja men der er bare det — det må hr. Knud Jespersen forstå, men det er altså det, det kniber med — at den ekspansive politik, vi gennemførte i vinter, og som fortsætter i et vist omfang

resten af dette år, betyder et træk på valutaen.

Det var med åbne øjne, vi besluttede os til at gennemføre denne ekspansive politik, selv om det betød, at vi måtte regne med en vis importforøgelse og dermed en vis forringelse af betalingsbalancens løbende poster, men det kan ikke fortsætte. Man kan ikke blive ved på den måde, og derfor var den lovgivning og denne udvidelse af ekspansionen tidsbegrænset. Det er ganske fundamentalt for hr. Knud Jespersen selv, at han forstår dette, så han i hvert fald ikke ræsonnerer forkert.

Så kom hr. Knud Jespersen ind på spørgsmålet om konkurrenceforholdene og spurgte, om man havde beregnet, hvorledes forholdet mellem lønomkostningsstigningen og produktivitetstigningen var. Der udarbejdes nogle statistikker, der udregner lønomkostningerne pr. produceret enhed, og hvis man regner pr. produceret enhed, vil det altså sige, at der er taget hensyn til produktivitetstigningen. Disse statistikker over lønomkostninger pr. produceret enhed viser — jeg tror, det også var meget klogt, hvis både arbejdsgivere og andre, der opererer med de 20 pct., var opmærksom på det — at der i perioden 1972-75, og det plejer at være det, man henviser til fra Arbejdsgiverforeningens side i hvert fald, er sket en stigning i Vesttyskland på 25 pct., en stigning i Belgien på 49 pct., en stigning i Holland på 41 pct., en stigning i Frankrig på 95 pct., en stigning i Irland på 56 pct., og derefter kommer Danmark ind i billedet med en stigning på 59 pct. Vi ligger altså i forhold til de store lande i EF og i forhold til vores samlede eksport med en større stigning, men det er ikke 20 pct. mere, sådan som man opererer med fra Arbejdsgiverforeningens side, når man tager hensyn til produktivitetstigningen.

Så vil jeg endelig sige til hr. Wilhjelm, når hr. Wilhjelm spørger, hvor regeringen sætter grænsen for at beholde sin regeringsmagtesløshed, at man ikke kan sætte en teoretisk grænse for, hvornår regeringen mener den skal gå af. Det er noget, man afgør ganske konkret, når man står over for de konkrete situationer, og det vil vi naturligvis til enhver tid overveje, når der foreligger spændte politiske situationer eller man stil-

[Økonomiministeren.]

ler krav, som vi mener kommer derhen, hvor vi ikke vil være i stand til at acceptere dem.

Anden næstformand (*Nathalie Lind*):

Jeg beder om lidt mere ro i salen.

(Kort bemærkning).

Ørdføreren for forespørgerne (*Stetter*)(KF):

Jeg konstaterer, at økonomiministeren nu for anden gang har undladt at besvare mine to konkrete spørgsmål, for det første om, hvorvidt ØD er forudsætningen for indkomstpoltik, for det andet hvornår og hvordan man vil nedsætte renten i henhold til løftet i septemberforliget.

Jeg vil gerne her som afslutning for vort vedkommende sige, at debatten ikke har fået det forløb, som vi havde håbet på. Regeringen mener, at vi kan fortsætte med den planlagte økonomiske politik. Det mener vi ikke. Det mente vi heller ikke, da vi undlod at stemme for finanslovsforslaget. Jeg forstår ikke, at regeringen tør sende folketinget hjem i den nuværende økonomiske situation. Bremserne skulle allerede have været slået i for længe siden. Nu løber inflationen videre til skade for alt og alle, og man overlader til Nationalbanken at klare problemerne.

Nu vel, vi kan ikke komme længere i denne diskussion, fordi de 122 mandater står bag ved regeringen, og der er ingen af dem, der er til at rokke, men vi mødes ved næste korsvej. Den nuværende økonomiske og planlagte politik er uansvarlig.

Maisted (FP):

Til ministeren vil jeg sige, at jeg ikke sammenblander tingene. Ministeren sagde heroppefra, at Vesttyskland førte en lige så letsindig politik som Danmark, og så gjorde jeg ministeren opmærksom på, at der var den forskel, at Vesttyskland har overskud på sin betalingsbalance modsat os, og at der var grund til at nære frygt for den danske krone i marts måned. Det er jo bl. a. derfor, vi har en gæld på omkring 4 mia kr. Jeg har også i mit første indlæg påpeget, hvad danske banker siger til dansk erhvervsliv, nemlig at denne valutakrise ikke er afblæst, og

at vi kan forvente i efteråret at få en tilsvarende krise.

(Kort bemærkning).

Knud Jespersen (DKP):

Nu er det ikke afgørende at diskutere sådanne små forskelligheder som dem, hr. Wilhjem gjorde opmærksom på, for der kan findes mange af den slags. Det skal jeg afstå fra.

Derimod vil jeg understrege, at det ikke er så længe siden, økonomiministeren fra denne talerstol erklærede, at vi kan afskaffe arbejdsløsheden, hvis vi vil. Nu får jeg — jeg var lige ved at sige: gud hjælpe mig — det svar, at man var nødsaget til at begrænse det, fordi det gik ud over valutaen. Ja men så er spørgsmålet: foretrækker økonomiministeren at stå fast på det, han sagde under en tidligere debat, at arbejdsløsheden kan afskaffes? Hvis den kan det — og deri er jeg enig — hvad er det så, man vil sætte i stedet, når man ikke stadig væk vil udvide forbruget? Det er jo det, der er afgørende.

Økonomiministeren (*Per Hækkerup*):

Til hr. Knud Jespersen vil jeg gerne sige, at efter min opfattelse er det fortsat et problem, som vi afgør selv her i landet, om vi vil affine os med en arbejdsløshed, eller vi vil afskaffe den. Det er klart, at mulighederne eller besværet, vil jeg hellere sige, hænger sammen med vores betalingsbalancesituation. Hvis vi har en gunstig ydre udvikling, så er det lettere. Hvis vi har en ugunstig ydre udvikling, så er det besværligere. Men vi kan, hvis vi vil, føre en politik, hvor vi får nedbragt betalingsbalanceunderskuddet, og det anser jeg for en forudsætning for, at vi kan opnå en høj og stabil beskæftigelse uafhængig af den ydre verdens påvirkninger. Det kan vi, hvis vi vil, men det kræver en meget, meget hårdhændet økonomisk politik, derunder også en meget, meget hårdhændet indkomstpoltik.

(Kort bemærkning).

Knud Jespersen (DKP):

Denne gang vil jeg takke økonomiministeren; jeg er nemlig enig: vi kan, hvis vi vil. Derfor glæder jeg mig meget til den forespørgsel, som kommunisterne har stillet om beskæftigelsessituationen. Jeg håber, at

[Knud Jespersen.]

ministeren og regeringen til den tid kommer med nogle planer om, hvad det er, der skal til for at afskaffe arbejdsløsheden, om det er ministerens eller vores opfattelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag om motiveret dagsorden af Maisted (FP) (se foran)

forkastedes med 121 stemmer mod 23; 11 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Forslag om motiveret dagsorden af Knud Jespersen (DKP) (se foran)

forkastedes med 136 stemmer mod 6; 14 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget *Hölge* har meddelt mig, at han ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov, jfr. valglovens § 84, stk. 3, 2. pkt., fra og med den 15. maj samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Udvalget angående Grønlandslovforslag har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af lov om tilskud til Grønlands landsråd og de grønlandske kommuner m. v. (Lovf. nr. 162) samt over

Forslag til lov for Grønland om kommunal udligning i 1976. (Lovf. nr. 185) og

Forslag til lov om ændring af lov for Grønland om en kommunal anlægsskud (Lovf. nr. 186).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Kulturudvalget har afgivet betænkninger over:

Forslag til lov om statstilskud m. v. til museer. (Lovf. nr. 140),

Forslag til lov om ændring af lov om teatervirksomhed. (Lovf. nr. 160),

Forslag til lov om musik. (Lovf. nr. 176) og

Forslag til lov om ændring af lov om Det

kgl. Teater og oprettelsen af en kulturel fond. (Lovf. nr. 177).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Socialudvalget har afgivet betænkning over forslag til folketingsbeslutning om visse institutioner inden for åndssvageforsorgen (Andre selvst. forsl. nr. XLV). Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Erhvervsudvalget (11/5 76):

Udtræder: Glistrup

Nyt medl.: Hölge

Kulturudvalget (12/5 76):

Udtræder: Eva Rothenborg

Nyt medl.: Svend Andersen (Rosk. a.)

Udtræder: Svend Andersen (Rosk. a.)

Ny stedf.: Eva Rothenborg

Udtræder: Lembourn

Nyt medl.: Gerda Møller

Udtræder: Gerda Møller

Ny stedf.: Ninn-Hansen

Miljøudvalget (12/5 76):

Udtræder: Lembourn

Nyt medl.: Lowzow

Udtræder: Lowzow

Ny stedf.: Burgdorf

Udv. ang. videnskabelig forskning (12/5 76):

Udtræder: Lembourn

Nyt medl.: Gerda Møller

Udtræder: Gerda Møller

Ny stedf.: Poul Schlüter

Udenrigsudvalget (12/5 76):

Udtræder: Lembourn

Ny stedf.: Ninn-Hansen

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 13. maj, kl. 11 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Hölge.*
- 2) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*

[Anden næstformand]

- 3) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til undervisningsministeren af Ebba Strange.*
- 4) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om begrænsning af svovlindhold m. v. i brændsel.
- 5) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om præstehøjskolen.
- 6) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.
- 7) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om afgift af arv og gave [af Stetter m. fl.].
- 8) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om regler for organisationers og foreningers bidrag til partipolitisk virksomhed [af Voigt m. fl.].
- 9) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om tjenestemandspension.
- 10) *Anden (sidste) behandling af:*
Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission i henhold til grundlovens § 51 vedrørende arbejdsministerens dispositioner over for Sømandenes Arbejdsløshedskasse [af Knud Jespersen m. fl.].
- 11) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring af retsplejeloven, udpantningsloven og lov om inddrivelse af underholdsbidrag. (Udlæg og udpantning m. v.).
- 12) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om fremgangsmåden ved inddrivelse af skatter og afgifter m. v.
- 13) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser.
- 14) *Første behandling af:*
Forslag til lov om adgangsregulering ved videregående uddannelser.
- 15) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde.

Mødet hævet kl. 17.45.
